

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra zahradní a krajinné architektury

Historický vývoj krajiny obce Jankov a návrh dalšího rozvoje

Diplomová práce

Vedoucí práce: Ing. Dana Prokopová

Autor práce: Bc. Martina Palečková

2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Historický vývoj krajiny obce Jankov a návrh dalšího rozvoje vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

V Praze dne 12.4.2010

Poděkování

Velice ráda bych poděkovala vedoucí práce Ing. Daně Prokopové za cenné rady, podněty a připomínky při zpracování této práce a za trpělivost při konzultacích.

Souhrn

Život člověka je vždy spjat s okolní krajinou, krajina může až do současnosti uchovat historické stopy lidského působení. Cílem této práce je na základě historických pramenů a poznatků pochopit krajinu v okolí obce Jankov a zhodnotit její historický vývoj. V návaznosti na to jsou navrženy úpravy pro další využití krajiny.

Práce je založena na vyhodnocení vývoje krajiny na základě porovnání historických map, údajů z kronik, demografických záznamů a dalších ukazatelů. Dále je provedena detailní analýza současného stavu, která hodnotí cestní síť, využití ploch, přírodní podmínky a stav vegetace. Na základě porovnání historického vývoje a současného stavu jsou navrženy krajinářské úpravy tak, aby v krajině zůstala zachována historická stopa.

Obec Jankov leží na jižní hranici Středočeského kraje, v členité krajině východně od města Votice. Jankov se zapsal do historie Evropy významnou bitvou za třicetileté války, což zvyšuje zájem o okolní krajinu. Ta prošla v průběhu let mnoha změnami, avšak celkový charakter krajiny zůstal zachován. Jankovem protéká potok Chotýšanka, na němž je již od 16. století založeno několik rybníků. Celá tato soustava vytváří významný přírodní prvek. Sídla na daném území nedoznala větších změn, pouze samotné městečko Jankov se plynule rozrůstalo o novou zástavbu. Největší proměnu zaznamenaly zemědělsky využívané plochy. Kolektivizace zemědělství, která se Jankova dotkla koncem 50. let 20. století změnila mozaiku malých políček na velké plochy společné orné půdy. To způsobilo kromě změny krajinného vzhledu zánik několika cest a úbytek rozptýlené zeleně. Trasování stávající cestní sítě se v podstatě shoduje s vedením stezek v minulosti, cesty jsou doprovázeny vegetací v podobě starších alejových výsadeb ovocných dřevin. Lesní plochy v okolí Jankova zaznamenaly zejména v průběhu 19. století úpadek, v krajině i nadále převažuje zemědělství.

Přestože si díky členitosti terénu krajina v okolí Jankova zachovala svůj ráz, jsou navrženy dílčí úpravy. Návrh nového řešení předpokládá další zemědělské využití krajiny, avšak současně doplňuje cestní síť tak, aby byla zlepšena průchodnost krajinou a její obytné využití. Navrhované stezky jsou trasovány tak, že obnovují původní historické vedení stezek. Dále je doplněna rozptýlená zezeň ve formě vegetačního doprovodu komunikací a v podobě remízků a mezí, které mají omezit negativní působení velkých polních ploch, jak erozní tak estetické. Krajina v okolí Jankova má vysoký historický i přírodní potenciál pro budoucí využití.

Klíčová slova:

Krajina
Historický vývoj
Historická stopa
Cestní síť
Obec Jankov
Rozptýlená zezeň

Summary

A life of a human being is always connected with the surrounding landscape, a landscape can save historical memories of human influence until the present time. The aims of this thesis are understanding of the surrounding landscape of the Jankov community based on the historical sources and knowledge and evaluation of its historical development. In connection with it the modifications for further landscape improvement are suggested.

The thesis is based on evaluation of the landscape development according to a comparison of historical maps, chronicles data, demographic records and further indicators. Furthermore a detailed analysis of the present state that assesses the road network, the use of areas, natural conditions and the state of vegetation is carried out. Based on comparison of the historical development and the present state, the landscape modifications are suggested so that the historical memory of the landscape is saved.

The Jankov community is situated on the southern boundary of the Central Bohemia Region, in a broken landscape east of the Votice town. Jankov became a part of the European history because of an important battle during the thirty years war, which increased an interest in the surrounding landscape. During the years there were many changes in the landscape but its general character has been saved. The stream Chotýšanka, where several ponds were founded already in the 16th century, flows through Jankov. This whole system forms an important natural element. There have not been big changes in the seats in this area, only the Jankov community itself has fluently enlarged because of a new build-up-area. The biggest changes were in the areas used for agriculture. The collectivization of agriculture that influenced Jankov at the end of the fifties of the 20th century changed the mosaic of small fields into big flats of collective arable soil. This caused, apart from the change of the landscape physique, a cancelling of several roads and a decrease of the scattered vegetation. The tracing out of the present road network is in fact the same as the location of the past paths, along the roads there is vegetation, especially older avenues of fruit trees. The area of the woods in the surroundings of Jankov was reduced namely in the 19th century, the agriculture continues prevailing in the landscape.

Even though the surrounding landscape of Jankov has kept its character due to a broken terrain partial, modifications are suggested. A suggestion of a new solution assumes a further agricultural use of the landscape but together with it it supplements the road network so that the trafficability through the landscape and its living use will be improved. The proposed paths are traced out to renew their original

historical location. Furthermore scattered vegetation is added and it is formed by vegetation along the roads and by balks that should reduce the negative influence of the large field areas, both erosive and aesthetic. The surrounding landscape of Jankov has a high historical and natural potential for the future use.

Key words:

Landscape
Historical development
Historical memory
Road network
Jankov
Scattered vegetation

Obsah:

1	Úvod.....	8	4	Materiál a metody.....	24
2	Cíl práce	8	4.1	Zpracování přehledu literatury	24
3	Přehled literatury.....	9	4.2	Výběr řešeného území.....	24
3.1	Pojem krajina	9	4.3	Zpracování historického vývoje.....	24
3.2	Krajina přírodní a kulturní	9	4.3.1	Využití grafické podklady	24
3.2.1	Přírodní krajina	9	4.4	Analýzy současného stavu	24
3.2.2	Kulturní krajina.....	9	4.5	Zpracování návrhu pro další využití.....	25
3.3	Vývoj české krajiny	10	5	Zhodnocení podkladových údajů o obci Jankov.....	25
3.3.1	Krajina před neolitickou revolucí	10	5.1	Charakteristika obce Jankov a její správní členění	25
3.3.2	Neolitické počátky kulturní krajiny a rozvoj osídlení.....	10	5.2	Historický vývoj obce	25
3.3.3	Raný středověk.....	12	5.2.1	Počátky historie Jankova.....	25
3.3.4	Vrcholný a pozdní středověk	13	5.2.2	Jankov od středověku do třicetileté války	26
3.3.4.1	Rozvoj krajiny a sídel ve vrcholném středověku	13	5.2.2.1	Jankovská tvrz.....	26
3.3.4.2	Středověký vliv na krajinu	14	5.2.3	Jankov za třicetileté války	26
3.3.5	Novověk	14	5.2.3.1	Bitva u Jankova	26
3.3.5.1	Krajina v 16. století.....	14	5.2.4	Jankov od konce třicetileté války do konce 19. století.....	28
3.3.5.2	Krajina po třicetileté válce	15	5.2.5	Vývoj Jankova a okolí v průběhu 20. století.....	29
3.3.5.2.1	Pojem barokní krajiny.....	16	5.2.5.1	Vývoj obce a občanské vybavenosti v první polovině 20. století	29
3.3.5.3	Osvícenství.....	16	5.2.5.1.1	Jankovská škola.....	29
3.3.5.4	19. století.....	17	5.2.5.1.2	Pošta	29
3.3.5.5	Česká krajina ve 20. století	18	5.2.5.2	Vývoj vodních toků a ploch do současnosti.....	29
3.3.5.5.1	Charakter krajiny v první polovině 20. století	18	5.2.5.2.1	Využití vodní energie	30
3.3.5.5.2	Proměna krajiny v druhé polovině 20. století	18	5.2.5.2.2	Vodovod	30
3.3.5.6	Krajina a její perspektivy po roce 1989	20	5.2.5.3	Vývoj cestní sítě a veřejné dopravy v průběhu 20. století	30
3.4	Paměť krajiny.....	21	5.2.5.3.1	Budování cestní sítě	30
3.5	Historické prameny využitelné k výzkumu krajiny	22	5.2.5.3.2	Veřejná doprava a její možnosti.....	30
3.5.1	Historické mapy	22	5.2.5.4	Turistika a příroda v historii Jankova.....	31
3.5.2	Historická obrazová dokumentace	23	5.2.5.5	Zemědělství a jeho vývoj v průběhu 20. století	31
3.5.3	Písemné prameny	23	5.2.5.5.1	Zemědělský půdní fond.....	31
3.5.4	Pomístní a místní jména.....	23	5.2.5.5.2	Vznik a zánik jednotného zemědělského družstva.....	32
3.6	Výzkum krajiny	23	5.3	Územní vývoj a demografie	32
3.6.1	Metody krajinné archeologie	23	5.4	Jankov a okolí v současnosti	37
3.6.2	Metodika krajinně ekologického plánování LANDEP.....	23	5.4.1	Občanská vybavenost.....	37
			5.4.2	Doprava a cestní síť.....	37

5.4.2.1	Cestní síť v širších vztazích	37
5.4.3	Sport a rekreace.....	37
5.4.4	Přírodní podmínky	38
5.4.4.1	Reliéf.....	38
5.4.4.2	Klimatická charakteristika	38
5.4.4.3	Geologie a pedologie	38
5.4.4.4	Biogeografické členění	39
5.4.4.5	Vegetační charakteristiky.....	39
5.4.4.6	Vlastní hodnocení nelesní vegetace	40
5.4.4.7	Lesy.....	41
5.4.4.8	Vodní toky a plochy.....	41
5.4.5	Územní systém ekologické stability.....	41
5.4.5.1	Přírodní park Džbány- Žebrák	42
5.4.5.2	Návrh úprav zeleně podle územního plánu.....	42
5.4.6	Současný stav zemědělství.....	42
6	Návrh úprav krajiny v okolí obce Jankov	42
6.1	Návrh úprav cestní sítě.....	42
6.1.1	Cestní síť v návaznosti na okolní obce	43
6.2	Návrh změn ve funkčním využití ploch v katastrálním území Jankova	44
6.3	Návrh úprav rozptýlených vegetačních prvků	44
7	Diskuse.....	45
8	Závěr	46
9	Seznam použité literatury a zdrojů:	47
10	Samostatné přílohy.....	50

Seznam příloh:

1. Jankov v širších územních vztazích
2. Územní vazby v rámci mikroregionu
3. Katastrální území Jankova v širších krajinných souvislostech
4. Jankov a okolí na mědirytině z dob třicetileté války
5. Jankov na Müllerově mapě Čech z roku 1720
6. Jankov na mapě I. vojenského (Josefského) mapování
7. Jankov na mapě II. vojenského (Františkova) mapování
8. Jankov na mapě III. vojenského (Františko - Josefského) mapování
9. Katastrální území Jankov na císařském otisku Stabilního katastru
10. Jankov na letecké fotografii z třicátých let 20. století
11. Současný stav krajiny v okolí Jankova na leteckém snímku
12. Území Jankova na mapě biogeografického členění
13. Území Jankova na geobotanické mapě
14. Území Jankova na mapě potenciální přirozené vegetace
15. Prostupnost krajiny v širších souvislostech
16. A - Územní plán obce Jankov
B - Územní systém ekologické stability
17. A - Současný stav řešeného území
B - Obytné hodnoty současného stavu
18. A - Návrh úprav řešeného území
B - Návrh úprav cestní sítě
19. Návrh úprav cestní sítě v širších krajinných souvislostech

1 Úvod

Člověk je odpradáвна úzce spjat s okolní krajinou, která byla schopna naplnit jeho fyzické i psychické potřeby. Krajina je součástí našeho domova, kterému dává rámeček i širší smysl. V posledních letech se s nebyvalou rychlostí technického pokroku a volného obchodu okolní krajina odcizuje, lidé na ni často zapomínají, protože mají pocit, že ji primárně „nepotřebují“. Ale naopak nárůst techniky i vytížení v každodenním životě vyvolává v člověku potřebu venkovské krajiny nejen k hospodaření, ale i k obývání, rekreaci a odpočinku. Tomu však současná krajina často naprosto nevyhovuje, její obytná hodnota je na mnoha místech více či méně setřena.

Při současných snahách obnovit český venkov není možné se zaměřit pouze na rozvoj samostatných sídel. Ta jsou vždy součástí krajiny stejně, jako je krajina součástí sídel. Proto je třeba vytvářet společně fungující celek osídlené a obydlené krajiny, která bude vyhovovat potřebám a požadavkům jejích obyvatel. Český venkov je však již nějak utvořen, nelze ho rozvíjet „na čistém papíře“. Pro jeho další rozvoj a směřování je třeba hlouběji nahlédnout do historického vývoje, pochopit jeho vazby k minulosti. A právě krajina je místem, kde je zapsáno dlouholeté působení našich předků.

Jedním z takových míst by mohlo být městečko Jankov na Voticku. Jankov se zapsal do historie celé Evropy významnou bitvou za třicetileté války. V Čechách je tento historický bod poněkud opomíjen, avšak v evropském historickém povědomí se drží. Jankov leží v mírně zvlněném až kopcovitém terénu, se zajímavou přírodou, a právě objevování historických míst i přírodních krás by mohl zvýšit zájem nejen českých turistů. Jeho poloha ve středočeském kraji nedaleko měst Votice a Vlašim zároveň zvyšuje jeho význam pro široké okolí a vysoký potenciál pro rozvoj trvalého bydlení.

V celé oblasti přes členitý terén převažuje zemědělství, což s sebou přináší mnoho problémů pro další krajinné využití. Zvláště úpravy zemědělských ploch v druhé polovině 20. století v české krajině často silně setřely historické stopy i její obytnou hodnotu. Pravděpodobně se tyto negativní vlivy dotkly také krajiny v okolí Jankova, a není tudíž možné plně rozvinout její potenciál pro plnohodnotné využití.

2 Cíl práce

Cílem této práce je na základě historických pramenů a poznatků pochopit krajinu v okolí obce Jankov a zhodnotit její historický vývoj. V návaznosti na to pak budou navrženy dílčí krajinářské úpravy pro další využití krajiny řešeného území. Návrh úprav se bude odvíjet od zjištěných historických stop v krajině tak, aby byla pokud možno zachována či obnovena návaznost krajiny současné na dlouholetý vývoj krajiny v minulosti.

3 Přehled literatury

3.1 Pojem krajina

Zabýváme-li se krajinou a jejím vývojem, je třeba si uvědomit, co všechno si můžeme pod pojmem krajina představit. Podle zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. je krajina „*část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.*“ (Zákon č. 114/1992Sb.) Encyklopedický slovník (1993) popisuje krajinu jako „*přirozeně nebo účelově vymezenou část zemského povrchu, v níž je ustálený tok energie, látek a informací.*“

„*Soudobá americká krajinná ekologie definuje krajinu jako heterogenní část zemského povrchu, skládající se ze souboru vzájemně se ovlivňujících ekosystémů, který se v dané části povrchu v podobných formách opakuje.*“ (Gojda, 2000)

Zatímco v tradičním, čistě přírodovědeckém pojetí je krajina pouhým výsledkem působení biotických a abiotických složek prostředí, sociologové a antropologové chápou krajinu jako živou soustavu s vnitřním dynamickým vývojem a vlastní pamětí. Novodobá obecná ekologie a evoluční biologie bere krajinu jako společný vývoj přírody a člověka, vývoj jejich vzájemného vztahu, kde se obě strany vzájemně ovlivňují, přizpůsobují a znovu ovlivňují zpětnými vazbami. (Gojda, 2000; Sádlo a kol., 2005)

„*Krajina je dílo přírody a dílo člověka. Je to souzvuk a někdy nesouzvuk přírody s lidským usilováním. Přírodu nevlastníme, máme ji půjčenou od budoucích generací, ale stále do ní nějak zasahujeme.*“ (Hauner, 1986)

Slovo krajina má původ ve starogermánském jazyce (Landschaft, landscape) a v raném středověku označovalo pozemek, o který pečoval jeden rolník. Pouze ten konkrétní kousek území byl pro tohoto rolníka krajinou, veškeré území mimo hranice jeho pozemku byla již krajina jiná. „*Teprve od počátku druhého tisíciletí se objevují nové pojmy jako doména, panství apod., které mají politický význam.*“ (Gojda, 2000)

Můžeme říci, že krajina má jistý vztah k místu, ve kterém se člověk narodil a ve kterém žije. „*Krajina, ať u venkovská či městská – je vždy součástí lidského domova. Sama etymologie slova*

naznačuje, že krajina je krajem, a tedy odkazuje k nějakému středu. Právě takový souvztah středu a kraje je bytostnou osnovou dynamické struktury lidského domova.“ (Hájek, 2003)

Domov je zasazen do krajiny a je s ní úzce spjat, neboť krajina je prvkem, který dává celému našemu domovu rámeček, formu a smysl. Tato vazba je v mysli a cítění člověka silně zasazena a ovlivňuje pohled každého člověka na svět. (Gojda, 2000)

3.2 Krajina přírodní a kulturní

3.2.1 Přírodní krajina

Přírodní krajina je taková, která není nijak ovlivněna člověkem. Probíhá v ní dynamika přírodní obnovy, narušená místa jsou postupně zaplňována vegetací působením sukcesního vývoje. Vrcholem takového vývoje bývá nejčastěji klimaxový les s maximem biomasy. Ale také zde se nacházejí menšinové plošky bezlesí, vzniklé přirozeným narušováním, nebo vlivem heterogenity prostředí. Funkci koridorů v přírodní krajině plní téměř výhradně vodní toky a jejich pravidelně zaplavovaná údolí. (Barták, 2002)

3.2.2 Kulturní krajina

Termín, se kterým se stále častěji setkáváme je krajina kulturní. Kulturní krajina patří mezi jevy z pomezí přírody a kultury. To znamená, že ji lze vidět dvěma odlišnými způsoby, podle toho, zda na ní zdůrazníme aspekt přírodní nebo kulturní. Jako kulturní krajinu můžeme označit takové místo, kde spolupůsobí člověk a přírodní činitelé. Vlivem lidského faktoru dochází k takovým změnám, jejichž sousled proměňuje krajinu přirozenou na krajinu kulturní. Ta pro člověka představuje skutečné zázemí, intenzivněji a trvaleji obhospodařované místo, s kterým se člověk plně identifikuje, kterému rozumí a které chápe jako nedílnou součást svého života. Taková krajina vzniká, když se trvalé osídlení a soustavný vliv na dané území lidem vyplácí víc, než kočování a namátkové působení. Lze tedy říci, že kulturní krajina zaznamenává úroveň a charakter kultury, která ji obývá. (Sádlo a kol., 2005; Hájek, 2003)

Vezmeme-li to objektivně, různé ekosystémy se, coby nositelé života na této planetě, vyvíjejí nezávisle na lidské činnosti, stejně jako fungovaly ještě před nadvládou Homo sapiens. Zároveň je ale pravda, že stěží můžeme jmenovat jen jeden systém, který by nebyl přetvořen lidskou kulturou. I krajiny, které pokládáme za přírodní a člověkem nedotknuté, se mohou při bližším průzkumu ukázat jako výtvar lidské kultury. (Schama, 1995)

„Kulturní krajinou označujeme takovou krajinu, jejíž jednotlivé prvky či jejich seskupení jsou význačné z kulturně historického hlediska, zejména pro zachování významných prvků historického zájmu.“ (Hendrych, 2005)

„Optimální kulturní krajinu zpravidla poznáme na první pohled: člověk a příroda se tu doplňují a výsledek je barvitější, než pouhá příroda či pouhá kultura. Takové je skoro vše, co v typické kulturní krajině venkova vidíme. To také znamená, že přírodu nelze z krajiny nikdy úplně vystrnadit kulturou, a že přírodnost krajiny nelze měřit omezením přímého lidského vlivu.“ (Sádlo a kol., 2005)

Na krajině se nejen projeví samotná lidská činnost, ale zároveň vzniknou nová příhodná stanoviště pro množství synantopních a domestikovaných organismů, rostlin i zvířat. Jejich působením spolu s člověkem se vytváří ráz celých rozsáhlých území. (Hadač, 1982) Podle Sádla (2005) právě takovýto vliv vytvoří krajinu kulturní, zatímco je možno definovat také tzv. krajinu předkulturní. V ní působí mnohem méně synantropních druhů a jejich vazby na člověka jsou menší, takže dotčená území jsou mnohem méně ovlivněna „kulturou“ a mnohem blíže přírodním biotopům.

Vliv lidstva na krajinu nemůžeme považovat za působení ryze pozitivní, ale ni za katastrofu. Vnímání krajiny člověkem vytváří krajinu, formuje ji ze surové přírodní hmoty. (Schama, 1995)

3.3 Vývoj české krajiny

3.3.1 Krajina před neolitickou revolucí

Jak vypadala krajina před deseti tisíci lety nikdo nedokáže přesně určit. První interpretace nabízí variantu lesa na většině území, ostrůvky bezlesí na strmých stráních, okolo řek a v alpských oblastech byly v celkovém úhrnu bezvýznamné (Míchal, 1994). Podle Sádla a kol. (2005) se spíše mělo jednat o jakýsi kompromis lesa a stepi - polootevřenou krajinu s mozaikou lesa a bezlesí. Uvádí období kolem roku 8000 před naším letopočtem, kdy se změnila poměry a zastoupení lesa a bezlesých území. Dosud se jednalo o otevřenou krajinu s útržky lesních ploch. Lesy se však postupně rozšiřovaly a ve zmiňovaném období nastal klíčový moment, kdy se lesní úseky počaly propojovat. Vznikla tak lesnatá krajina s bezlesými fragmenty.

Kolem roku 6500 před naším letopočtem již les natolik převažoval, že se zásadně změnilo místní klima, dosud spíše kontinentálního rázu. Takové klima nebylo vhodným pro přetrvání bezlesí. Bylo teplé a vlhké, takže urychlilo bakteriální činnost v půdě, a tím odblokovalo živiny uložené v humusu,

donečádná nepřístupné. Vznikaly mocné polohy hnědých lesních půd. Uvolnění živin umožnilo rozvoj vysokého uzavřeného lesa na úkor jiných typů vegetace. (Němec a kol., 2007)

Podle Sádla a kol. (2005) nejspíš krajinu na počátku neolitu pokrýval klimaxový les, volný, prostupný, vhodný k pohybu a pobytu. V něm se tvořily ostrůvky primárního bezlesí, les se neudržel v nepříznivých místech, jakými jsou mokřady, sutě či vysokohorské pásmo. Zároveň se vytvořily plochy sekundárního bezlesí a to buď krátkodobého (po polomu, sesuvu, požáru) či dlouhodobě udržovaného (pastva, erozní břehy řek apod.). Tato mozaika se v průběhu času proměňuje a přelévá v prostoru.

3.3.2 Neolitické počátky kulturní krajiny a rozvoj osídlení

„Vznik kulturní krajiny Českých zemí je běžně kladen do neolitu a spojován s tzv. neolitickou revolucí. Proces za ni odpovědný je označován jako neolitizace a zahrnuje vznik a šíření neolitického způsobu života.“ (Sádlo a kol., 2005)

Kulturní krajina se začala vytvářet asi před sedmi či šesti tisíci lety, na přelomu mezolitu a neolitu. v mezolitu bylo osídlení velmi řídké, stopy jeho nepatrného vlivu na přírodu však ukazují, že kromě podhorských a horských oblastí pokrývalo téměř celé naše území. „Na počátku neolitu se lidé začali usazovat v místech, kterými dříve většinou jen procházeli. Přednostně okupovali území, která byla pro ně nejpříhodnější, hlavně nížiny s teplým klimatem a úrodnou půdou. Tím vzniká zemědělská kulturní krajina.“ (Květ, 2003)

Lidé v období mezolitu neměli trvalá sídla, přestože se zřejmě cyklicky vraceli na stejná místa. Svou činností - lovem, sběrem, rybařením – nijak výrazně neovlivňovali ráz vegetace a její přirozený vývoj. (Neuhäuslová a kol., 1998)

Podle Hendrycha (1984) se první zemědělci usazovali v oblastech přetrvávajících zbytků původních lesostepí, případně stepí a postupně zakládali okrsky nejstaršího souvislého osídlení. na místech stepí a okolních vyždářených lesů pak zakládali pole. Librová (1988) doplňuje, že osídlení proběhlo na místech nejen výhodných z hlediska dostatku vody, rostlinstva, zvěře či úrodné půdy, ale tato místa musela ještě skýtat pocit bezpečí, ochranu před živly a divokými zvířaty.

Rozšiřování osídlených oblastí má několik možných hypotéz (Sádlo a kol., 2005):

První z nich je hypotéza cyklování dočasných enkláv s obnovou lesa. Míní se tím zároveň zemědělství spojené s rychlým zakládáním a opouštěním polí i celých území, pravděpodobně z důvodu

vyčerpání půdy. Střídání polí mohlo být dáno také občasným lokálními zaplevelením pozemků vytrvalými druhy.

Podle druhé hypotézy mohla kolonizace probíhat jako dlouhodobé osídlení bezlesého území a jeho postupné rozšiřování za účelem zvětšení ploch pro pole a pastvu. z toho vyplývá, že se rozloha kulturní enklávy rovná rozloze bezlesí, její hranice je ostrá a za ní následuje nekulturní, tj. přírodní les, který je postupně dobýván.

Třetí hypotéza zastává model dlouhodobé enklávy s rozsáhlým, pomalu rozvolňovaným kulturním lesem. Kulturní území nebylo bezlesou civilizovanou krajinou ostře ohraničenou divokým lesem, ale pokračovalo dál lesem, jeho „kulturnost“ postupně slábla spolu s vlivem a potřebou člověka les využít. Tato teze vychází z předpokladu, že snazší je les kolonizovat a pak teprve jej využíváním postupně odlesňovat. „*Kulturní krajina je založena v okamžiku, kdy neolitik pouští řemen a kráva volným krokem odchází do lesa a začíná se tu pást.*“ (Sádlo a kol., 2005)

Podobný názor zastává též Schama (1995), podle nějž byly lesy trvale obydleny lidmi, kteří zde žili a tvořili početnou společnost s vlastním sezónním rytmem činností, náboženství, práce a odpočinku. Lesy byly protkány vozovými cestami, pěšinkami, a stezkami, které jejich uživatelé velmi dobře znali. Oproti dnešní představě ideálního lesa – hustého, byl však v lese dostatek světla, prostoru, tedy vhodné pracovní prostředí pro tehdejší kulturu.

Odlesňování se pokládá za hlavní proces při vzniku pravěké kulturní krajiny. Člověk osidlující krajinu pro svou potřebu vypaloval okolí sídel, stezek či jiná strategická či kultovní místa. Vypálením kusu lesa pro rozšíření místa pro pastvu neolitický člověk rozšířil již existující biotop, čímž krajinu postupně měnil, a sice selektivně podle terénu a vegetace. Nejvhodnějšími místy pro prvotní osídlování byly oblasti doubrav, kde bylo možno najít dostatek potravy pro zvířata a vhodné půdy pro pěstování obilí. (Hadač, 1982)

Je tedy možné charakterizovat neolitickou kulturní krajinu. Její nelesní část tvořila sídla, trávníky udržované pastvou, soustavně oraná pole v nejbližším okolí domů, cesty a průhony dobytka, čerstvě vykloučené či vypálené plochy a starší vykloučené plochy zarůstající křovinami. Doplňme ještě rituální areály, pohřebiště, lomy a další. V lese probíhala těžba stromů pro dřevo, lesní pastva, těžba větví pro letninovou píci a vypalování dalších ploch. (Němec a kol., 2007)

„*Lesní hospodářství se vyvíjelo souběžně se zvyšováním zalidnění. z počátku poskytovaly hvozdy a pralesy dostatek dřeva a nečetní obyvatelé mohli pro své malé spotřeby z nich těžit, aniž byli nuceni pěstěním se starat o náhradu poražených stromů.*“ (Říha, 1948)

Prvotní zemědělská činnost byla dosti extenzivní a zpravidla nedovolovala větší nahloučení sídel. k tomu mohlo dojít pouze v místech, kde příroda připravila mimořádně vhodné podmínky, např. v místech, kde každoroční záplavy obnovovaly úrodnost půdy. Zemědělci osidlovali nejprve široká údolí řek, protože naplavované říční bahno bylo jedinou možností, jak regenerovat a obnovovat půdní úrodnost a uživit tak vzrůstající populaci. (Hadač, 1982; Jellicoe, 1991)

Celý nástup neolitu byl rychlý, nejstarší neolitická sídla v celé střední Evropě vznikla v poměrně krátkém časovém úseku okolo 200 let. Přejít od sběru a lovu k zemědělství, byl natolik významný pro další vývoj lidstva a krajiny, že tento proces lze označit jako největší revoluci předhistorického člověka po vytvoření prvotních nástrojů a ovládnutí ohně. (Hadač, 1982)

Na počátku doby bronzové dochází ke klimatickým změnám a lesy se začínají znovu šířit. To se však dostává do střetu s prvotním zemědělstvím. (Jellicoe, 1991) „*K maximálnímu rozšíření lesů a ustálení současné vegetační stupňovitosti došlo na sklonku středního holocénu, na úsvitu doby bronzové (okolo 1250 př.n.l.) Tehdy však již v teplých oblastech byly téměř po dvě tisíciletí citelné lidské vlivy, takže se zde přírodní, člověkem neovlivněné ekosystémy ze současného prostředí nemohly vyvinout.*“ (Míchal, 1994)

V průběhu následujícího období, zejména na přelomu doby bronzové a železné, přibývalo sídel, a stabilizuje se jejich rozložení. V souvislosti s tím rostly plochy i úroveň kulturní krajiny. Územně můžeme krajinu rozčlenit na starosídlní nížinu osídlenou v neolitu a nověji osidlované okraje v novější fázi pravěku. Lidé pomalu pronikali dále do poloh krajinných typů bučin, přesto větší osídlení těchto typů proběhlo až ve středověku. (Hadač, 1982) od 6. století před naším letopočtem se od prostého lidu vyděluje vyšší aristokratická vrstva, která buduje izolovaná sídla a hradiště na výšných místech. (Hendrych, 2005)

Další expanze člověka do krajiny probíhala v době laténské, což bylo způsobeno dostupností železa a tím zdokonalení zemědělských nástrojů. Jedním z nich je kovový srp, který zapříčinil vznik dvousečných druhově bohatých luk. (Míchal, 1994) Právě kovové rudy nenalezneme v bohatých

prosperujících místech, ale často v chudších a vzdálenějších oblastech, to je důvodem, proč člověk osidloval odlehlejší kraje. (Jellicoe, 1991)

„Krajina mladšího pravěku byla krajinou rozměřenou na přesné dílce polí, luk, pastvin a lesů. Prostor byl osídlen v enklávách, často v liniových formacích sledujících řeku v povodí jejího středního a dolního toku.“ (Němec a kol., 2007)

3.3.3 Raný středověk

Okolo roku 500 našeho letopočtu docházelo v souvislosti se stěhováním národů k částečnému a dočasnému opuštění osídlených území. To umožnilo poslední větší rozšíření lesa do ploch bezlesí. Krajina se ovšem nestačila vrátit do původního přírodního stavu, udržela si svůj kulturní ráz, takže po tomto období se kulturní krajina opět rychle stabilizovala. (Němec a kol., 2007) Podle Neuhäuslové (1998) bylo právě tehdy dokončeno velkoplošné odlesňování nížin a postupně se začíná přesouvat také do vyšších oblastí.

Po období stěhování národů do naší krajiny začaly zasahovat slovanské kmeny, osidlovaly nejméně zalesněná teplá místa podél velkých vodních toků, tedy níže položené nejúrodnější oblasti s nejlepšími podmínkami k zemědělství. (Škabrada, 2003) V těchto nížinách se rozkládaly otevřené polní oblasti, řídké zalidněné pahorkatiny jsou pokryty lesem. Toto dlouhodobé osídlení a téměř neměnné pěstební postupy měly jistě zásadní vliv na vzhled kulturní krajiny po řadu dalších generací. (Hendrych, 2005)

Podle Schamy (1995) nelze udržovat představu, že raně středověká Evropa byla rozdělena na vymýcené oblasti a od nich pevně ohraničené lesy. Vyskytovaly se tu nejružnější přechodné oblasti, kde mezi stromy a podrostem žili lidé a zvířata. Les totiž mohl poskytovat bezpečnější úkryt.

„První formy slovanského osídlení byly patrně roztroušené rodové dvorce, z nichž se postupně tvořily rodové vsi. Představujeme si je jako volnější shluky stavení, obklopující centrální prostor, společně ohrazené a uzavřené branou.“ (Sýkora, 2002)

Obdělávané plochy ležely víceméně radiálně kolem vesnice, jejich území byla přirozeně vymezena terénem, okrajem lesa či vodním tokem. Při hospodaření se využívalo přílohového systému, ale postupně se začínalo objevovat využívání systému trojpolního, který se plně rozšířil a ustálil ve vrcholném středověku. (Sýkora, 2002)

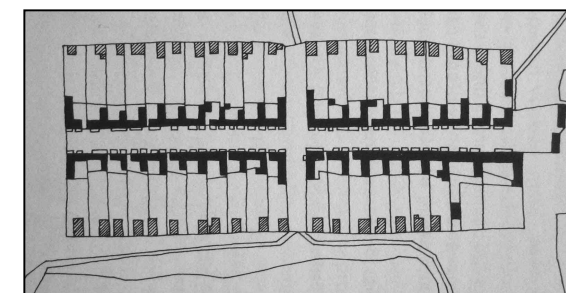
Na počátku 10. století, v době zániku Velkomoravské říše, se systém osidlování krajiny v Evropě počal měnit. Se stále rychleji narůstajícím počtem obyvatel se osídlení rychle rozšiřovalo. *„Poloha, rozsah a utváření těchto objektů zatím neovlivňuje podstatně tvářnost krajiny, kde ještě stále převládají nekultivovaná území s hlubokými hvozdy a bažinami.“* (Valtr, 1983)

„Za relativně příznivého klimatu a s jistou stabilizací státních útvarů se naplnily během století všechny dosud obývané nížinné oblasti a nastoupil nový trend: po dosud téměř nevyužívaných predispozicích regionálních i lokálních stezek, tj. podél říček a potoků, se rychle začínaly osidlovat i výše položené rovinatější plochy.“ (Květ, 2003)

Koncem 10. století přestávaly vznikat rodové vesnice a mizela společná půda. Slované opustili rodový řád, roli hrála síla, směna, obchod, postupně vznikl tzv. feudální řád. Půda a krajina se zde poprvé stala soukromým vlastnictvím. Největší část půdy vlastnil feudální pán, pro něhož ji obdělávají nevolníci, menší část pozemků byla pronajímána poddaným. Krajina se téměř celá hospodářsky využívala. Rovněž se začínaly vymezovat hranice pozemků mezemi, kameny či stromy. Půdorysný typ slovanských vesnic se časem ustálil na návěsní (obr. 1.), ulicový (obr. 2.) či jejich kombinaci a tyto půdorysy jsou v našich sídlech a vesnicích dodnes patrné. (Sýkora, 2002)

Obr. 1.: Návesní typ sídelního uspořádání (Škabrada, 2003)

Obr. 2.: Ulicový typ sídelního uspořádání (Vařeka a Frolec, 2007)

Návěsní útvary (obr. č.1.) se ustálily především na územích se starším osídlením, jedná se o obce, v nichž jsou usedlosti uspořádány okolo pravidelného (nejčastěji obdélného) prostoru – návsi. V každé ulicové vsi (obr. č. 2.) je naopak zástavba seřazena kompaktně podél komunikace. Usedlosti pak náležel díl pozemku přímo za ní. (Vařeka a Frolec, 2007)

V průběhu 11. století se sídelní síť rozrostla o málo příznivá a členitá území položená v nadmořských výškách přes 300 metrů a ve století následujícím byly osídleny polohy nad 500 metrů

nad mořem. k rychlému rozvoji mohly též přispět příznivé klimatické podmínky té doby, vyšší teploty a mírnější zimy. (Hendrych, 1984)

3.3.4 Vrcholný a pozdní středověk

3.3.4.1 Rozvoj krajiny a sídel ve vrcholném středověku

„Vrcholně středověké uspořádání krajiny Českých zemí je jedním ze zdrojů, z nichž je odvozena její současná podoba. Krajina těsně před středověkou změnou měla stále převahu lesa, byť byl les, sám o sobě kulturní, prosvětlen mýtinami a vesnicemi a v hustě osídlených oblastech (okolí významných hradišť a obchodních cest) prostoupen souvislejšími pásy polí, luk a pastvin. Stavební činnost 13. a 14. století toto zcela proměnila.“ (Sádlo a kol., 2005)

„Rozsah kultivace a osídlení území bylo dáno úrodností půdy, klimatickými podmínkami, nadmořskou výškou, hustotou a skladbou lesního porostu. Bývalý poměr mezi lesními plochami a obdělávanou půdou se mění v její prospěch.“ (Valtr, 1983) Velké inovace nejen v zemědělství s sebou přinášejí mimo jiné demografický rozvoj a následné zintenzivnění osidlovacího procesu, založeného na vztahu mezi feudálním pánem, poddaným a půdou. (Škabrada, 2003)

Neustálý nárůst počtu obyvatel a rozvoj zemědělské a řemeslné výroby na počátku 13. století způsobil, že stará sídla vzniklá v průběhu uplynulých dvou staletí přestávala vyhovovat. Došlo k zahuštění starého sídelního území a osídlení postoupilo do vyšších poloh, méně příhodných pro zemědělskou činnost. (Škabrada, 2003) S počátečním obdobím vrcholného středověku lze už konkrétně spojovat vznik rozsáhlejších, pravidelných návesních útvarů, ať už nově založených, nebo vzniklých půdorysnou reorganizací vesnic starších. (Škabrada a Voděra, 1975)

Zejména tržní osady při brodech nepostačovaly nárokům tehdejších obyvatel, jejich uložení v říčním údolí bránilo jejich plošnému rozšiřování, problémem byly zátopy, stále častěji se opakující v důsledku zvýšení zemědělsky obdělávaných ploch. Výsledkem působení těchto faktorů byl vznik nových regionálních útvarů, kterými jsou města. (Květ, 2003)

„Vrcholný středověk uzavřel starou, povětšinou rozptýlenou zástavbu do pevněji uspořádaných územních celků a začal ji podřizovat pravidelně strukturovaným půdorysům. Osadil rozsáhlá území městy a vesnicemi, ustálil směr a průběh cest mezi nimi. Urbanizoval krajinu s ohledem na možnosti a potřeby jednotlivých míst natolik velkoryse a citlivě, že až donedávna nebylo nutné její řád výrazným způsobem měnit.“ (Hájek, 2003)

Podle Škabrady (2003) byla středověká dosidlovací vlna natolik úspěšná, že vzniklý sídelní systém včetně struktury a půdorysů vesnic v podstatě přežil až do současnosti. Tedy je možno říci, že většina českých vesnic má středověký původ.

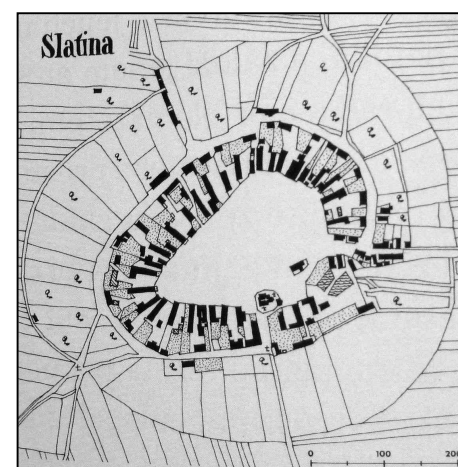
Nová sídla nevznikala na libovolných místech. V lokalitách, kde to bylo možné, se navázalo na již stávající osídlení, které se přeskupilo či uspořádalo do sevřenějších celků. Nejideálnější podmínky si stále zachovaly brody a křižovatky stezek, které se staly středem města. Bývaly zvýrazněny stavbou kostela, který také mohl poskytovat lidem ochranu při hrozícím nebezpečí. Sídla vznikala také tzv. na zelené louce, bez návaznosti na předchozí osídlení, na území vymezeném lokátorem. Tak se k návesnímu a ulicovému typu sídla připojila ves lánová (obr. 3. a 4.). (Sýkora, 2002; Květ, 2003)

„Ve vesnicích zakládaných za středověké kolonisace, byla každá usedlost postavena na vlastních pozemcích, tvořících jediný paprskovitý pás, nazývaný podle velikosti lánem, půllánem, nebo čtvrtlánem.“ (Říha, 1948)

Mezi lánovými vesnicemi převládal tzv. údolní typ (obr. 3.), založený na podélném systému, jehož osou byl zpravidla potok. Podél něj byly rozměřeny úseky pro jednotlivé usedlosti. Za každou z nich se směrem od vodoteče táhl pruh zemědělsky obdělávané plochy, tzv. lán. Typ údolní lánové vsi se uplatňoval při novém osídlování a nejspíš také při přeměně starších sídel. (Škabrada, 2003)

Obr. 3: Údolní lánová ves (Škabrada, 2003)

Obr. 4.: Radiální lánová ves (Škabrada, 2003)

Ve výše položených okrajových oblastech, v obtížných podmínkách neprůchodných či nepřehledných míst, zejména v lese, se vytyčovaly typy tzv. radiálních (lesních) lánových vsí (obr. 4.). V nich byly usedlosti paprskovitě uspořádány okolo uzavřeného návesního prostoru, za nimi se opět paprskovitě rozbíhaly zemědělské lány. (Škabrada, 2003)

Největší počet sídel se rozvinul počátkem 14. století, v následující době pak nastává jen postupný úbytek osad a zánik

cestní síť. „*Feudalismus přinesl zásadní změnu v tom, že určil konkrétní vlastníky půdy a společnost rozdělil na vrchnost a poddané. Nutnost zavádět efektivní zemědělské postupy vede ke koncentraci venkovského osídlení, v jehož důsledku zaniká mnoho samot a malých osad.*“ (Gojda, 2000).

V rozměřené krajině se v mohlo rychle rozvíjet vodní hospodářství. „*Se vznikem rodových a církevních panství se v příhodných oblastech pojí systematické zakládání rybníků, budování vodních cest, náhonů, mlýnů.*“ (Sádlo a kol., 2005) Budování rybníků byla možnost, jak využít zamokřené plochy, pro jiné hospodaření těžko využitelné. Tento kultivační zásah, sloužící dodnes k hospodářskému využití, je příkladem spojení technického díla s okolní krajinou. (Valtr, 1983) Podle Neuhäuslové (1998) přinesl středověký rozvoj rybníkářství významný zásah do původního vegetačního krytu. Zanikly mnohé porosty vrbin a olšin, stará rašeliniště a mokřady se svými charakteristickými rostlinnými společenstvy. Naopak se značně rozšířily možnosti pro druhotné uplatnění těchto formací na okrajích nových nádrží.

Stavební rozvoj přinesl první problém lesů. V některých místech začínala nouze o stavební dříví, zvláště když byly značně omezeny dopravní možnosti. Stavební dřevo bylo žádaným a strategickým zbožím, proto se v místech s dostatkem lesů a dobrými dopravními možnostmi intenzivně těžilo. Zmenšení ploch lesů nutilo feudály vydávat příkazy k jejich ochraně, naopak poddaní bojovali proti vrchnosti pasivně tím, že nedovoleně brali dřevo z panských lesů nebo v nich pásli dobytek. (Graus, 1957)

Co možná největší bezlesé plochy byly využívány jako pole, zbytek sloužil jako pastviny. Ty byly původně občinným majetkem, avšak postupně je, podobně jako lesy, zabírali feudálové. Páslo se také na té třetině polí, jež zrovna ležela ladem. Trojpolní systém byl ve 14. století již zcela obvyklý a všeobecně rozšířený. (Graus, 1957)

Na počátku 15. století došlo ke zpomalení krajinného vývoje. Málo úrodná lesní půda se rychle vyčerpávala, což společně s husitskými válečnými událostmi a šířícími se morovými nákazami způsobilo zánik mnoha osad, zejména ve výše položených oblastech. Intenzivní pastva narušovala drn a spouštěla erozní degradaci půdy. k zamezení eroze se zavedl systém střídavého pěstování plodin a záhumenicové plužiny. (Sádlo a kol., 2005)

„*Aby se obnovila zemědělská produkce, zpřísnila vrchnost vazbu vesničanů k půdě a podnítila nové osazení a obnovu zničených vsí. V této době také stoupá zájem světských i církevních feudálů*

o vyšší hospodářské využití krajiny a o vyšší zemědělskou produkci. Dochází k rozsáhlému scelování půdy a k zakládání velkostatků.“ (Sýkora, 2002)

„*Vrchnosti prováděly při různých příležitostech výměny pozemků, při čemž dostávali sedláci někdy náhrady i ve velmi odlehlé poloze nebo na dvou i více místech zároveň.*“ To však s sebou přineslo drobení poddanských pozemků. (Říha, 1948)

3.3.4.2 Středověký vliv na krajinu

Středověké změny se silně vtiskly do krajiny. Příroda byla přetvářena a podmaňována tak silně, že se smazaly stopy předchozího vývoje. Krajina se stabilizovala a odrážela kulturní podobu jejích obyvatel. „*Historická krajina začala jakoby znovu od nuly – až do této doby byl ráz přírody na určité lokalitě do značné míry výsledkem celého dosavadního vývoje. Kultura byla spíše jen modifikací přírody, kdežto teprve se středověkou změnou se od přírody na krajinné úrovni emancipuje a začíná s ní manipulovat.*“ (Sádlo a kol., 2005)

Sídelní síť v Čechách byla středověkým rozvojem v zásadě dotvořena. Narušena byla v podstatě pouze zanikáním některých sídel ve středověku, buď v důsledku nepříznivých podmínek, či vlivem válečných událostí. (Škabrada, 2003)

Naopak do budoucnosti se charakter a ráz středověké krajiny po mnoho století zachoval, jeho výraznější změny nastaly až od éry osvícenství v 18. století. „*Dodnes je podoba evropské krajiny do velké míry určena charakterem, který jí vtisknul středověk. Dodnes oceňujeme malebnost středověkých klášterů, majestátnost kamenných hradů a půvab vesnických kostelíků.*“ (Gojda, 2000)

3.3.5 Novověk

3.3.5.1 Krajina v 16. století

V průběhu 16. století se česká krajina postupně pomalu vyvíjela, rostly snahy o zhodnocení těžko využitelných částí krajiny. Tak vznikaly například rozsáhlé rybníční soustavy v jižních Čechách. Došlo k prvním úpravám vodních toků pro dopravu dřeva. Narůstal počet venkovského obyvatelstva, společnost se více sociálně diferencovala. Pro chudší obyvatele vznikaly ve vesnicích domky a chalupy bez pozemku, buď jako přístavby u větších usedlostí, nebo uprostřed návěsího prostoru. Vesnice se také rozrůstaly do krajiny, když si chudší obyvatelé stavěli chalupy na okrajových obecních pozemcích či podél cest. Následující třicetiletá válka zcela zastavila rozvoj krajiny i vesnic. (Sýkora, 1998a)

3.3.5.2 Krajina po třicetileté válce

Třicetiletá válka přinesla do Čech silnou vlnu rekatolizace, do kulturní krajiny pak silný úpadek. Část sídel byla natolik postižena válečnými útrapami, že jsou opuštěna a postupně zanikají. Rovněž pozemky zůstávají ležet ladem, pole zpusťla a až do poloviny 18. století se zemědělství nerozvíjí. (Sýkora, 2002) Podle Škabrady (2003) se však zpusťování země na úbytku vesnic tolik neprojevovalo. *„Opuštěné usedlosti byly časem většinou buď znovu osazeny, nebo byla jejich půda připojena k panským dvorům, ať už starším, nebo nově zakládaným.“* (Škabrada, 2003)

„Když konečně nastalo údobí klidu, změnil se již duch doby do té míry, že nebyla země kříšena podle starých zásad.“ (Říha, 1948)

Česká stavovská panství byla zkonfiskována a znovu rozprodána katolické šlechtě, která začíná hospodařit na uvolněné půdě. Jejím hlavním zájmem bylo obnovit produktivitu hospodářství, čehož bylo dosahováno nejrůznějšími reformami a politicko-správními opatřeními.

„Na venkově se uplatňovala snaha vytvářet velké feudální zemědělské celky, které měly být ucelené, mít kvalitní půdu a neměly být prolínány pozemky, jichž užívali poddaní.“ (Valtr, 1983) Vznikly tak několik desítek hektarů velké půdní celky – hony, vymezené na jedné straně přírodními krajinnými útvary, na straně druhé komunikační sítí a novými objekty. Poddaným pak připadly méně hodnotné pozemky, které nepřekážely velkolepým šlechtickým záměrům. Utváření krajiny se odklání od malých lokálních ploch a nastupuje nové moderní velkolepé plánování. (Valtr, 1983; Jellicoe, 1991)

Právě toto rozšíření „velkovýroby“ na úrovni rozsáhlých panství (sítě šlechtických velkostatků) se stalo hlavním rozdílem mezi barokní krajinou a jejími minulými vývojovými etapami a pokračovalo integračními tendencemi k osvícenství.“ (Sádlo a kol., 2005)

„Nová“ krajina období baroka byla detailně plánovitě budována, každé ploše se přesně vymezila jedna funkce. Velké krajinné plochy připadaly polím, velikost honů rostla. Došlo k přechodu z trojpolního na střídavé hospodaření, čímž se zemědělství značně zefektivnilo. Zároveň intenzivní kultura bez úhoru přinesla opět potíže s erozí. Zavedlo se pěstování nových plodin, hlavně okopanin a píce. Intenzifikaci zemědělství také podpořilo zavádění hnojení mrvou a jednoduché odvodňování pozemků. Travní porosty byly rozlišeny na plochy pastvin a louky. (Sýkora 1998a; Hadač, 1982)

V období baroka se velmi výrazně změnila rozloha vodních ploch. Po třicetileté válce bylo zrušeno velké množství rybníků, jejich pozemky se využívaly jako pastviny nebo pole. Okolí potoků a říček nabylo rovněž velkých změn a to s rozvojem využívání vodní energie pro pohon strojů. Charakter niv byl zásadně změněn velkým množstvím náhonů pro mlýny, hamry, pily a sklárny. (Sádlo a kol. 2005; Sýkora, 1998a)

Sklářství a železářství pro svůj provoz potřebovaly dřevo, lesy se tedy rozsáhle těžily a jejich stav se rychle zhoršoval. Potřeba dalších pozemků způsobila silný nápor na les, jako důležitý vegetační prvek naší krajiny. (Hendrych, 1984)

„Připočtíme i kořistnou těžbu za třicetileté války i krátce po ní a přetrvávající letninové hospodaření, lesní pastvu a travaření. Výsledkem jsou rozsáhlé porostliny (prořídle a nízké pařezové mlaziny s extrémně krátkým obmýtím, cosi mezi pasekou, pastvinou a lesem), dnes terén zcela neznámý.“ (Sádlo a kol., 2005)

Odlesnění krajiny vrcholilo koncem 18. století, od té doby se zavedla péče o les a znovu se zalesňovalo, bohužel převážily monokultury. Lesní hospodářství se poprvé objevilo jako samostatné hospodářské odvětví (Míchal, 1994). Horskou vegetaci ovlivnila častá horská pastva, která v nejvyšších horách mohla snížit původní horní hranici lesa. Původní porosty horských lesů nebo kleče byly nahrazeny společenstvy horských luk a pastvin. (Neuhäuslová a kol., 1998)

Cestní síť se postupně zlepšovala, vytvořila se hierarchie od pěšin po silnice, čímž se zlepšily i možnosti dopravy. Cesty a silnice byly, stejně jako vodoteče, doprovázeny vegetací, jejím hlavním prvkem se staly zakládané aleje. (Valtr, 1983)

„Baroko velmi působivě naplnilo a přestrukturovalo středověký půdorys české krajiny. S mimořádným citem pro možnosti a potřeby jednotlivých sídelních areálů obsáhlo většinu jejich významových uzlů; přestavělo původní hrady a tvrze v zámky, upravilo kostely, kláštery, radnice, měšťanské domy atd.“ (Hájek, 2003)

Vládnoucí vrstva se snažila ovlivnit myšlení široké vrstvy obyvatelstva, řemeslníky a rolníky silně pociťující ztráty způsobené válkou, a využívala k tomu velkých možností právě barokního umění. Jako výraz ideologického působení katolické církve vznikala poutní místa, kapličky, morové sloupy a

boží muka. Právě množství poutních kaplí a svatyní u cest dokazuje význam a posílení kultu venkovských poutí. (Kotalík, 1983; Schama, 1995)

„Exaltovaná gesta a výmluvné pohledy katolických světců vytesané barokními umělci do soch, které spolu s kapličkami či kříži umísťují na vesnické návsi, na křižovatky cest, k mostům a dalším uzlovým místům lokální a dálkové komunikace, křížové cesty lemující cesty na výrazné krajinné vyvýšeniny, to vše má za úkol ohromit venkovany, oslovit jejich nitro a vrátit jejich myšlenky o Bohu, věčnosti a posmrtných trestech tam, kam patří. Tento proces podporuje stát, vrchnost i katolická církev.“ (Gojda, 2000).

„Obraz tehdejší krajiny tvořila pestrá mozaika zbytků přírodní krajiny a projevů kultivační činnosti člověka snoubících racionální krajino tvorbu feudála s tradiční hospodářskou kulturou venkovského lidu.“ (Weber, 2002)

3.3.5.2.1 Pojem barokní krajiny

Barokní krajina je označení pro historickou fázi vývoje kulturní krajiny, jaká se v Čechách formovala mezi první čtvrtinou 17. a koncem 18. století. Vznikla a utvořila se během dosti krátké doby. Barokní krajinářství pevně, důsledně a ve velkém krajinu realizuje. Každé místo má svůj účel a své využití. Na rozdíl od středověkého přístupu k prostoru, kde se přecházelo od malých polností k větším, baroko nejprve určilo kraje a hranice, které plochu vymezují. Z krajiny se tak stala mozaika jednotlivých ploch, kompozičně, vizuálně i ideologicky semknutých v jeden celek. (Sádlo a kol., 2005; Hájek 2003)

„Baroko organizuje krajinu jako jednotnou a přesto členitou, jednoznačnou a přesto mnohovýznamnou, srozumitelnou a přesto ne zcela rozluštitelnou, jednohlasou a zároveň polyfonickou.“ (Hájek, 2003)

Základním prvkem vymezení hranic byly aleje, cesty a průseky. Celé pojetí mělo symetrickou vazbu na sídlo panstva, bodově se pak krajinná kompozice doplnila stavbami od poutních kostelů po boží muka. (Librová, 1988)

Baroko z „krajinotvorného hlediska“ nečiní rozdíl mezi kostelem, zámekem či božími mukami, stejně tak jako mezi kopcem, údolím nebo cestou mezi nimi – ve výsledku je vše stejně hodnotné a důležité. (Hájek, 2003)

„Tato výrazná přeměna formální podoby životního prostředí vytváří českou barokní krajinu, která se natrvalo udržela spolu se základním rozměrem, který jí dal středověk svojí stabilizací vesnice a jejího katastru. Zůstává v našem vědomí jako zosobnění české kulturní krajiny.“ (Němec a kol., 2007)

Barokní období natolik pozměnilo podobu krajiny, že právě baroko udává hlavní charakteristiku současného českého venkova. Značná část starší podoby krajiny je přemazána, krajina má novou barokní tvář. (Librová, 1988)

„Udržované a respektované jak stavebním, tak i urbanistickým vývojem následujících období, přestalo postupné zprůměňování české krajiny, nastupující kolem poloviny 19. století, i mnohem bezohlednější socialistickou exploatací po „Vítězném únoru“ roku 1948. Přestože bylo na mnoha místech znečitelněno, překryto nebo zcela zničeno, ve svém základním uspořádání zůstalo nepřekonáno.“ (Hájek, 2003)

3.3.5.3 Osvícenství

Období osvícenství přineslo velký zlom v myšlení lidí. Člověk zaujal silně racionální a užitkový postoj také ke krajině. Zásadním zásahem do krajiny v 18. století bylo zahájení budování nových zpevněných silnic, tzv. císařských, ve velkém.

„Císařské silnice byly inženýry linkovány jako přímky bez ohledu na členitost terénu: šly kopec nekopec, obvykle s výhledem na věže kostela i zcela mimo původní trasy.“ (Květ, 2003)

Další výraznou proměnou v krajině byla změna lesních porostů, poprvé se místo původních smíšených lesů začínaly vysazovat monokultury s umělou skladbou dřevin. Doubravy a bučiny se přeměňovaly v borové lesy, bučiny byly nahrazovány smrkovými monokulturami. (Hendrych, 1984)

„Ve snaze zlepšit státní hospodářství, otřesené prohranými válkami a upevnit centralistickou monarchii, podpořila císařovna Marie Terezie návrhy císařského ekonoma Františka Antonína Raaba, které počítaly s rozdělením půdy neefektivních panských velkostatků mezi poddané – tzn. jako mezi nájemce, za smluvený roční plat.“ (Sýkora, 1998a) od roku 1775 byly na všech komorních, bývalých jezuitských a městských panstvích dvory zrušeny, rozparcelovány a rozprodány či propůjčeny do nájmu poddaným. (Škabrada, 2003)

Dalším Raabovým záměrem bylo zakládání nových vesnic pravidelného půdorysu, jako náhrady za válečné úbytky. Takovéto změny se uskutečnily na některých panstvích, zejména na Moravě. Období tzv. raabizace přineslo také změny do vzhledu stávajících sídel. Zvýšily se počty hospodářských zvířat a s nimi vzrostla potřeba hospodářských objektů pro celoroční ustájení a uskladnění krmiva. (Sýkora, 1998a)

Nástupce Marie Terezie - Josef II. pro změnu usiloval o zastavení přílišného drobení pozemků a vydal patent, kterým se stanovila nejmenší povolená rozloha pozemku orné půdy náležející jednomu statku. Výjimku tvořily akorát usedlosti v horských oblastech, které neměly polní hospodářství. Pro zvýšení zemědělské produkce a změnu poměru pracovních sil, zrušil Josef II. robotní povinnost. V následujících letech se rozrostl obchod s pozemky, posílil selský stav, ale majetkové poměry v rámci jedné obce se značně rozrůznily, ubylo středních rolníků a přibylo malých hospodářství dělníků, pracujících v blízkých městech. Půdorysný vzhled vesnice se měnil s nárůstem chudších vrstev, rozrůstaly se domky podél silnic, obsazovaly se lokality samot a osamocených dvorců. Osídlením samot se završilo osídlování české krajiny. (Sýkora, 1998a)

Trvalý vědecký zájem o přírodu v období osvícenství s sebou pomalu přinesl zálibu v krajině jako takové. Pořádaly se vycházky do krajiny, aby se rozšířily sbírky a herbáře. Postupně se tento účel přeměnil, lidé počali vnímat krajinu jako celek obsahující krásu a náladu. (Librová, 1988) u velkých vlastníků půdy se začala objevovat vědomá péče o krajinu, u širší veřejnosti se tyto snahy projeví až ve století devatenáctém. (Dejmal, 2008)

3.3.5.4 19. století

Devatenácté století přineslo další výrazné změny. Změnil se výrobní způsob, měnila se struktura společnosti i životní styl. Tomu odpovídaly změny životního prostředí, především ve městech. „Nově se vyvíjející – průmyslové – společnosti již nestačil přísně vymezený prostor uvnitř městských hradeb (které koneckonců ztratily i svůj vojenský smysl). A tak polovina století je svědkem bourání hradebních krunýřů a prudkého živelného vylévání se měst do krajiny.“ (Valterová, 1983)

Přeměna neprůmyslových měst na průmyslová probíhala v řadě desetiletí a městští lidé se s takovou změnou často nestačili plně vyrovnat. Vazby mezi člověkem a domácím zvířetem se přeformovaly na vztah k domácím mazlíčkům, příroda a krajina se přeměnila na parky, zahrádky, pokojové rostliny, v extrémním případě na pouhé malované obrazy krajin, visící na stěně. (Hadač, 1982)

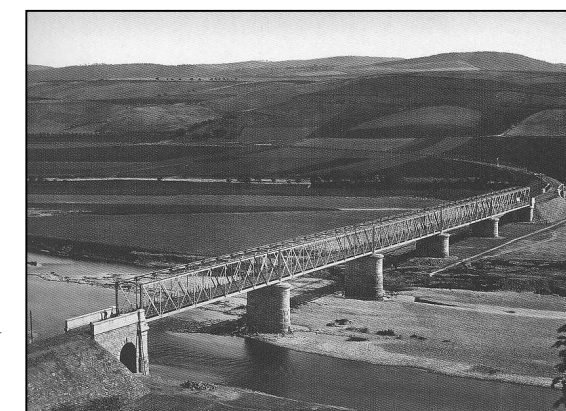
Na venkově devatenáctého století stále rostl počet obyvatel a s ním potřeba zvětšovat hospodářské usedlosti či celá sídla. Aby bylo těmto potřebám vyhověno, byl třeba změnit dispozice stavebního provedení, změnila se orientace budov „okapově“ k veřejnému prostoru (ulici, návsi). Celkově stále přibývá počtu a druhů hospodářských staveb. (Sýkora, 1998a; Němec a kol., 2007)

„V 19. století se zvětšil zájem o větší hospodářské využití venkova. Začíná se s výstavbou objektů pro hospodářský průmysl (jako jsou na př. mlékárny, sýrárny, škrobárny, lihovary, cukrovary, pivovary, sladovny, konzervárny ovoce a zeleniny), a to na volných pozemcích u silnic, železnic a podobně.“ Takováto průmyslová zařízení s sebou přinesla potřebu bytů pro zaměstnance, a tedy docházelo k dalšímu živelnému rozvoji sídel směrem do krajiny, podél silnic, železnic a vodních toků. (Sýkora, 1998a)

„Je až překvapující, jak byla na konci 19. století naše krajina holá. na rozptýlenou zeleň mnoho místa nezbyvalo. Každý kousek vhodného prostoru sloužil k pastvě domácího zvířectva či jinému druhu hospodářského využití.“ (Němec a kol., 2007)

Pokračovalo další drobení zemědělské půdy. „Z celkového počtu hospodářství jich koncem 19. století bylo 60% do velikosti 5 ha, a pouze 4% jich mělo rozlohu půdy větší než 20 ha. Zemědělská půda byla rozdělena asi na 33 milionů parcel s průměrnou velikostí 0,25 ha. Proto došlo k několika pozemkovým reformám, jejichž cílem byla půdorysná úprava a scelení roztráštěných pozemků.“ (Sýkora, 2002)

Rozvíjející se způsob výroby vyžadoval nové dopravní možnosti. Pokračovala výstavba cest a silnic, ale zároveň se rozvíjela nová možnost přepravy – po železnici. (obr. 5.) „Při její výstavbě docházelo k velkým zásahům do přirozených terénních útvarů krajiny. Byly to hluboké zářezy, průkopy terénních vln a návrší, ale i vysoké násypy, které procházely úvaly a ještě dnes nepříznivě ovlivňují jejich mikroklima.“ (Valtr, 1983)

Obr. 5.: Výstavba nové železniční trati u Berouna v roce 1976 (Dejmalová, 2001)

V důsledku železničních staveb zanikaly některé staré původní cesty a stezky. „*Pakliže císařské silnice nectily průběh starých stezek, nové železniční trati se zářezy do svahů, náspy, mosty a dalšími úpravami v mnoha místech zcela přerušily dosud fungující i lokální trasy a vyřadily je z provozu.*“ (Květ, 2003)

Koncem 19. století se také silněji rozvinul nový zájem – turistika. Měšťané, ale i venkované nalézali zálibu v dosahování vrcholů stále vyšších hor, tak se v pohraničí vytvořila krajina, otevřená turistům českým, neméně však německým nebo rakouským. (Blažek, 2004) Zároveň jsou hory protikladem k průmyslovému městu, přelidněnému a špinavému sídlu dělnického obyvatelstva. Záliba v turistice a snaha pečovat o krajinu se na přelomu 19. a 20. století začala institucionalizovat v podobě okrašlovacích spolků a turistických klubů. (Librová, 1988; Dejmal, 2008)

3.3.5.5 Česká krajina ve 20. století

3.3.5.5.1 Charakter krajiny v první polovině 20. století

Na přelomu 19. a 20. století byla česká krajina značně osídlena, vzájemná vzdálenost vesnic byla do tří kilometrů s výjimkou horských oblastí, kde byla větší. (Sýkora, 2002)

Hájek (2008) uvádí, že po 1. světové válce proběhla první vlna konfiskací půdy. na základě zákona z roku 1919 měla být majitelům odebrána zemědělská půda o rozloze nad 150 hektarů, nebo plochy nad 250 hektarů vůbec. Plochy měly být vyžity k všeobecně prospěšným účelům nebo rozprodány či pronajaty. Tento proces se nepodařilo v celém rozsahu uskutečnit, přesto byl oslaben vliv velkostatkářů, příslušníků šlechtických rodů a katolické církve v novém státě.

Převážná část krajiny byla zemědělsky využívána, plochy půdy se však značně roztříštily. „*Jaké míry dostoupila roztříštěnost pozemků, lze posoudit z toho, že podle stavu z r. 1930 bylo v Čechách a na Moravě 18 milionů zemědělských parcel a na Slovensku 17 milionů, o průměrné velikosti 25 arů.*“ (Říha, 1948)

Lesy zaujímaly asi třetinu území, v krajině se objevily lomy, cihelny, doly a další zařízení pro těžbu surovin. Průmyslová výroba stále rostla, v okolí měst se zástavba rozšířila o budovy skladů. Kolem venkovských sídel se zase rozmáhaly nadměrné stavby obilných sil, skladů, sušáren a škrobáren. (Sýkora, 1998b)

„*Čím více se hromadí technické, vědecké a biologické objevy, čím vyšší je civilizační úroveň technických děl a průmyslové výroby, tím většímu úpadku a chaosu propadá celek, těmito novými silami vytvářený – česká krajina.*“ (Říha, 1948)

Přelom ve vzhledu krajiny a jejím osídlení přinesla druhá světová válka. V roce 1945 došlo k vysídlení německých obyvatel z pohraničí, sídelní síť se rozpadla, zůstaly opuštěné vesnice a městečka. „*Osvobození republiky a následný odsun přibližně 3 milionů „nepřátel a zrádců“ vrátily české země počtem obyvatel na konec 19. století.*“ (Hájek, 2008) Příhraniční oblast se sice znovu osídlovala českým obyvatelstvem, avšak mnoho míst zůstalo opuštěných a zpustlých. „*Četné příhraniční pozemky a celá poleší a někdy i vesnice přestaly být obývány a obdělávány, protože se staly výcvikovým prostorem nebo hraničním pásmem. Tam byly hlavním dopravním prostředkem obrněné vozy a tanky. Tomu odpovídaly stavby cest z betonových panelů.*“ (Blažek, 2004)

„*První poválečné představy o funkci venkovského prostoru vycházely z předválečného stavu, v němž dominantní polohu mělo zemědělství, realizované ze soukromých hospodářství, o rozloze 2-15 ha.*“ (Sýkora, 2002)

Podle Valterové (1983) se hned v poválečných letech rozvinula výstavbová činnost. Ta zahrnovala všechny stavební obory od velkých zásahů do krajiny, jakými jsou například velké vodní nádrže na Vltavě nebo zemědělské velkofarmy, přes průmyslové objekty až po drobné bytové zástavby.

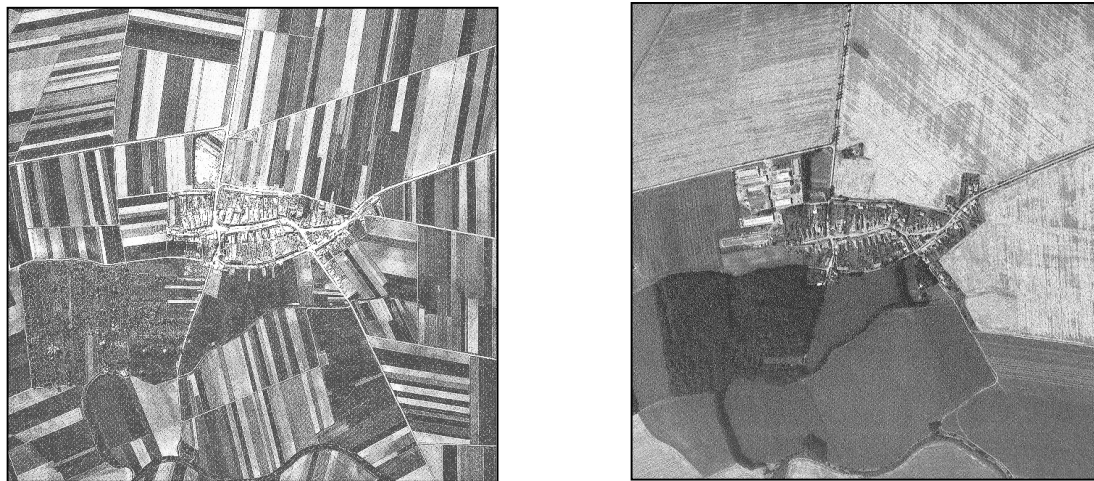
Přesto měla venkovská společnost až dosud většinou formu rodinných hospodářství s výjimkou nájemních velkostatků, dříve i feudálních panství a církevních dvorů. (Hadač, 1982)

3.3.5.5.2 Proměna krajiny v druhé polovině 20. století

Změna společenského zřízení v roce 1948 český venkov naprosto proměnila. Značná část obyvatelstva se přesunula od zemědělství k průmyslu, tedy z venkova do měst. Zanikla řada menších sídel, větší obce se sdružily do větších samosprávních celků. Zemědělství bylo násilně kolektivizováno, změnilo se hospodaření v krajině a technologie výroby. Soukromé vlastnictví půdy či zvířat nahradilo vlastnictví státní v podobě jednotných zemědělských družstev a státních statků. „*Znevážení a zpochybnění soukromého vlastnictví půdy vyloučilo osobní zodpovědnost za její stav a podobu.*“ (Hájek, 2008)

V první etapě kolektivizace (1950-1960) se prosadilo zvětšení polí a rozorání mezí. (Sýkora, 2002) (obr. 6.) „Výsledkem bylo rušení staletých hranic polností (tzv. rozorávání mezí) a scelování malých parcel do velkých celků. Tento proces znamenal nejen zničení tradiční podoby kulturní krajiny, nýbrž i fyzický zánik obrovského počtu archeologicky důležitých kontextů a památek.“ (Gojda, 2000)

Změny v agrotechnice přinesly s sebou změny ve vztahu polí a ostatní krajiny. Rušení mezí a travních ploch bylo ziskem pro rozsah obdělávané půdy, avšak přineslo rozsáhlou erozi a splachy půd a půdních živin do vodotečí. Úbytek živin byl kompenzován intenzivnějším hnojením, zpočátku organicky „odpadem“ z živočišné velkovýroby, později se pro dosažení vyšších výnosů přešlo na hnojiva průmyslová. (Hadač, 1982)

Obr. 6.: Obec Biskupice v roce 1938 před scelením pozemků a v roce 1985 po scelení (Hájek, 2008)

Scelováním pozemků zanikla v české krajině řada polních cest a rozptýlené zeleně. Nedostatek cestní sítě snížil obyvatelnost krajiny, s vegetací ubylo vhodných biotopů pro řadu živočichů, zejména hmyzožravých ptáků, což přineslo problém nárůstu škůdců. Ten se řešil intenzivními zásahy pesticidy. (Hadač, 1982) Nedostatek polních cest způsobil, že se většina zemědělské dopravy přesunula na silnice. To mělo za následek průjezd zemědělských dopravních prostředků skrz vesnice a tím zhoršení kvality obytného prostředí. (Sýkora, 1998b)

J.K. Říha (1948) ve své době právě počínající proces scelování pozemků podporuje, přednosti vidí ve vzniku účelnějších tvarů a velikostí dílců polí, v rozšíření plochy luk, v melioracích a uspořádání cestní sítě. na rozdíl od skutečnosti však počítá s rozptýlenou zelení jako důležitým prvkem krajinného vzhledu. „Vedle nových hospodářských obrysů krajiny mohla by se při scelování katastrů doplnit nebo nově vytvořit základní přirozená kostra porostů a přírodních útvarů, nezávislá na polním hospodářství, která by měla požívat zvláštní ochrany.“ (Říha, 1948)

Dále první etapa kolektivizace přinesla budování nových družstevních hospodářských staveb, často na náhodně vybraných plochách. Družstvo však stále hospodařilo na katastrálním území své obce a význam jednotlivých vesnic se nezměnil. (Sýkora, 2002)

„Již na začátku padesátých let se u některých vesnic začínají objevovat nové stavební útvary – zárodky pozdějších mohutných družstevních farem, které začínají rozrušovat dosavadní hegemonii drobné selské zástavby. Dochází tak velice rychle k vnější proměně většiny sídel na venkově.“ (Škabrada a Voděra, 1975) Objekty zemědělské malovýroby ztrácejí svůj význam a jsou buď zcela odstraněny nebo přebudovány k jinému využití, např. na garáže apod. (Hadač, 1982)

V druhé etapě kolektivizace, v letech 1960 – 1970, došlo ke slučování jednotlivých družstev do větších celků, což mělo za následek zastavení rozvoje či úpadek menších vesnic, rozvíjely se obce hlavní a střediskové. Zemědělská zástavba se posunula blíže k obci, využívalo se však i budov původních velkých panských statků. (Sýkora, 2002) Podle Hájka (2008) se již na přelomu 60. a 70. let připojovala nekvalitní zástavba, hlavně v okolí střediskových obcí rostly novostavby velkokapacitních vepřinů a kravínů zanedbatelné urbanistické hodnoty.

„Nástup velkovýroby 50. let se spektakulárním rozoráváním mezí zásadně změnil kvantitativní podobu krajinné mozaiky, ale její kvalitativní změnu přinesla teprve společensky mnohem méně odsuzovaná transformace drobných zemědělských družstev ve státní statky.“ (Sádlo a kol., 2005)

Třetí kolektivizační etapa v letech 1970-1989 přinesla požadavek na zvýšení produkce potravin. Zemědělská družstva tím byla nucena více využívat mechanizaci, dostavovaly se nové stavby, často velkých měřítek a s naprostým rozparem s historickou zástavbou sídel. (Sýkora, 2002)

„Kolektivizace zemědělství nejen nahradila malebné pruhy polí a políček scelenými lány bez mezí a remízků, ale přinesla i podstatné zásahy stavební. Budování velkých farem sice uvolnilo osady od hygienicky nevyhovujících provozů, ale dodnes vlastně nenašlo potřebný architektonický výraz, stejně tak jako dodnes není zcela jasno, jak správně a vhodně umístit nový krajinný monument – obilní silo.“ (Valterová, 1983) Bohužel v porovnání s novou okrajovou zástavbou se vlastní jádro obce odsunulo do pozadí zájmu a odsoudilo se k pozvolnému chátrání. (Škabrada a Voděra, 1975)

Celý proces kolektivizace změnil způsob života na venkově. Stále méně obyvatel bylo zaměstnáno v zemědělství, stále více jich dojíždělo za prací do měst. na venkově ubylo stálých obyvatel,

venkovská sídla v atraktivních oblastech sloužila častěji pouze k víkendové rekreaci. (Škabrada a Voděra, 1975)

Potřeba rekreace přišla už s nárůstem průmyslu a zvýšením počtů obyvatel ve městech. Jednou z jejich forem se stalo chataření, které se rozvíjí od dvacátých let 20. století, ovšem ve velkém se rozšířilo po druhé světové válce. Chaty se většinou sdružovaly do chatových kolonií, často v lesích a u řek. To přineslo nežádoucí zábor lesní půdy, hygienické problémy, také do krajiny chaty povětšinou esteticky a urbanisticky nezapadají. Na přelomu padesátých a šedesátých let se k chataření přidalo rekreační chalupaření. Uvolněná venkovská stavení jsou víkendově navštěvována a upravována obyvateli měst. Oproti chatám mají chalupy výhodu, že jsou využity původní budovy a nedochází k dalším záborům půdy. Zároveň však nevhodné úpravy chalup mohou značně poškodit architektonický a estetický ráz vesnic. (Librová, 1988; Hájek 2008)

Jestliže 19. století bylo charakteristické bouřlivým rozvojem měst, pak se druhá polovina století dvacátého stala etapou jejich dalšího plánovitého rozšiřování. Nově vznikající čtvrti nových obytných souborů výrazně změnilu siluetu města v krajině. „Dominantní výškových obytných domů se spojují s tradičními dominantami historických jader. Mění se i spojení města s krajinou, na místo pozvoleného přechodu přes oblasti nízké zástavby volná krajina vstupuje do vysoce urbanizovaného obytného prostředí sídlišť.“ (Valterová, 1983)

V okolí velkých měst došlo k masivním záborům zemědělské půdy, a protože jde většinou o nížinu, je to často půda nejurodnější a nejkvalitnější. Stejně tak záborům podlely plochy uhelných pánví a vodních děl. Období 70. a 80. let přineslo zhoršení stavu lesních porostů, zvláště u příhraničních lesů, v důsledku imisní zátěže. (Němec a kol., 2007) (obr. 7.)

Obr. 7.: Krušnohorský hrad Hasištejn a elektrárna Prunéřov (foto vlastní, 2008)

Dvacáté století bylo spjato s nebyvalým rozvojem těžby nerostů, stavbou dálnic a budováním velkých vodních nádrží, a s tím souvisejícím potlačováním krajinného rázu. Tento proces se projevil typickou, uměle vytvořenou pravoúhlostí říčních toků, obrovitými zarovnanými polními plochami, napřímeností dálkových tras a komunikací a jednoduchými, avšak nepřirozenými geometrickými prvky. (Cílek, 2002)

Zároveň je třeba připomenout, že druhá polovina dvacátého století přinesla také zvýšení obytné hodnoty krajiny. Konfiskacemi majetku po druhé světové válce a následnou kolektivizací zemědělství se dostala většina kulturního a přírodního dědictví do rukou státu, jakožto jediného správce. To umožnilo komplexněji pracovat na ochraně přírody a kulturních památek. Vznikala chráněná území a přírodní rezervace, rozšířila se ochrana památek. (Hájek, 2008)

3.3.5.6 Krajina a její perspektivy po roce 1989

Přelom 80. a 90. let dvacátého století přinesl určité změny v pohledu na krajinu, člověk si pomalu začal uvědomovat, že krajinu, coby součást našeho života, je třeba vnímat a chránit. k ochraně přírody jako „zelené a živé složky“ našeho prostředí se přidala ochrana krajiny jako celku, snaha o zachování krajinného rázu, reliéfu, horizontu, geodiverzity a dalších. (Cílek, 2002).

Politicko-společenské změny konce roku 1989 přinesly změny do venkovské krajiny. Kolektivizovaná zemědělská družstva se rozdělila na malé zemědělské jednotky, většinou hospodařící na katastrálním území místní obce. Zemědělství však stále ubývá a produkce potravin je řešena dovozem z jiných států. Proto část zemědělských objektů zanikla nebo změnila svou funkci. V zemědělské půdě opět roste podíl travních porostů a neobdělávaných ploch. (Sýkora, 2002)

Do poloviny devadesátých let proběhlo dokončení restitucí a privatizací. Držba půdy je často rozdrobena v malých hospodářstvích. Na mnohých soukromých pozemcích se dále nehospodaří, jsou levně pronajímány nebo leží ladem. Louky se nekosí. Proto stále rostou plochy dlouhodobě nevyužívané půdy. Lesní hospodářství se v průběhu devadesátých let postupně transformuje, je snaha hospodařit s využitím přírodně blízkých postupů, pomalu narůstá zastoupení listnatých lesů a smíšených porostů. (Němec a kol., 2007)

V uspořádání vesnic převládají koncentrované formy zástavby s návesním či ulicovým uspořádáním historického jádra. To však obklopuje výstavba novodobá, která často nedosahuje architektonických kvalit historické zástavby, a tím deformuje původní urbanistický charakter nebo siluetu obce. Chatové osady začínají přeměňovat, mnoho chat je přestavováno k trvalému bydlení, čímž vznikají urbanisticky většinou nevhodná satelitní sídla. (Sýkora, 1998b; Němec a kol., 2007)

Průmysl a obchod si vyžádal nové a rychlejší přenosové a dopravní systémy. Nové stopy elektrorozvodů, silnic a dálnic se často vyznačují neobyčejnou brutalitou k okolní krajině podobně jako nová sídliště a průmyslové zóny měst. „V 90. letech 20. století k tomu přibyl ještě fenomén „restitučního

urbanismu“, kdy nabyvatelé pozemků chtějí svou zemědělskou půdu co nejrychleji proměnit na stavební pozemky a nezkušená nebo úplatná státní správa jim v tom v nevhodných případech nedokázala zabránit.“ (Dejmal, 2008)

„Progresivní vývoj krajinné rozmanitosti, vybičovaný trvalým přísunem dodatkové energie v podobě lidské práce, se náhle obrací. Jak se zdá, nastává doba regrese, doba bezprizorní krajiny člověkem zapomenuté, doba počínajícího návratu k divokému stavu. Ovšem, je to regrese kulturní krajiny, degradace čistých, tisíciletí krystalizujících krajinných struktur. Ale zároveň je to i návrat k přirozenosti.“ (Sádlo a kol., 2005)

Mění se společenská a politická situace a rychlý technický vývoj novověku výrazně změnil vztah krajiny a člověka, který ji začal brát jako prostor, jenž je třeba překonat a co nejvíce využívat. Člověk se snaží utvořit si krajinu k obrazu svému podle svých aktuálních potřeb. A neustálá změna těchto potřeb tedy způsobuje, že je krajina podle nich znovu a znovu přetvářena. V některých místech lidé ztratí o krajinu zájem a zapomenou na ni, pak se přetváří sama podle svých regeneračních schopností a pod vlivem okolního prostředí. (Cílek, 2002).

Podle Dejmal (2008) krajina přestala být systémem sídel a jejich zázemím. Zbyla města a venkov odlišené od sebe výrobní funkcí a vlastní úrovní. Tato disharmonie vyvolává sociální napětí, způsobuje úprk obyvatel do měst a snahy vyrovnat venkov městu, především zprůměrněním zemědělství a konzumem. Lidé jako by se snažili vyvázat z „ponižující“ závislosti na přírodě.

„Přítomnost člověka v krajině je dnes virtuální – všude vidíme důsledky lidské činnosti, mnohde vedoucí až k jakémusi odpřírodnění – denaturaci krajiny, lidí tu však potkáme pramálo a to ještě jsou většinou od krajiny i od nás izolováni kapotou a rychlostí svého vozu.“ (Sádlo a kol., 2005)

„Zůstávat, prodlít v krajině, pracovat tam, prožít tam vlastní život, prožívat tam vlastní denní zkušenost znamená všimnout si detailu, opakovat tento zážitek, utvářet svůj svět v tvůrčím kontaktu s prostředím.“ (Svobodová, 1996)

Opomíjení krajiny - její přirozenosti a funkčnosti - není pouhou problematikou měst, ale v návaznosti na ně se týká našeho venkova. Ve většině venkovských sídel nalezneme velké množství veřejných ploch, které nejsou využívány pro soudobé veřejné potřeby. „Jsou to zejména některé části návsi, širší uliční prostory, původní obecní pastvíska apod.“ (Mareček, 2004).

Někdy venkovský prostor zeleň, coby krajinotvorný prvek, zcela postrádá. Mareček (2004) uvádí, že výsadby zeleně většinou chybí u objektů zemědělské výstavby či jiných výrobních zařízení, průjezdné dálkové komunikace postrádají odpovídající protihlukové a protiprašné vegetační clony, neupravené zůstávají některé plochy po asanované výstavbě, sportovní areály a další.

Také podle Cílka (2002) je třeba zaměřit se na venkov. „V následujícím století budou velká města procházet různými krizemi, na jejichž řešení budou vynakládány miliardy - např. na stavbu dlouhých vodovodních přivaděčů, dálničních obchvatů apod. Je však jednodušší investovat do důstojného a atraktivního života na vesnici a tím předcházet problémům ve městech.“

„Nelze se vrátit zpět ke krajině 1. poloviny 20. století, k maloplošné, multifunkční krajině. Přesto je ale možno krajinu zlidštit. Nejen zkrášlit, ale volit takové ekologické a krajinotvorné přístupy, aby kulturní prvky v tvorbě krajiny mohly vyloučit škodlivé vlivy jednostranné industrializace.“ (Svobodová, 1996) Podle Sýkory (1998b) nelze dosáhnout produktivního a konkurenceschopného zemědělství návratem do stavu malých hospodářství první poloviny 20. století, ale zároveň nelze počítat s existencí obrovských podniků hospodařících na desítkách katastrálních území.

„V minulém století drastické a velmi často negativní změny našeho přístupu ke krajině a prostředí se sebou přinášejí i určitou sebereflexi a snahu o pohled zpět, o nalezení a obnovení přirozeného řádu.“ (Hendrych, 2005)

3.4 Paměť krajiny

S termínem paměť krajiny se v souvislosti s krajinářstvím, krajinnou ekologií, antropologií a archeologií setkáváme stále častěji. Slovník spisovné češtiny (2003) definuje paměť jako „způsobilost uchovávat vjemy a vybavovat je“. V krajině se rovněž uchovávají vlivy, jimž byla v minulosti vystavena, tyto vlivy se do ní zapsaly a dodnes se projevují. Zaznamenává historicky krátkodobé události (např. opuštění osady) a stejně tak vlivy dlouhodobě působící (postupný zánik stezky po opuštění osady). Krajina je dávným svědkem všech dějů, ať už přirozených nebo antropogenních. (Květ, 2003)

„Krajinu lze nahlížet jako fenomén, jemuž přiznáme osobnost. s tímto chápáním koresponduje známý termín *genius loci* (kouzlo či duch místa) a je s ním spojeno nazírání na krajinu jako celek. Její podřízené složky (jako jsou druhy, populace, společenstva, artefakty) skládají krajinu ne mechanicky, nýbrž svou pozicí v krajině, tím, že si své okolí interpretují.“ (Gojda, 2000)

Podle Cílka (2002) je možno rozlišit čtyři hlavní prvky paměťové struktury krajiny. Prvním z nich je reliéf, který určuje zejména směr vodních toků a hydrologický režim. Dojde-li ke změně reliéfu, jako například při těžbě uhlí, je paměť krajiny nenávratně ztracena. Druhým prvkem je klima a mikroklima, které má zásadní vliv na vznik a vývoj ekosystémů a ovlivňuje i reliéf. Třetím prvkem je substrát určující druhové bohatství fauny a flóry a nositel mikrobiálního prostředí. Substrát může být naprosto odlišný od geologického podloží. Poslední z paměťových prvků představuje lidský vklad do přírodních procesů. Paměť se zde projevuje zejména tím, že lidská sídla jsou opakovaně zakládána na stejných místech, trvá rozdělení krajiny na zemědělskou a lesní, po staletí jsou udržovány základní komunikace mezi sídly.

Všechny tyto prvky je třeba ještě doplnit o prvky kulturní. Mezi ně patří kontinuita, uvědomění si historie, uspořádání přírodních a kulturních ploch, archeologie a stavební památky. (Němec a kol., 2007)

Sádlo a kol. (2005) uvádí, že tzv. paměť krajiny působí proti inovacím. Podle jeho ekologického pojetí se za paměť krajiny skrývají docela konkrétní mechanismy, například obnovná schopnost vegetace prostřednictvím zásoby semen a vegetativních částic v půdě.

„Existuje místo, v němž prakticky každý zásah člověka zůstává nesmazatelně zapsán a za vhodných podmínek se může dříve či později projevit. Tímto místem je krajina. To, co vnímáme při jejím procházení je - aniž bychom si to většinou uvědomovali - výsledkem dlouhodobého procesu působení člověka na přírodu.“ (Gojda, 2000)

Podle Šmajse a Květa (1996) formuje nejen člověk krajinu, ale zároveň krajina člověka. Sice méně než v uplynulých staletích, ale přesto napomáhá najít člověku jeho vlastní identitu, člověk potřebuje být krajinou ovlivňován. I dnešní člověk se potřebuje s přírodní a kulturní pamětí krajiny ztotožnit, s krajinou žít a komunikovat. Čím více proniká nová „technosféra“ do okolí, tím více lidé pociťují potřebu ochránit a nezničit regionální predispozice vlastní kultury - tedy přírodní a kulturní paměť krajiny.

3.5 Historické prameny využitelné k výzkumu krajiny

3.5.1 Historické mapy

Velice cenné poznatky o minulosti krajiny nám mohou poskytnout historické mapy. *„Čím starší mapy jsou v jednotlivých zemích k dispozici, tím větší jsou také možnosti rekonstruovat původní*

středověký a novověký rozsah kulturní a přirozené krajiny, formy plužiny, sledovat poměr velikostí polí, pastvin a luk, změny vodního režimu, síť cest, rozsah zalesnění, půdorys a morfologii vesnických osad a podobně.“ (Gojda, 2000)

První mapou poskytující použitelné údaje o naší krajině je mapa Čech Jana Kryštofa Müllera z roku 1720. (viz příloha č. 5) Vznikla na základě vojenských, správních a hospodářských požadavků rakouské monarchie a stala se podkladem pro další mapování našeho území. Tím byly nejstarší mapy vhodné pro výzkum - mapy josefské neboli mapy I. vojenského mapování. (viz příloha č. 6) Vznikaly mezi roky 1764 a 1768, byly zakreslovány od oka na základě pozorování terénu důstojníky vojenské topografické služby v měřítku 1 : 28 800 a doplněny rozsáhlými slovními popisy. Zaznamenány byly hlavně komunikace, řeky a potoky a různé typy budov jako jsou kostely či mlýny. Mapy byly ručně kolorovány, což umožnilo snazší rozlišení jednotlivých složek.

Na mapy prvního mapování navázalo II. vojenské mapování (Františkovo) uskutečněné v letech 1836 až 1852. (viz příloha č. 7) Oproti I. vojenskému mapování je přesnější, protože jeho vzniku předcházela vojenská triangulace, která sloužila jako geodetický základ tohoto díla. Podkladem byly mapy Stabilního katastru v měřítku 1 : 2 880, což přispělo přesnosti map. Obsahově se, až na doplnění trigonometrických bodů, od map josefských neliší, ale zachycují situaci v krajině v době nástupu průmyslové revoluce, rozvoje zemědělství a nejvyššího úbytku lesních ploch.

Mapy Stabilního katastru (viz příloha č. 9) vznikly mezi lety 1824 a 1843 s rostoucí potřebou habsburského státu zvýšit příjmy z daní, a tedy ze snahy podchytit rozsah majetku potenciálních plátců a určit výši daně. k tomu byly nezbytným podkladem katastrální mapy. Z velkého množství dochovaných verzí map Stabilního katastru, jsou pro účely sledování vývoje krajiny nejvhodnější povinné císařské otisky v měřítku 1:2 880. Mapy byly vyhotoveny pro každé katastrální území, které je většinou zobrazeno na několika listech. Pozemky jsou podle druhu barevně členěné.

Vrcholem se pak stalo třetí vojenské mapování (Františko-josefské), které proběhlo v sedmdesátých letech 19. století z důvodu neaktuálnosti a nedostatečnosti Františkova mapování. (viz příloha č. 8) na podkladě katastrálních map byly vypracovány kolorované mapy v měřítku 1 : 25 000 se znázorněnými vrstevnicemi a zaznamenanými kótami. z nich se pak přetiskly mapy speciální s měřítkem 1 : 75 000.

3.5.2 Historická obrazová dokumentace

Mnohé o tom, jak vypadala krajina v minulosti, mohou vypovědět umělecká díla, jako jsou kresby a malby krajiny. Krajinomalba se ve střední Evropě začala více uplatňovat od období baroka, zvýšený zájem o krajinu jako umělecké téma přineslo 18. a 19. století. V 19. století se také rozvíjí malba v plenéru, a tím je krajina věrněji zachycena, přestože přináší subjektivní pohled pozorovatele. od přelomu 19. a 20. století se objevuje další umělecký obor – fotografie. Oproti malbě je na historických fotografiích zachycena věrná podoba krajiny v daném období, často znázorňuje nejen krajinu, ale i život na českém venkově.

3.5.3 Písemné prameny

Důležitým zdrojem informací pro poznávání změn probíhajících v kulturní krajině jsou také některé písemné prameny. z období středověku mají význam některé údaje análů a kronik, a také informace v právních pořízeních – listinách. Nejstarší takové listiny u nás vznikají od druhé poloviny 12. století, kdy si církevní instituce nechávají písemně potvrzovat majetkovou držbu. (Gojda, 2000)

Z historických oborů může napomoci historická demografie, která zaznamenává skladbu venkovského obyvatelstva a v souvislosti s tím i informace o vlastnících a rozloze poddanských usedlostí.

3.5.4 Pomístní a místní jména

Krajina jako živitelka, plná práce a událostí, byla i velkým dějištěm příběhů a osudů, byla velmi adresným a konkrétním domovem. Vynikajícím dokladem jsou mnohde dosud zachovaná pomístní jména (anoikonyma) polí, luk, lesů, hor a cest, jejichž počet dosahuje běžně v jednom katastrálním území i několika desítek. (Mareček, 2004)

Pomístní jména jsou vlastně názvy přírodních nebo člověkem vytvořených objektů a jevů pevně fixovaných v krajině, na rozdíl od místních jmen, kterými se nazývají sídla, místa sloužící k obývání. Jazykovědný obor, který se místními a pomístními jmény zabývá, se nazývá toponomastika, díky ní lze na základě dochovaných pojmenování alespoň částečně rekonstruovat podobu historické krajiny. Například názvy některých sídel v těžko lokalizovatelných polohách se dochovaly až z historické doby.

Pomístní názvy i lokální příběhy v krajině přináší lidem pocit domova a sounáležitosti s místy, kde žili naši předkové. Společně s vytrácejícími se pomístními jmény se vytrácí i tato sounáležitost.

Proto lidé, odnepaměti toužící někam patřit, zdomácňují krajinu tím, že vytvářejí názvy nové. (Hájek, 2008)

3.6 Výzkum krajiny

3.6.1 Metody krajinné archeologie

Při výzkumu krajiny, její prostupnosti a osídlení, je možno využít také metod krajinné archeologie. Mezi její hlavní nástroje patří letecký a dálkový průzkum a povrchové průzkumy. Letecký průzkum se zabývá plošným průzkumem a snímkováním krajiny z výšky. Umožňuje pohlížet na krajinu jako na celek a odhalit tak nejen ztracené historické objekty, ale i jejich vzájemné vztahy. Podobnou metodou snímkování zemského povrchu může být dálkový průzkum. Zdrojem informací tu jsou fotografie či digitální snímky pořízené prostřednictvím umělé družice, případně data pořízená pomocí radaru těsně nad zemským povrchem. Povrchové průzkumy či sběry pak praktikují vizuální vyhledávání pozůstatků lidské aktivity zachovaných na povrchu země v podobě reliéfních vyvýšenin a sníženin (depresí). Kvůli krajinným úpravám minulých let je obtížné tyto pozůstatky nalézt, avšak například v lesích můžeme dodnes nalézt zaniklé středověké vesnice, mohyly či zbytky polních mezí.

3.6.2 Metodika krajinně ekologického plánování LANDEP

Komplexnějším způsobem jak analyzovat krajinu nám přináší metoda krajinného plánování LANDEP (LANDscape- Ecological Planning). Využívá soustavu krajinně ekologických metod na jejichž základě je následně navrženo optimální využití a ochrana krajiny. Zabývá se hodnocením ekologické stability krajiny, ekologické únosnosti, krajinným potenciálem, přírodními zdroji, a podobně.

Výsledkem metodiky LANDEP je ekologický plán krajiny, založený na snaze co nejvíce sladit prostorové požadavky lidských činností s krajinně ekologickými podmínkami, které vyplývají ze struktury krajiny. Ekologicky optimální prostorové uspořádání a funkční využívání území současně zabezpečí vyhovující ekologickou stabilitu krajiny, ochranu a racionální využívání přírody, biodiverzity a přírodních zdrojů a bezprostřední životní prostředí člověka. Struktura krajiny a její prvky se projeví jako limity, omezení nebo podporující faktory požadovaných činností v daném území. (www.uake.cz, 2010)

4 Materiál a metody

4.1 Zpracování přehledu literatury

Ke zpracování literární rešerše o historii a vývoji krajiny bylo užito odborné literatury. Téma krajinného vývoje je značně rozsáhlé, proto je v této práci zpracováván vývoj na území České republiky. Vývoj krajiny je většinou zachycen v literatuře z oborů historie, architektury a územního plánování a v literatuře zabývající se přírodními vědami s důrazem na ekologii. Informace lze získat také z literatury z oboru sociologie a umění. Kromě odborné literatury byla použita literatura cizojazyčná. Ta se zabývá tématem krajinného vývoje v širším měřítku, v této práci jsou použity pouze ty informace, které se lze aplikovat na krajinu v České republice. Přehled literatury byl doplněn o internetové zdroje, nabízející zejména informace o nových možnostech krajinného plánování. Zpracovaná literární rešerše se snaží zachytit významné historické proměny těch prvků, které se projeví na tváři české krajiny.

4.2 Výběr řešeného území

Celá místní obec Jankov se skládá z deseti částí tvořených jednotlivými sídly. Správní území obce zabírá plochu sedmi katastrálních území o celkové rozloze 2980 hektarů. Jako hlavní zájmové území je pro tuto práci zvoleno katastrální území samotné obce Jankov o rozloze 906 hektarů, které je detailněji analyzováno a zpracováváno. Širší okolí je řešeno v souvislosti s celkovou prostupností krajiny daného území a vzájemnou návazností jednotlivých sídel.

4.3 Zpracování historického vývoje

Historický vývoj obce Jankov je zpracován hlavně na základě záznamů v literatuře, významný je výtah důležitých událostí z kronik obce vytvořený dlouholetým kronikářem Jankova Pavlem Pavlovským. Mnohé zachycuje literatura týkající se významné historické události, kterou byla bitva u Jankova za třicetileté války.

K pochopení vývoje Jankova přispívají značnou měrou demografické ukazatele dokládající změny v osídlení, tedy vývoj počtu obyvatel a vystavěných domů. Ke zpracování historického demografického vývoje je využito statistických údajů Českého statistického úřadu uvedených v Retrospektivním lexikonu Středočeského kraje a v Historickém lexikonu a záznamů z kroniky obce. Novodobější údaje jsou získány ze statistických ročenek vydaných Českým statistickým úřadem. Pro přehlednost jsou tyto poznatky uspořádány do tabulek a doplněny grafickým znázorněním.

4.3.1 Využití grafické podklady

Jeden z prvních grafických záznamů o krajině v okolí Jankova nám poskytuje mědirytina zachycující Jankov a okolní obce v době bitvy u Jankova, tedy v roce 1645. Tato mědirytina je obsažena v díle *Theatrum europaeum*, byla vyhotovena v roce 1647 podle kresby generálního ubytovatele švédského štábu. Použitá reprodukce je převzata ze Sborníku vlastivědných prací Podblanicka.

Vysokou výpovědní hodnotu o tom, jak vypadala krajina v minulosti mají historické mapy. V této práci jsou použity mapy prvního, druhého a třetího vojenského mapování a císařský otisk mapy stabilního katastru. Při porovnání těchto mapových podkladů je možné sledovat probíhající změny.

Mapy I. vojenského mapování vznikaly v šedesátých letech 18. století. Na rozdíl od map následujících byly ještě zakreslovány pouze na základě pozorování terénu „od oka“. Z nich jsou získávány hlavně informace o vedení cestní sítě, rozmístění sídel a rozložení vodních ploch v okolí obce. S mapou I. mapování je srovnávána mapa II. vojenského mapování, které probíhalo mezi lety 1836 a 1852. Ta je již podložena vojenskou triangulací, a proto je výrazně přesnější. Obsahem se od mapy I. mapování neliší, zachycuje však krajinu v období nástupu průmyslové revoluce a nárůstu ploch orné půdy. Třetí vojenské mapování proběhlo v sedmdesátých letech 19. století z potřeby aktualizovat mapy předchozí, k obsahu map přibyly vrstevnice a kóty. Informace o krajině z map vojenského mapování jsou doplněny o poznatky z povinného císařského otisku mapy Stabilního katastru, na něm jsou pozemky barevně odlišeny podle druhu, což poskytuje detailnější informaci o členění zemědělské půdy. Pro katastrální území Jankova byla tato mapa vyhotovena v roce 1841.

Při porovnávání historických map jsou změny sledovány zejména na pěti hlavních složkách krajiny. Jedná se o vývoj sídel a zástavby, trasování cestní sítě, změny v rozložení vodních ploch, zastoupení ploch zemědělských a lesních a jejich vzájemný poměr.

4.4 Analýzy současného stavu

Při analýze současného stavu je hodnocen celkový stav obce z hlediska její občanské vybavenosti a rekreačního využití. V krajině je hodnocena cestní síť, analyzováno propojení s okolními sídly a prostupnost krajinou. Dále jsou hodnoceny přírodní podmínky, jako je klima, geologie, pedologie, charakter vodních toků a ploch, územní systém ekologické stability, charakter lesů a nelesních porostů. Vegetace je analyzována na základě porovnání mapy potenciální přirozené vegetace, geobotanické mapy a biogeografického členění. K těmto analýzám je využito odpovídajících mapových a textových podkladů a územního plánu obce, nejvíce informací však přináší terénní šetření.

V terénu je hodnocen stav a trasování cestní sítě, funkční členění ploch zemědělské půdy, zastoupení lesů a charakter a kvalita rozptýlené zeleně. Získané výsledky jsou zaznamenány do mapy a textově zpracovány. Mapovým podkladem je současná mapa základní v měřítku 1 : 10 000 vyhotovená Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním. Současný stav je také zaznamenán v podobě komentovaných digitálních fotografií, pořízených v období od srpna roku 2009 do března 2010. k doplnění uceleného obrazu současné krajiny v okolí Jankova je také využito leteckých snímků, současná krajina je srovnávána s poznatky z historických map. Rozptýlené vegetační prvky jsou zaznamenány do tabulky, kde je uveden druh prvku, hlavní zastoupení druhů dřevin a hodnocení jejich zdravotního stavu. k vyhodnocení je použito krajinářského hodnocení, které řadí porost do čtyř kategorií podle zdravotního stavu ve vztahu k jeho funkci a zároveň navrhuje další úpravy porostu.

K pochopení širších krajinných souvislostí je vyhotovena mapa dokládající propojení sídel sítí silnic, místních komunikací a turistických tras v souvislosti s historickými objekty v jednotlivých obcích. Mapovým podkladem je turistická mapa v měřítku 1: 50 000.

4.5 Zpracování návrhu pro další využití

Na základě srovnávání historických pramenů a současného stavu krajiny v okolí obce Jankov je vytvořen návrh pro její další využití. Návrh je zaznamenán do základní mapy v měřítku 1:10 000, změny jsou vyznačeny odlišně od stávajícího stavu. Provedené změny jsou založeny na snaze zlepšit průchodnost krajinou a zvýšit tak její obytnou hodnotu. Zároveň je však bráno v patrnost převažující zemědělské využití krajiny. Při tvorbě návrhu je přihlédnuto ke zjištěné historické stopě, kterou je snaha v krajině udržet či obnovit. Také jsou zohledněny změny zanesené do územního plánu obce schváleného v roce 2000. do návrhové mapy jsou rovněž naznačeny úpravy a doplnění rozptýlené vegetace, která je zpracována tabulkově s uvedením vhodných dřevin v hlavním zastoupení. Při jejich výběru bylo přihlédnuto ke stávajícímu složení vegetace, k informacím z mapy biogeografického členění a poznatkům z rekonstrukčních vegetačních map. Navrhovaná cestní síť je dále zakreslena formou průsvítky do současného leteckého snímku širšího okolí obce Jankov pro pochopení změn v širších krajinných souvislostech.

5 Zhodnocení podkladových údajů o obci Jankov

5.1 Charakteristika obce Jankov a její správní členění

Jankov je malé městečko, ležící na jižní hranici Středočeského kraje v bývalém okrese Benešov, asi 7 kilometrů východně od města Votice. Právě do votického obvodu Jankov spadá pod správu obce

s rozšířenou působností. (viz příloha č. 1) Rozloha správního území jankovské obce je v současnosti 2980 hektarů a k 31. prosinci 2008 na něm žilo 903 obyvatel.

Správní území obce se skládá ze dvou částí – severní a jižní, které jsou od sebe odděleny územím obce Ratměřice. Severní tzv. jankovská část zahrnuje katastrální území Jankov, Jankovská Lhota, Pičín a Čestín. Jižní odlochovická část pak území Odlochovice, Nosákov a Čečkov. do celého jankovského obvodu tedy kromě Jankova samotného spadají osady Jankovská Lhota, Jankovské Otradovice, Paseky, Jitra, Pičín, Lažany, Čestín, Bedřichovice, Nosákov, Odlochovice, Podolí, Čečkov a Mouřenín.

V lednu roku 2000 byl založen svazek obcí Mikroregion Džbány, sdružující Jankov, Bystřici, Neustupov, Olbramovice, Ratměřice, Vojkov, Votice, Vrchotovy Janovice a Zvěstov (viz příloha č.2). Název mikroregionu je odvozen od názvu přírodního parku Džbány - Žebrák, který byl vyhlášen v roce 1996. „Společným cílem Mikroregionu Džbány je maximálně využívat všech pozitivních faktorů mikroregionu k jeho všestrannému rozvoji. Předmětem činnosti Mikroregionu Džbány je společné řešení problémů přesahujících rámec a možnosti jednotlivých obcí, zejména v oblastech komplexní obnovy venkova, ochrany životního prostředí, rozvoje občanské společnosti a rozvoje přiměřeného cestovního ruchu.“ (Stanovy mikroregionu, 1996)

5.2 Historický vývoj obce

5.2.1 Počátky historie Jankova

Jméno Jankov je s největší pravděpodobností odvozeno od zdobného slova Jan, Janek, ve starých spisech psaného často jako Jenek či Jenec, tedy Jenkov. Původní název obce byl Jankuov či Jenkuov dvůr, nejspíš podle některého z rytířů z Vlašimi (později psáni jako páni z Vlašimě a z Jankova). Ti založili osadu ve 13. století jako své nové sídlo, vystavěli zde tvrz a později kostel. První písemné zmínky právě o jankovském kostele Narození sv. Jana Křtitele jsou ze 14. století a týkají se pravidelně odváděných papežských desátků.

„Zpráva pochází z roku 1352 a mluví o jankovském kostele jako o farním v obvodu děkanátu Štěpánovského. Jestliže tedy bezpečně víme, že v roce 1352 už byl kostel farním, můžeme usuzovat, že Jankov vznikl někdy ve 13. století, kdy tu už také musela stát tvrz.“ (Pavlovský, 2006)

Písemná zmínka z roku 1352 je zároveň první zmínkou o Jankově vůbec. Kuča (1997) datuje kostel do poloviny 12. století, a tedy považuje Jankov za ještě starší.

Kdy byl Jankov povýšen na městečko se přesně neví. Odvodit to lze částečně z podoby městského znaku. (obr. 8.) „Na černém štítě je zlatá koruna s pěti listovými výčnělky nad ní je do oblouku pět zlatých hvězd šestihrotých.“ (Augustin, 2001) Takováto koruna je označována za hraběcí, z čehož je možno usoudit, že povýšení proběhlo někdy za vlády Talmberků v 17. století. Talmberkové byli totiž na jankovském panství prvními hrabaty a po změně vládnoucího rodu v roce 1702 je Jankov již připomínán jako městečko.

Obr. 8.: Znak Jankova (www.obecjankov.cz)

„Povýšení na městečko ovšem nepochybně předcházela emfyteutická proměna raně středověké vsi nejpozději ve 14. století na regulérní návesní útvar, rozšiřující se od východu k západu podle vidlice cest, z nichž západní vedla kolem hradu do Votic a severozápadní (severní) někam k Popovicím či Bystřici a Benešovu.“ (Kuča, 1997)

5.2.2 Jankov od středověku do třicetileté války

Jak již bylo řečeno, osadu a tvrz Jankov pravděpodobně založili ve 13. století páni z Vlašimě. Podle Kuči (1997) je však tvrz výslovně doložena až v roce 1543. Kolem roku 1418 se rytíř Jan Jankovský z Vlašimě rozhodl usadit na Moravě a prodal Jankov rytíři Divišovi z Talmberka a z Miličina. Divišův syn Vilém se po boku císaře Zikmunda účastnil bojů proti Táboritům. Talmberkům patřil Jankov až do roku 1702. Jiří z Talmberka přikoupil k Jankovu roku 1598 Postupice, po jeho smrti v roce 1623 převzal panství jeho syn Jan a připojil Bedřichovice, Skryšov a později Vlčkovice.

5.2.2.1 Jankovská tvrz

Tvrz byla založena pod hrází rybníka Hrad, v místě nazývaném „Na Valech“. Tak byla tvrz chráněna z jihu rybníkem, z východu příkopem naplňovaným vodou z rybníka, severní a západní stranu chránil Jankovský potok (dnes nazývaný Chotýšanka) doplněný vysokými valy.

„Podle tak zvané "dílčí cedule" z r. 1665 byla tvrz jednopatrová, přes příkop vedl od západu zdvihač most do dvora, jež obklopovaly ze čtyř stran budovy; při průjezdu a na severovýchodním rohu trčely do výše hrubé bašty. Ve tvrzi bylo toho roku mnoho všelijakých místností, z části i dřevěné světnice a kaple, v přízemí pak pivovar a vinopalna.“ (Sedláček, 1998)

Toufar (2002) uvádí, že kolem roku 1665 tvrz v Jankově chátrala. Proto její vlastník Rudolf z Talmberka započal s výstavbou nového objektu v místech samoty Habrovka, který by tvrz nahradil. Stavební práce byly v roce 1670 přerušeny a nakonec žádné nové sídlo nevzniklo.

Podle popisu z roku 1700 byla tvrz však ještě dobře zachovaná a udržovaná, zatímco odhad Jankovského panství z roku 1750 již píše o tvrzi jako zřícenině bez větší ceny. To je možno vysvětlit tím, že po vystavění zámku v nedalekých Ratměřicích (v roce 1706) byla jankovská tvrz šlechtou opuštěna. „Roku 1785 odbourali z tvrze poschodí a zbořili i bašty; přízemní místnosti ponechali pro vinopalnu, později pro lihoval, kdežto pivovar odtud přeložili o trochu dále západněji.“ (Sedláček, 1998)

V roce 1868 byla na místě tvrze zřízena škrobárna, kterou roku 1925 nahradila parní pila. „Jankovská škrobárna velmi brzo vynikala a na konci 19. a na začátku 20. století se řadila k největším a nejmodernějším škrobárnám v Čechách. Koncem roku 1925 upadající škrobárnu zbořili, srovnali se zemí, protože parní pila potřebovala stále více místa.“ (Pavlovský, 2006)

5.2.3 Jankov za třicetileté války

Roku 1645 se nedaleko Jankova odehrála velká krvavá bitva třicetileté války. „Ačkoliv širé okolí jankovské nesmírně utrpělo za této bitvy a bylo z větší části zpuštěno, městečko Jankov i s kostelem a s tvrzí zůstalo ušetřeno. Stalo se tak asi proto, že se odbývala celá bitva poněkud dále od Jankova.“ (Sedláček, 1998)

„Rytiny bitevních scén ukazují hořící Odlochovice, Nosákov, Ratměřice, Zvěstov, Jankovskou Lhotu; víme, že i kostel v Bedřichovicích byl zapálen, ale také víme, že Jankov zůstal ušetřen. Je to téměř neuvěřitelné, protože během toho 6. března zuřila bitva i u jeho okolních stavení.“ (Pavlovský, 2006) (viz příloha č. 4) Podle kronikáře Pavlovského (2006) nebyl Jankov vypálen pravděpodobně proto, že pán z Talmberka otevřel tvrz a nekladl Švédům odpor. Oproti tomu naopak Toufar (2002) uvádí, že se oheň Jankova dotkl a kromě dřevěných budov požár poničil také dvě kamenné budovy, kostel a tvrz.

5.2.3.1 Bitva u Jankova

Jankov se zapsal do dějin Evropy bitvou u Jankova, velkou bitvou habsburské armády proti Švédům v době třicetileté války (1618 až 1648). Rozsahem se jedná o největší válečnou událost, která se za třicetileté války odehrála. „Byla to jedna z největších katastrof, jež se v naší krajině udály. Považujeme za prokletí, že jméno městečka Jankov, do té doby sotva známé za hranicemi kraje, začalo

vyslovovat v evropských metropolích, od Vídně a Mnichova, přes Drážďany, po Řím, Brusel a Stockholm.“ (Petráň, 1995)

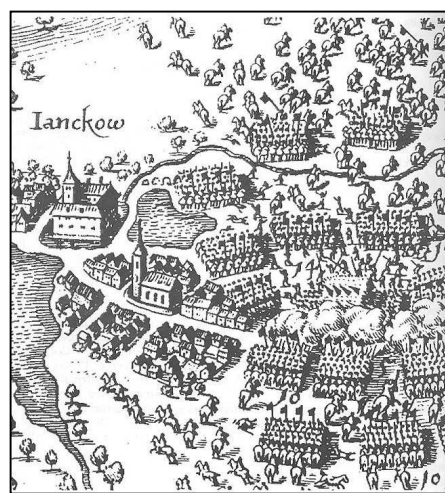
„Bitva svedená 6. března 1645 u středočeského městečka Jankova, neměla za následek výraznější politické změny. Na rozdíl od bitvy bělohorské je však tato bitva významnou z vojenského hlediska, a to na svou dobu netypickým způsobem manévrování švédské i císařské armády a hlavně vysokým stupněm odolnosti obou vojsk.“ (Fidler, 1995)

Na přelomu let 1644 a 1645 se švédská armáda pod velením maršála Lennarta Torstenssona přesouvala na jih a pokoušela se definitivně zvrátit válečnou situaci porážkou habsburského císaře Ferdinanda III. Koncem ledna roku 1645 Švédové pronikli do Českého království. Proti nim zformoval svou armádu císař Ferdinand III. pod vrchním velením polního maršálka Melchiora hraběte von Hatzfelda, který soustředil všechny císařské jednotky v jihozápadních Čechách. V únoru doplnily Hatzfeldovo vojsko jednotky polního maršálka Johanna hraběte von Götze, původně operující v Horních Uhrách proti sedmihradské armádě knížete Rákocziho. k posílám se přidal také bavorský pomocný sbor generála Johanna von Wertha, několik saských jezdeckých pluků a jednotky od italských knížat. Celá císařská armáda čítala okolo šestnácti tisíc vojáků.

Úspěšným manévrováním se Hatzfeldovi podařilo překazit Torstenssonův plán rychlého průchodu Čechami a zadržet švédské vojsko na Otavě. Všechna opevněná místa byla v rukou císařských, což jim umožnilo bezproblémové zásobování, naopak Švédové se rozhodli opustit Čechy a přesunout se na Moravu, kde měli zásobovací základnu v obsazené Olomouci. Švédský přesun vážně ohrožoval

bezpečnost Vídně, a tak habsburské armádě nezbyvalo než zabránit jejich postupu. Rychlým pochodem předstihla Švédové a přesunula se až k Ratměřicím východně od Jankova na Benešovsku (obr. 9.). Odhodlaná k boji se zde zastavila. Švédská armáda se zatím usídlila na vrchu Chrastšov za Jankovem a u Otradovic (viz příloha č. 4).

Postavení Hatzfeldových a Torstenssonových jednotek před bitvou zcela odpovídalo tehdejšími taktickými zásadám. Obě armády využily terénní konfigurace a sešikovaly se na výšinách – císařští východně a Švédové západně od Jankova. Navíc císařští využili krajiny (odvrácených svahů i lesního porostu) k ukrytí značné

Obr. 9.: Jankov na mědirytině z roku 1647 zachycující bitvu u Jankova (SVPP, 1995)

části svých sil, což se ještě 5. března stalo osudným švédskému průzkumnému oddílu. (Fidler, 1995)

Švédský velitel se rozhodl změnit taktiku. „Obhlíží terén. Zjišťuje, že levé křídlo Hatzfeldova vojska kryje les a dvě skupiny rybníků. Okamžitě ho napadne, že pokud jsou dostatečně zamrzlé, mohl by po nich přesunout svoje síly a vpadnout do boku a týlu nepřítele.“ (Stejskalová, 2009)

Ráno 6. března polní maršálek Götz zaznamenal na levém křídle císařské armády mezi Ratměřicemi a Odlochovicemi švédský postup a hrozící nebezpečí. Pokusil se o rychlý jezdecký útok, kterým by prolomil ještě ne zcela dokončenou švédskou linii. Tento útok se však nezdařil, Götze zbrzdil složitý a neprostupný terén, a ocitl se tak v palbě švédského dělostřelectva. Maršálkova jednotka byla rozprášena, sám Götz byl zasažen a zabit. (Fidler, 1995)

Císařský polní maršálek Hatzfeld však znovu přeskupil vojsko. Švédové přešli do čelního útoku a díky své momentální početní převaze vytlačili císařskou armádu severovýchodně od Jankova. Torstensson předpokládal další ústup císařských, a tak jeho pozornosti unikla Werthova bavorská jízda. Ta obešla pravé švédské křídlo a mohla tak Švédům vpadnout do týlu. Avšak císařské jednotky, místo aby vpadly do nechráněného švédského týlu, plenily tábor nepřátel. „Příhodný okamžik tak byl ztracen, Torstensson otočil část jednotek své linie proti týlu, rychlým útokem rozdrtil plenícího protivníka a s naprostou převahou pak přešel do nového útoku proti císařským. Tento poslední nápor již Hatzfeldova armáda nevydržela a její linie se zcela rozpadla. Bitva u Jankova skončila naprostým švédským vítězstvím, před Torstenssonem se otevřela cesta na Moravu a dále na Vídeň.“ (Fidler, 1995)

„Švédové zvítězili. na bojišti zůstává asi 4000 padlých císařských, přibližně stejný počet je zajat, v čele s maršálkem Hatzfeldem. Generálu Werthovi se podaří uprchnout. Švédové jsou na tom lépe, ztratili "jenom" 2500 mužů. Celkem 6500 mrtvých čeká pohřeb do velkých hromadných hrobů přímo na místě bitvy. Všechny vesnice v okolí jsou vypálené a zničené.“ (Stejskalová, 2009)

Později ve zprávě císaři o bitvě označil Melchior Hatzfeld zabitého maršála Götze za hlavního viníka habsburské porážky. Nejspíše z toho vzniklo přirovnání „dopadl jako Götz (počeštěno Kec) u Jankova“.

V místě u lesa Habrovky, kde byl prchající maršálek Hatzfeld přinucen kapitulovat, byla na paměť této bitvy v roce 1994 navržena mohyla a vysázena alej. V dubnu 1995 byl pod mohylou

slavnostně a za přítomnosti švédské delegace odhalen pomník a k němu vysypána zem ze všech míst, kde bitva probíhala. (obr. 10.)

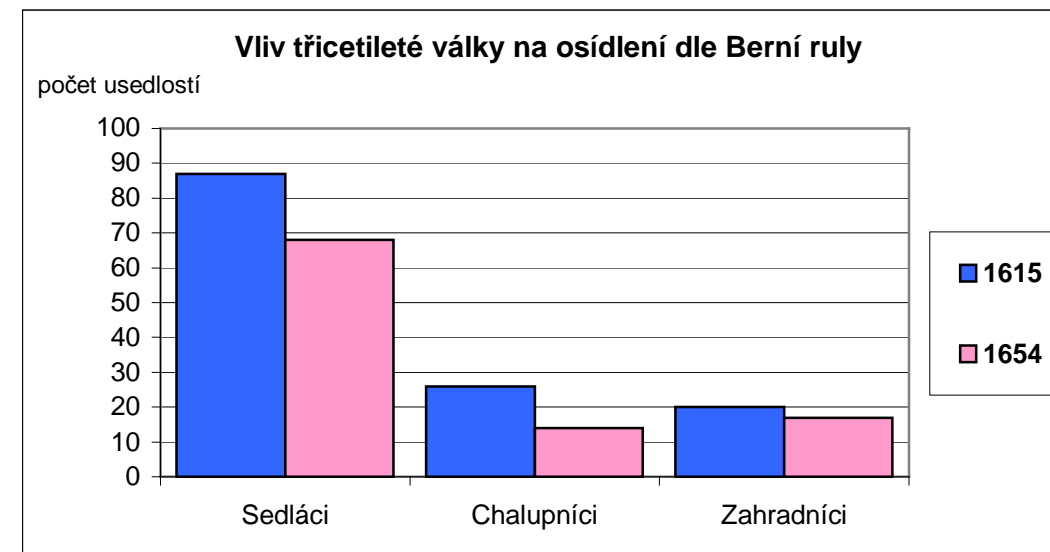
Obr. 10.: Uměle navršená mohyla a pomník bitvy u Jankova (foto vlastní, 2009)

5.2.4 Jankov od konce třicetileté války do konce 19. století

Podle Toufara (2002) žilo v Jankově před třicetiletou válkou kolem 300 obyvatel, kteří se živili převážně zemědělstvím, případně řemesly využitelnými v zemědělství či běžném životě. Po útrapách třicetileté války byla situace podstatě podobná, ani nadále se Jankov příliš nerozvíjel. „*Stagnace městečka se odrazila ve zcela stejném počtu domů před třicetiletou válkou a v 1. polovině 18. století.*“ (Kuča, 1997) (tab. 1., graf 1.) Válka sice rozptýlila dosud usazené obyvatelstvo, strukturu osídlení však výrazněji neovlivnila, protože všechny zničené vsi byly vybudovány znovu.

Tab.1.: Přehled osídlení dle Berní ruly Kraje Kuřimského (www.obecjankov.cz)

Lokalita	Počet usedlostí							
	1615				1654			
	Sedláci	Chalupníci	Zahradníci	Celkem	Sedláci	Chalupníci	Zahradníci	Celkem
Broumovice	8		7	15	6		4	10
Jankov	16	6	11	31	11	2	11	24
Jankovská Lhota	14	3		17	12			12
Jankovské Otradovice	4	4		8	3	4		7
Nosákov	7	1		8	2			2
Odlochovice	6	2	2	10	6	2	2	10
Pičín	9	2		11	9	2		11
Ratměřice	19	6		25	15	2		17
Skrýšov	4	2		6	4	2		6
Celkem	87	26	20	131	68	14	17	99

Graf 1.: Vliv třicetileté války na osídlení, dle Berní ruly kraje Kuřimského (www.obecjankov.cz)

Dne 2. října 1702 koupil celé panství svobodný pán Jan Antonín Kořenský z Terešova, které obsahovalo Jankov, Otradovice, Jankovskou Lhotu, Pičín, Lažany, Čestín, Bedřichovice, dvůr Crkvice, Ratměřice, Ondřejovec, Vlastišov a Pecinov.

„*Kořenský, byv majestátem od 5. října 1705 v stav hraběcí povýšen, vystavěl Ratmiřicích úhledný zámek novomodní (1706), tvrz Jankovskou opustil a v zámku Ratmiřickém stále sídlo sobě vyvolil, načež i panství od nového sídla jméno obdrželo.*“ (Sedláček, 1998)

Jankov tedy ztratil roli panského sídla a tvrz byla od těch dob opuštěna a zanedbávána. Podle Pavlovského (2006) prodali roku 1719 Kořenského synové zděděné jankovské a ratměřické panství Jiřímu Vojickému z Nové vsi.

„*Už zase za rok bylo vše prodáno Terezii Eleonoře, rozené z Řičan, ovdovělé Ubelli ze Siegburku, která byla podruhé provdána za Františka Arnošta Tunkla z Aschenbrunu.*“ (Pavlovský, 2006)

V roce 1744 koupil panství Václav Ignác hrabě Dejtn ze Stříteže na Červeném Záhoří. Jeho vlivem se panství natolik zadlužilo, že bylo v roce 1751 veřejně draženo a připadlo Františkovi Karlu ze Šternthalu. „*Hraběnka Jindřiška Chotková v letech 1822 a 1838 skupila všechny podíly a přenechala panství svému synovi Ottovi Chotkovi z Chotkova a Vojnína, který byl posledním majitelem Jankova a Ratměřic před revolučním rokem 1848.*“ (Pavlovský, 2006)

Pak se stal Jankov i Ratměřice svobodnou obcí, vrchnosti zůstal jen zámek a velkostatky. Za jejich posledního majitele - barona Richarda Mattencloita byly Ratměřice od Jankova odděleny a roku 1925 prodány, jankovský statek koupil roku 1926 votický okres. „*Pozemkovou reformou byly od původního statku odprodány i poplužní dvory okolní; o těch promluveno při dějinách Skrýšova, Jank. Otradovic a Katan.*“ (Habart, 1994)

5.2.5 Vývoj Jankova a okolí v průběhu 20. století

5.2.5.1 Vývoj obce a občanské vybavenosti v první polovině 20. století

Válečná léta postihla Jankovsko stejně, jako většinu Českých zemí. První světová válka přinesla nedostatek potravin a bídu. k tomu se koncem války přidala španělská chřipka, která podle kronik jen v Jankově zahubila 48 lidí.

V roce 1925 došlo stavebním změnám. Dostalo se na úpravu náměstí, zbořila se škrobárna a volné místo sloužilo jako dvůr pro pilu. Mezi silnicí a Chotýšankou si Sokolská obec zřídila cvičiště.

„*Průmyslu zde kromě parní pily a cihelny není. Škrobárna (na tvrzišti) zanikla jako lihovar a pivovar. Zaniklo i všech 5 (dříve 9) výročních trhů, které se konávaly 12. března, 18. května, 30. června, 24. srpna a 11. listopadu. I obchod je nepatrný, jistě vlivem blízkých Votic. Obyvatelstvo jest odkázáno jen na řemesla a zemědělství. Je tu 17 živností (3 hostince, 2 trafiky, 6 obchodů, cihelna, parní pila, 2 mlýny, 2 hokynáři) a 26 řemeslníků (pekař, kovář, pokrývač, švadlena, strojník, 3 řezníci, 2 truhláři, 2 koláři, 2 krejčí, 4 obuvníci, 6 zedníků a 2 tesaři).*“ (Habart, 1994)

V roce 1928 byl do obce zaveden elektrický proud. Další stavební rozvoj zažíval Jankov až po druhé světové válce, kdy se zástavba se rozšiřovala zejména do oblasti za rybníkem Hrad.

5.2.5.1.1 Jankovská škola

Škola v Jankově byla zřízena na přelomu 17. a 18. století. k původní budově obecní školy z roku 1824 přibyla v roce 1926 budova školy měšťanské. Měšťanská škola se stala od 1938 újezdní a patřily k ní obce Jankov, Čestín, Kobylí, Jankovská Lhota, Pičín, Ratměřice a osady Odlochovice, Nosákov, Jiřín, Strženec, Pazderná Lhota a Hrzín.

5.2.5.1.2 Pošta

Pošta byla v Jankově zřízena roku 1870, v roce 1905 byl na místní poštu zaveden telegraf. To se nutně muselo projevit na tváři okolní krajiny. „*Nejdříve se na jankovské poště objevil telegraf, jehož*

použitelnost musely zajistit telegrafní dráty, které se staly – podepřeny sloupy – ozdobou našich silnic, podél nichž byly nataženy několik desetiletí.“ (Pavlovský, 2006) Telefon pak přibyl o dvacet let později.

5.2.5.2 Vývoj vodních toků a ploch do současnosti

Jankovem protéká potok, který je ve své první části nazýván Jankovský, později pojme několik přítoků a změní se na říčku Chotýšanku. Jankovský potok pramení v blízkosti Větrova nad Voticemi, teče východním směrem přes Neustupovské Otradovice do Jankova. u Neustupovských Otradovic nalezneme první z celé soustavy rybníků ležících na potoce v okolí Jankova. Nese název Vinduška a stával u něho stejnojmenný mlýn, ten však v roce 1924 vyhořel. na druhý rybník s mlýnem zvaným Křivánek narazíme jižně od Jankovských Otradovic. na něj navazuje Pílský rybník původně s mlýnem a pilou. Následující rybník Roháč leží v podstatě na jižním okraji samotného Jankova. „*Množství vody v Roháči ještě zvyšuje potok, přitékající z rybníků Královny a Ražebného (Vražebného) přes další Jankovské rybníky Jarkovec a Tobolku. Také u Roháče je bývalý mlýn, zvaný Hořejš. Blíže mlýna bývala kdysi cihelna.*“ (Pavlovský, 2006)

Přímo v Jankově bývaly rybníky dva. Prvním z nich byl rybník Hrad, o němž jsou zprávy již od středověku, kdy sloužil jako součást opevnění jankovské tvrze. Hrad zůstal do dneška téměř v nezměněné podobě, po hrázi vede silnice od Votic směrem na Louňovice pod Blaníkem. Druhým rybníkem byl Betaň ležící severněji na Jankovském potoce (či Chotýšance). Tomu povodeň v roce 1908 protrhla hráz a rybník byl zrušen, v dnešní době na jeho místě nalezneme fotbalové hřiště. od Betaně vedl náhon k takzvanému „Dolejšímu“ mlýnu (obr. 11.), jehož mlecí zařízení povodeň poškodila natolik, že byl mlýn zrušen. Budova však zůstala zachována, dnes patří mezi chráněné památky.

Obr. 11.: Dolejší mlýn na historické fotografii (Pavlovský, 2006)

Do rybníku Hrad také přitéká potůček přivádějící vodu z východních svahů vrchu Džbány. na tomto potůčku nalezneme další kaskádu jankovských rybníků s názvy Komárov, Pytelka a Čubka. Podle Pavlovského (2006) i přes množství rybníků Jankovsko příliš neoplývá zásobami vody, která z kopcovité krajiny rychle odtéká.

5.2.5.2.1 Využití vodní energie

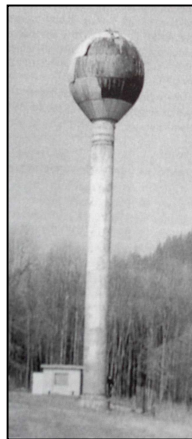
V okolí Jankova fungovalo několik mlýnů, jejich provoz ukončila převážně druhá světová válka, kdy mletí nebylo povoleno. Přesto podle Pavlovského (2006) některé mlýny pro zlepšení zásobování mlely „na černo“. Poslední mlýny přestaly mlít v poválečném období, kdy nestačily konkurovat velkomlýnům. Většina ze staveb však zůstala zachována dodnes, i když značně pozměněna a přestavěna na rekreační chalupy. Podle Habarta (1994) byly mlýny často doplňovány parními stroji, z čehož lze usuzovat, že Jankovský potok nebyl vždy dostačujícím zdrojem energie.

Vodní energie bylo využíváno nejen k mletí, ale také jako pohonu pro pily. na Jankovsku to byly tři - u Pilského mlýna, pila na Plamínku (severně od Jankova) a tzv. Panská pila pod hrází rybníka Hradu, na místě bývalé tvrze. Ta patřila jankovsko-ratměřickému velkostatku, a sloužila také k výrobě elektřiny, kterou, ač značně nespolehlivě a draho, mohl od roku 1921 využívat celý Jankov. Po založení jednotného zemědělského družstva se pila stala jeho majetkem, pak přešla do soukromého vlastnictví.

5.2.5.2.2 Vodovod

Od roku 1894 přiváděl dřevěný vodovod vodu z rybníka Tobolka do kašny na náměstí, od roku 1948 jiná větev vedla vodu z rybníka Komárova do místní části Malá Strana (zástavba směrem k Jankovské Lhotě). V roce 1976 proběhla nová výstavba vodovodu, který čerpal pramen v lese

„Bažantnice“ východně od městečka směrem k vrchu Džbány. Voda tekla nejprve samospádem. V roce 1980 byl dokončen věžový vodojem (obr. 12.), který vyčníval do širého okolí, přestože byl díky samospádu zbytečný. Tuto nevzhlednou stavbu v roce 2002 značně poškodila vichřice, vodojem byl stržen, a na jeho místě vybudován nový zemní vodojem, který funguje od roku 2004 (obr. 13.).

Obr.12.:Věžový vodojem u Jankova (Pavlovský, 2006)

Obr. 13.: Nový zemní vodojem v Jankově, fungující od roku 2004 (foto vlastní, 2010)

5.2.5.3 Vývoj cestní sítě a veřejné dopravy v průběhu 20. století

5.2.5.3.1 Budování cestní sítě

Podle Habarta (1994) byly na počátku 20. století všechny stezky ve špatném stavu. Poboční stezka vedoucí z Votic na východ okolo Bašty a Otradovic vedla bažinatými lukami, kde se místy

musely pro zpevnění pokládat hatě. u Jankova se rozdělovala na dva směry. Jedna cesta pokračovala přes Ratměřice a Zvěstov do Načeradce, druhá přes Čestín, Bedřichovice, Čelivo do Postupic a u Jemniště se spojovala s benešovskou stezkou přes Vlašim a Pelhřimov do Jihlavy. na Jankovsku k výraznějším změnám trasování cest nedošlo, silnice téměř kopírují dávné stezky.

„Silnice z Votic přes Jankov a Ratměřice je z roku 1834. Zajímavý osud měly odbočky pře Jitra do Pičína a z Jankova na Bedřichovice. Ta dříve zmiňovaná skončila u rybníka v Pičíně (r. 1925) a ta druhá, která měla vést do Velíše a pak dále na Vlašim, skončila náhle u bedřichovického dvora a dál pokračovala v podobě polní cesty. Zatímco Pičínská silnice se poměrně brzy dočkala svého pokračování, propojení Bedřichovice - Velíš se táhlo až do roku 1983. Jankov si dal stavbu této silnice do plánu na rok 1978, protože toto zkrácení cesty do Vlašimi o čtyři kilometry bylo v zájmu obce. Obec Velíš je však do plánu nezařadila pravděpodobně proto, že musela dát přednost jiným akcím. Proto bezprašná silnice končila až do roku 1983 v polích.“ Silnice Bedřichovice – Velíš byla dokončena v roce 1984, cesta z Jankova do Vlašimi se tím zkrátila o 5 kilometrů. (Pavlovský, 2006)

Asfaltování silnic v benešovském okrese probíhalo až v šedesátých letech 20. století, výjimkou byla státní silnice Praha – České Budějovice, která byla vyasfaltována už od počátku let třicátých. Vozovka z Ratměřic přes Jankov do Votic a z Jankova přes Jankovskou Lhotu do Bystřice se dočkala alespoň pokrytí obalovanou drtí v listopadu roku 1960. Uvnitř obce ke zpevnění komunikací došlo až v roce 1983, kdy se vyasfaltovalo náměstí a přilehlé ulice.

Ve stejném roce také JZD Jankov vybuodovalo bezprašnou vozovku mezi Otradovicemi a Budenínem. Značně se tím zkrátilo spojení na Budenín, dříve se muselo jezdit až do Neustupovských Otradovic a teprve odtud do Budenína.

5.2.5.3.2 Veřejná doprava a její možnosti

Nejbližší železniční dopravní spojení oblasti je trať Benešov – Tábor ve Voticích. V první polovině 20. století se sice uvažovalo o zbudování trasy mezi Plzní a Brnem vedené přes Sedlčany, Votice a Humpolec nebo později jižněji přes Mladou Vožici, avšak válečné události tuto myšlenku přerušily.

„Už 6. února 1904 vynesla Řemeslnicko-živnostenská beseda ve Voticích požadavek, aby ve spolupráci s Ml. Vožicí byla zřízena elektrifikovaná železniční trať mezi těmito městy i s případným propojením na Vlašim. Všechno však skončilo dřív než to začalo. Tehdejší ředitel mladovožického

panství jednání rázně odmítl, protože v té době vážně jednal o stavbě železnice Votice – Tábor.“ (Pavlovský, 2006)

Ještě po druhé světové válce se o projektu železnice uvažovalo, ale v 70. letech 20. století myšlenka dálnice zcela převládla a Jankov zůstal dostupný pouze po silnici. První pravidelný autobusový spoj jezdil od listopadu 1921 mezi Voticemi a Načeradcem dvakrát denně. Postupně přibývaly další spoje, v současnosti je Jankov dostatečně obslužen linkovými spoji do Benešova, Votic a Vlašimi.

5.2.5.4 Turistika a příroda v historii Jankova

Poprvé v květnu 1985 Jankov uspořádal turistický dálkový pochod s názvem „Po stopách třicetileté války“. Pochod měl dvě trasy, první z nich vedla z Otradovic, přes Broumovice, Nosákov, Skrýšov, Jitra a Jankovskou Lhotu do Jankova. Druhá trasa byla o něco delší, z Nosákova byla vedena až do Roudného, Zvěstova a Hrzína, končila opět v Jankově. Tradice tohoto dálkového pochodu byla obnovena v roce 2001.

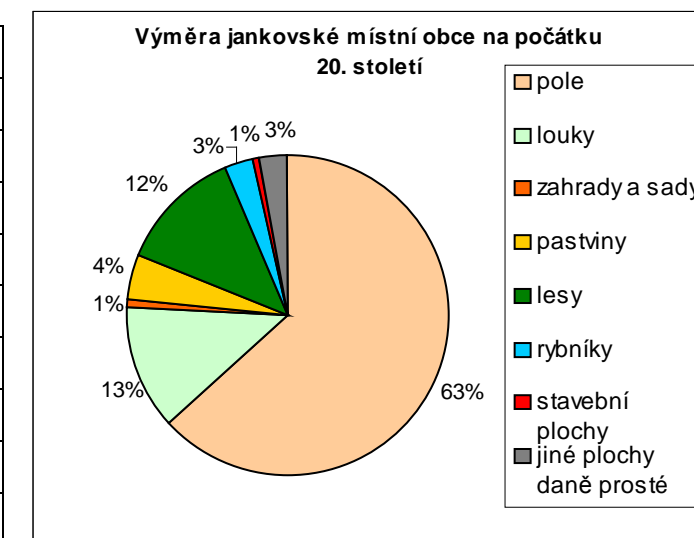
V roce 1986 byla vyhláškou Okresního národního výboru na části území Jankova zřízena tzv. klidová oblast. Byla to první snaha zachovat přírodní krásy a původní krajinu, v této oblasti byla zakázána jakákoliv těžba či průmyslová výstavba. Oblast zahrnovala okolí pohoříčka Džbány, v podstatě v hranicích následně vzniklého přírodního parku Kaliště -Džbány. Ten byl zřízen v březnu roku 1996, v roce 1997 rozšířen o lokalitu Žebrák a přejmenován na přírodní park Džbány – Žebrák.

5.2.5.5 Zemědělství a jeho vývoj v průběhu 20. století

5.2.5.5.1 Zemědělský půdní fond

Na přelomu 19. a 20. století byla výměra jankovské místní obce tvořené Jankovem a Jankovskými Otradovicemi 906 hektarů, z kterých více než polovinu zaujímaly plochy polí. (Habart, 1994) (tab. 2, graf 2)

polí	573.5400 ha
luk	114.6035 ha
zahrad a sadů	7.1692 ha
pastvin	40.7043 ha
lesů	112.1338 ha
rybníků	27.6766 ha
stavební plochy	5.9563 ha
neplodné půdy	0.1140 ha
jiné plochy daně prosté	24.1743 ha
Celkem	906.0720 ha

Tab. 2., graf 2.: Výměra jankovské místní obce na počátku 20. století (Habart, 1994)

Jankova se značně dotkla pozemková reforma, která podle zákona ze 16. dubna 1919 zabrala zemědělskou půdu nad 150 hektarů a veškerou půdu nad 250 hektarů. Většina půdy byla rozdělena drobným zemědělcům, část prodána jako zbytkové statky.

Tab. 3.: Rozloha velkostatku Jankov s Otradovicemi před parcelací v roce 1948 (Pavlovský, 2006)

polí	243 ha, 17a, 59 m ²
luk	63 ha, 43a, 39 m ²
zahrad a sadů	3 ha, 46a, 88 m ²
pastvin	3 ha, 66a, 57 m ²
lesů	105 ha, 86a, 1 m ²
rybníků	23 ha, 79a, 44 m ²
stavební plochy	2 ha, 11a, 50 m ²
neplodné půdy	4 ha, 0a, 78 m ²
Celkem	449 ha, 52a, 16 m²

Po únoru 1948 se Jankova dotkla pozemková reforma, lidově přejmenovaná na tzv. parcelaci. Tou byl podle Pavlovského (2006) nejvíce postižen Zvářův statek v Otradovicích o rozloze okolo 50 hektarů, po parcelaci zbylo Zvářovým 6 hektarů, ostatní půda byla odejmuta a rozdělena po přibližně třech hektarech na jedno hospodářství. „Velkostatek v Jankově se neparceloval, protože se nejednalo o soukromý majetek, ale o okresní velkostatek.“ (Pavlovský, 2006) od tohoto roku se rovněž rybníky staly majetkem státu a spadaly pod Státní statky Benešov. (tab. 3)

5.2.5.5.2 Vznik a zánik jednotného zemědělského družstva

Pokusy prosadit založení jednotného zemědělského družstva probíhaly v Jankově již od roku 1953, avšak s odvoláním na nedostatečný vliv komunistické strany bylo jeho založení prozatím odloženo. Družstvo bylo slavnostně založeno až v září 1957, vlastnilo 164,5 hektaru zemědělské půdy a navrch 80 hektarů z původního velkostatku.

„Aby mohlo JZD hospodařit na velkých lánech, zabavilo překážející pole a políčka a jejich majitelům vykávalo pole na okraji nově vzniklých jezeďských lánů. Bývala to i místa s horší kvalitou půdy – tedy méně úrodná, kam někdy ani nevedla cesta.“ (Pavlovský, 2006).

V dubnu 1959 byli až na pár výjimek v JZD všichni jankovští zemědělci, družstvo obhospodařovalo výměru 560 hektarů. Druhého dubna 1960 se jankovské družstvo sloučilo s JZD Jankovské Lhoty, Pičína a Otradovic a pod názvem JZD Jaro Jankov hospodařilo na výměře 1129 hektarů. V roce 1978 se hospodářství JZD rozrostlo na 4162 hektarů zemědělské půdy, z toho 3276 hektarů orné půdy. Údaje z roku 1986 pak mluví o 4093 ha zemědělské půdy, z toho 3232 ha orné. *„Na území rostlinné výroby bylo 64 rybníků a menších vodních ploch a 33 vesnic“.* (Pavlovský, 2006)

Jankovské JZD Jitra zaniká v roce 1991, kdy se rozdělilo na jednotlivé zemědělské podniky. Vzniklo tak Zemědělské družstvo Ratměřice, ZD Neustupov, v Jankově ZD Jitra a velkostatek Bedřichovice. Rovněž se půda vracela původním majitelům, kteří o ni požádali.

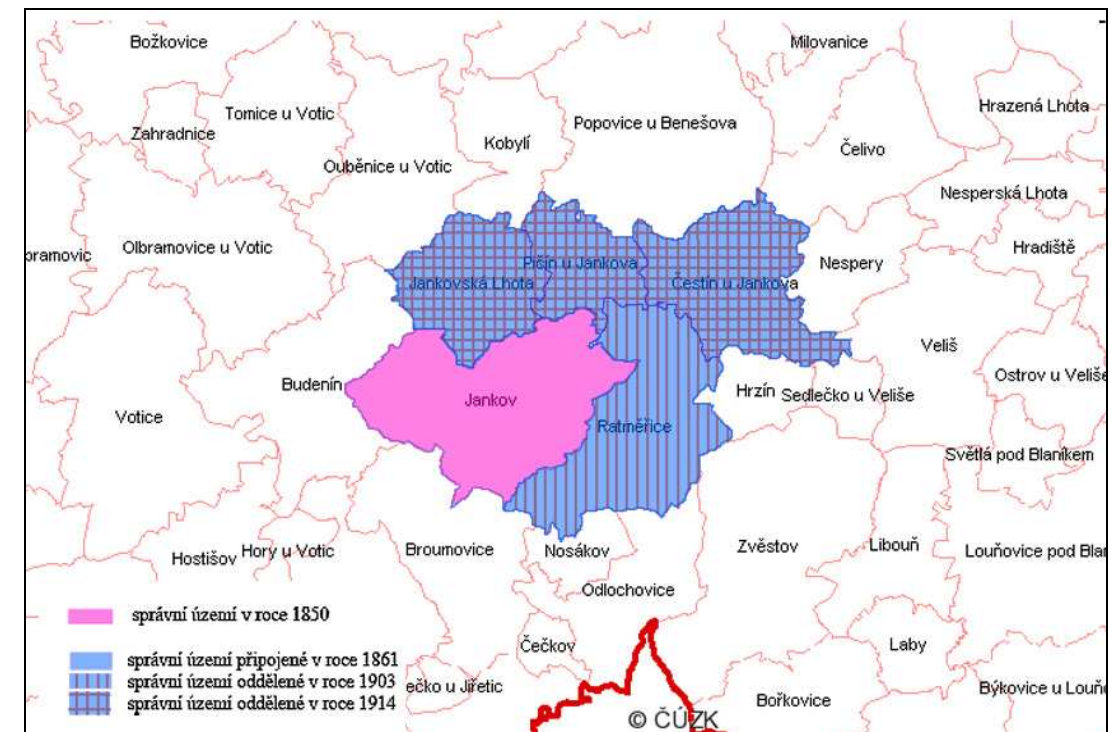
5.3 Územní vývoj a demografie

O tom, jak se vyvíjela krajina v okolí Jankova nám mohou mnohé napovědět údaje o obyvatelstvu. Bohužel, v tomto případě nejsou informace příliš jasné, a to proto, že v průběhu let se k Jankovu přidávaly okolní osady nebo se naopak odtrhovaly. To značně zkresluje informace o počtu obyvatel. Nejpřesnější údaje nám nejspíš poskytne Retrospektivní lexikon Středočeského kraje (ČSÚ, 2005), který přepočítává údaje o obyvatelstvu podle současné územní struktury celé jankovské obce. Naopak údaje z kronik podle Pavlovského (2006) dodržují strukturu takovou, jaká v dané době opravdu byla. Zároveň může dojít ke zkreslení tím, že jednotlivá sčítání osob probíhala v minulosti různě. Statistické šetření až do 50. let 20. století sčítalo všechny osoby žijící na daném území, zatímco později se sčítaly pouze osoby v daném místě trvale hlášené k pobytu.

Pro pochopení problematiky jankovského osídlení je třeba zabývat se nejen demografií, ale i územním vývojem. V roce 1849 příslušel Jankov Kouřimskému kraji, od roku 1850 pak kraji

Budějovickému, vyjma let 1854 - 1868, kdy spadal pod kraj Táborský. V lokálnějším měřítku se jednalo o okres Votice.

Do Jankovské obce patřil v roce 1850 samotný Jankov spolu s Otradovicemi. (obr. 14.) Okolo roku 1861 se připojily obce Čestín (čítající osady Čestín a Bedřichovice), Jankovská Lhota, Pičín a Ratměřice (osady Ratměřice a Skryšov). Tak tomu bylo až do počátku 20. století, kdy se roku 1903 znovu oddělily Ratměřice se Skryšovem, obdobně došlo v roce 1914 k oddělení Čestína, Bedřichovic, Jankovské Lhoty a Pičína. (Mleziva a Kuča, 2006)

Obr. 14.: Územní vývoj jankovské obce mezi lety 1850 – 1914 (mapový podklad <http://geoportal.cuzk.cz>)

Z údajů Retrospektivního lexikonu (ČSÚ, 2005) je možné odhadovat, jak se vyvíjel počet obyvatel v současném území Jankovské obce mezi lety 1869 – 1930. (tab. 4.)

Největší počty obyvatel, a tedy předpokládaný největší rozkvět Jankova a okolí připadá na konec 19. století. Dalším trendem je úbytek obyvatel, který zaznamenáme hlavně v prvním desetiletí 20. století, kdy se více obyvatel stěhovalo do měst. V té době (v letech 1920 - 1928) spadala obec krajem pod Prahu - tzv. Župu I. Kuča (1997) uvádí, že v roce 1921 žilo v samotném městečku Jankově 721 obyvatel ve 103 domech, v roce 1930 obyvatel ubylo na 576, domů bylo 106.

	Počet obyvatel							
	Výměra v ha	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Celá obec Jankov	2 980	2 076	2 237	2 322	2 157	1 983	1 885	1 738
1. Bedřichovice		203	250	245	232	197	233	182
2. Čečkov		57	69	71	62	76	76	61
3. Čestín		77	97	79	76	69	82	72
4. Jankov		670	657	689	684	666	602	576
5. Jankovská Lhota		231	256	272	219	200	206	197
6. Nosákov		124	135	130	113	93	88	81
7. Odlochovice		262	277	273	249	250	196	195
8. Otradovice		113	131	169	162	131	119	116
9. Pičín		240	264	266	251	210	198	187
10. Podolí		99	101	128	109	91	85	71

Tab. 4.: Vývoj počtu obyvatel v letech 1869 - 1930 přepočtený na územní strukturu 2010 (ČSÚ, 2005)

Velký úbytek obyvatelstva přinesla druhá světová válka. Podle Pavlovského (2006) čítal po druhé světové válce v roce 1945 Jankov spolu s Otradovicemi a částí osady Jitra 700 lidí, část pak odešla do pohraničí. Bylo zde asi sto malých hospodářství, tři větší o výměře okolo 15 hektarů. Podle Mlezivy a Kuči (2006) náleží od roku 1949 Jankovsko kraji Pražskému. V následujících letech se osídlení Jankova a okolních osad relativně ustálilo.

V 50. až 70. letech 20. století počet obyvatel postupně klesal (tab. 5.), větší propad zaznamenaly Bedřichovice, Jankov a Pičín, naopak v Odlochovicích obyvatelstva přibývalo.

V roce 1960 vzniká Středočeský kraj v podstatě ve svých současných hranicích. Zároveň v tomto roce byly zrušeny okresy Vlašim a Votice a společně s okresem Benešov vytvořily společný okres pod názvem Benešov. Při jejich sloučení došlo zároveň ke slučování obcí, k Jankovu byly opět přičleněny osady Jankovská Lhota a Pičín.

Obec, část obce	1950	1961	1970
Celá obec Jankov	1 305	1 294	1 130
1. Bedřichovice	158	116	89
2. Čečkov	49	43	32
3. Čestín	43	36	25
4. Jankov	462	454	400
5. Jank. Lhota	132	118	116
6. Nosákov	63	57	59
7. Odlochovice	115	202	192
8. Otradovice	77	67	66
9. Pičín	163	165	125
10. Podolí	43	36	26

Tab. 5.: Vývoj počtu obyvatel v letech 1950-1970 přepočtený na územní strukturu 2010 (ČSÚ, 2005)

Podle Pavlovského (2006) došlo v dubnu roku 1976 k dalšímu sloučení (Mleziva a Kuča (2006) uvádí až rok 1980), tentokrát s Čestínskou obcí, tedy s osadami Bedřichovice a Čestín. (obr. 15.) Podle kronikáře Pavlovského (2006) se pak počet obyvatel v druhé polovině 70. let 20. století pohyboval mezi sedmi a osmi sty. (tab. 6. a 7.)

rok 1976	obyvatel	popisných čísel
Jankov	401	130
Jank.Lhota	113	36
Pičín	106	35
Bedřichovice	76	30
Otradovice	72	20
Čestín	14	11
CELKEM	782	262

rok 1978	obyvatel	obydlených čp
Jankov	383	112
Jank.Lhota	110	28
Pičín	108	31
Bedřichovice	80	26
Otradovice	54	17
Čestín	15	6
OBEC JANKOV	750	220

Tab. 6. a 7.: Počet obyvatel a domů jednotlivých částí Jankovské obce v letech 1976 a 1978 (Pavlovský, 2006)

V lednu 1980 došlo ke sloučení Jankova a Ratměřic, čímž přibýly osady Ratměřice a Skryšov z původní ratměřické obce, dále Odlochovice s osadami Nosákov, Podolí a Čečkov. Přibýli tak 552 obyvatelé a Jankov se stal střediskem osídlení místního významu. (Kuča, 1997) Změnou hranic obcí se v lednu 1984 ještě připojila osada Hrzín, dosavadně náležící pod obec Veliš. (Mleziva a Kuča, 2006) (obr. 15.)

V důsledku spojení s novými osadami absolutní číslo počtu obyvatel podle sčítání lidu z roku 1980 přesahuje 1200, přesto v jednotlivých osadách obyvatel ubývá. (tab. 8.)

	obyvatel	domů		obyvatel	domů
Bedřichovice	74	31	Odlochovice	162	35
Čečkov	23	13	Otradovice	47	20
Čestín	15	11	Pičín	102	35
Jankov	358	135	Podolí	14	10
Jank. Lhota	101	32	Ratměřice	261	70
Nosákov	47	19	Skrýšov	45	18
Odlochovice	162	35	CELKEM	1249	429

Tab. 8.: Počet obyvatel a domů podle sčítání lidu v roce 1980 (údaje podle ČSÚ (2008), Pavlovský (2006) doplňuje Ratměřice, Skrýšov, a údaje o domech)

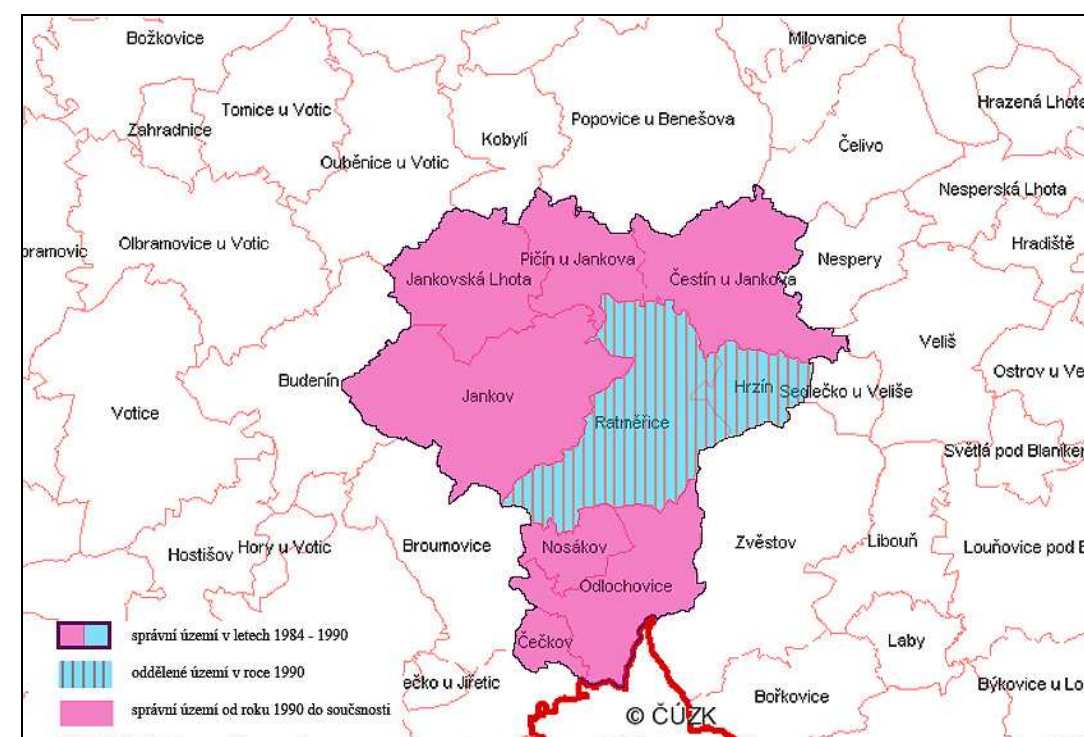

Obr. 15.: Územní vývoj jankovské obce mezi lety 1914 –1984 (mapový podklad <http://geoportal.cuzk.cz>)

koncem roku 1990	počet obyvatel
Jankov	384
Odlochovice	175
Pičín	92
Jankovská Lhota	75
Bedřichovice	52
Nosákov	47

koncem roku 1990	počet obyvatel
Otradovice	39
Čečkov	25
Čestín	15
Podolí	10
CELÁ OBEC	914

Tab. 9.: Údaje o počtu obyvatel na konci roku 1990 podle kronikáře Pavlovského (2006)

Obr. 16.: Územní vývoj jankovské obce od roku 1984 do současnosti (mapový podklad <http://geoportal.cuzk.cz>)

Všeobecné sčítání lidu z roku 1991 zaznamenalo další úbytek obyvatelstva, v Jankově a přidružených osadách žilo celkem 719 obyvatel ve 335 domech (tab. 10.)

	osoby	domy
Bedřichovice	51	28
Čečkov	18	13
Čestín	15	8
Jankov	379	143
Jankovská Lhota	77	30

	osoby	domy
Nosákov	47	19
Odlochovice	172*	37
Otradovice	33	19
Pičín	89	33
Podolí	10	5

*z toho 80 obyvatel v sociálním ústavu

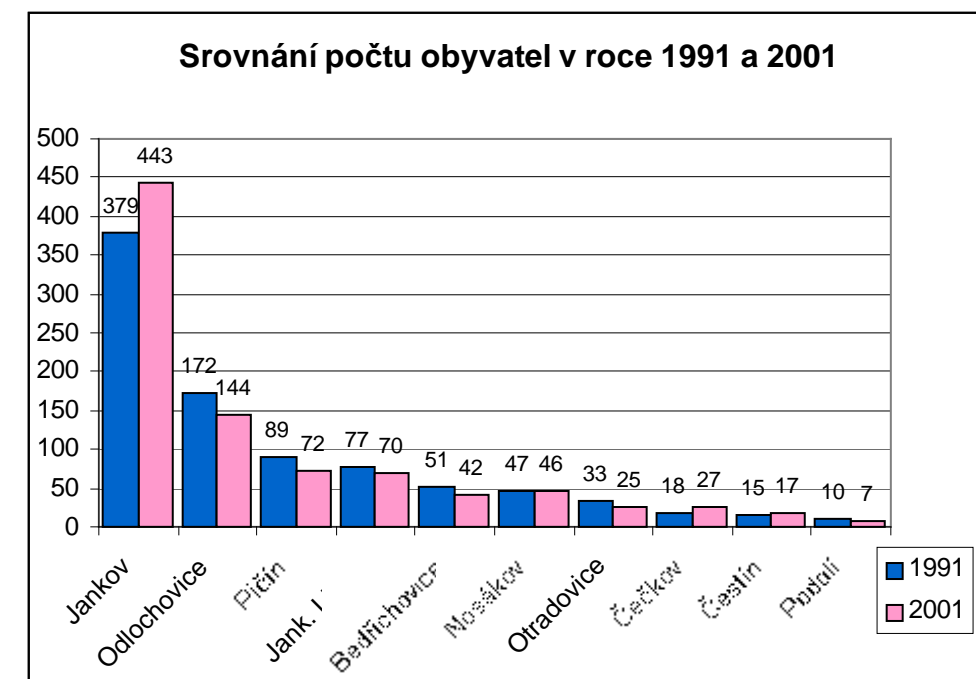
Tab. 10.: Údaje o počtu obyvatel a domů v roce 1991 v osadách obce Jankov (ČSÚ, 2008; Pavlovský, 2006)

Kuča (1997) uvádí v roce 1991 v samotném městečku Jankově 379 obyvatel a 139 domů, z nichž je však jen 109 obydlených.

Na přelomu let 1993 a 1994 pod celou jankovskou obec spadal Jankov, Jankovská Lhota, Pičín, Otradovice, Bedřichovice, Čestín, Odlochovice, Nosákov, Čečkov, Podolí a Mouřenín a žilo zde 919 občanů. V průběhu 90. let nedošlo v počtu obyvatel k výraznějšímu zvratu, ke 31. prosinci 2000 měl Jankov a spadající obce 910 občanů, včetně domova důchodců a ústavu sociální péče v Odlochovicích.

Obec, část obce	1991	2001	Obec, část obce	1991	2001
Jankov celkem	891	893			
1. Bedřichovice	51	42	6. Nosákov	47	46
2. Čečkov	18	27	7. Odlochovice	172	144
3. Čestín	15	17	8. Otradovice	33	25
4. Jankov	379	443	9. Pičín	89	72
5. Jank. Lhota	77	70	10. Podolí	10	7

Tab. 11.: Srovnání počtu obyvatel podle sčítání z roku 1991 a 2001 (ČSÚ, 2008)

Graf 3.: Srovnání počtu obyvatel podle sčítání z roku 1991 a 2001 (ČSÚ, 2008)

Sčítání lidu z roku 2001 (ČSÚ, 2008) hovoří o 893 obyvatelích v celkem 246 domech. V porovnání se sčítáním z roku 1991 se počty obyvatel za 10 snížily, pouze Jankov zaznamenal nárůst. (tab. 11., graf 3.) V prvních letech 21. století se počty obyvatel výrazněji neměnily. do celkových počtů jsou opět zahrnuti obyvatelé jankovského domova důchodců a sociálního ústavu v Odlochovicích. (tab. 12.)

rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006
obyvatel celkem	893	905	903	901	896	913

Tab. 12.: Vývoj počtu obyvatel v letech 2001 - 2006 (ČSÚ, 2008)

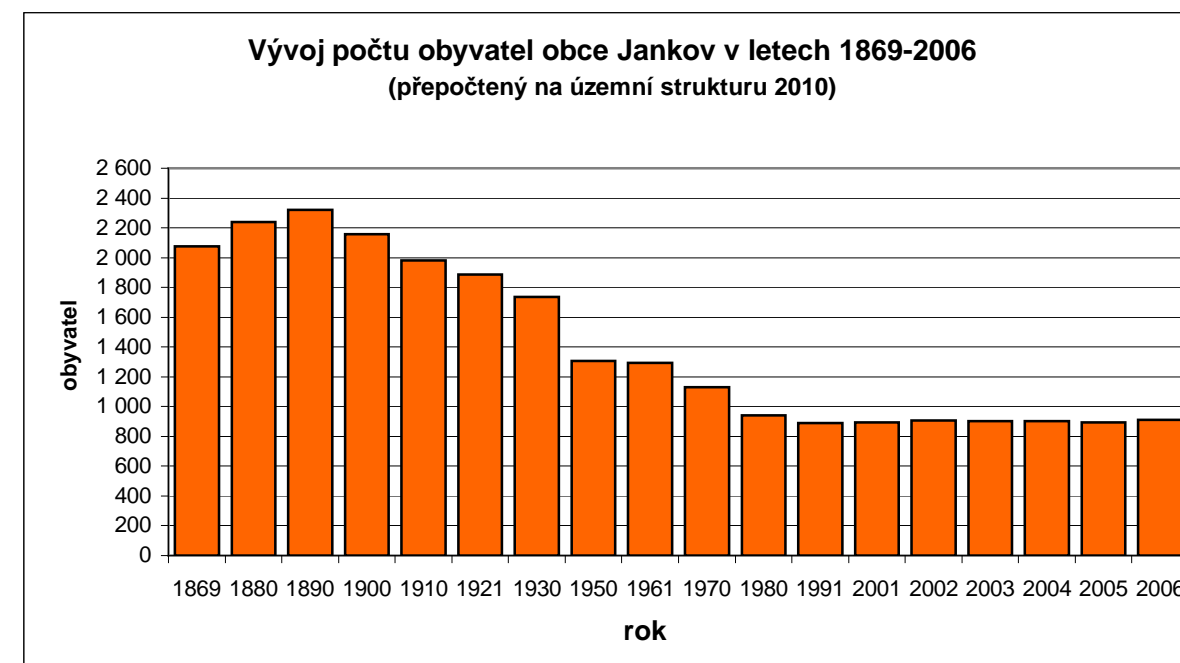
Sledujeme-li se tedy souhrnně vývoj počtu obyvatel a domů na celém jankovském území, můžeme vidět, že zatímco počet obyvatel mezi lety 1869 a 2001 klesal (tab. 13., graf 4.), co se týče stojících domů byl vývoj zcela opačný. Tedy zatímco na počátku 20. století připadá do jednoho domu osm až devět obyvatel, na počátku století jednadvacátého připadají na jeden dům pouze dva až tři lidé. (graf 5.)

Tab. 13.: Počet obyvatel a domů přepočtený na územní strukturu 2010 (ČSÚ, 2009):

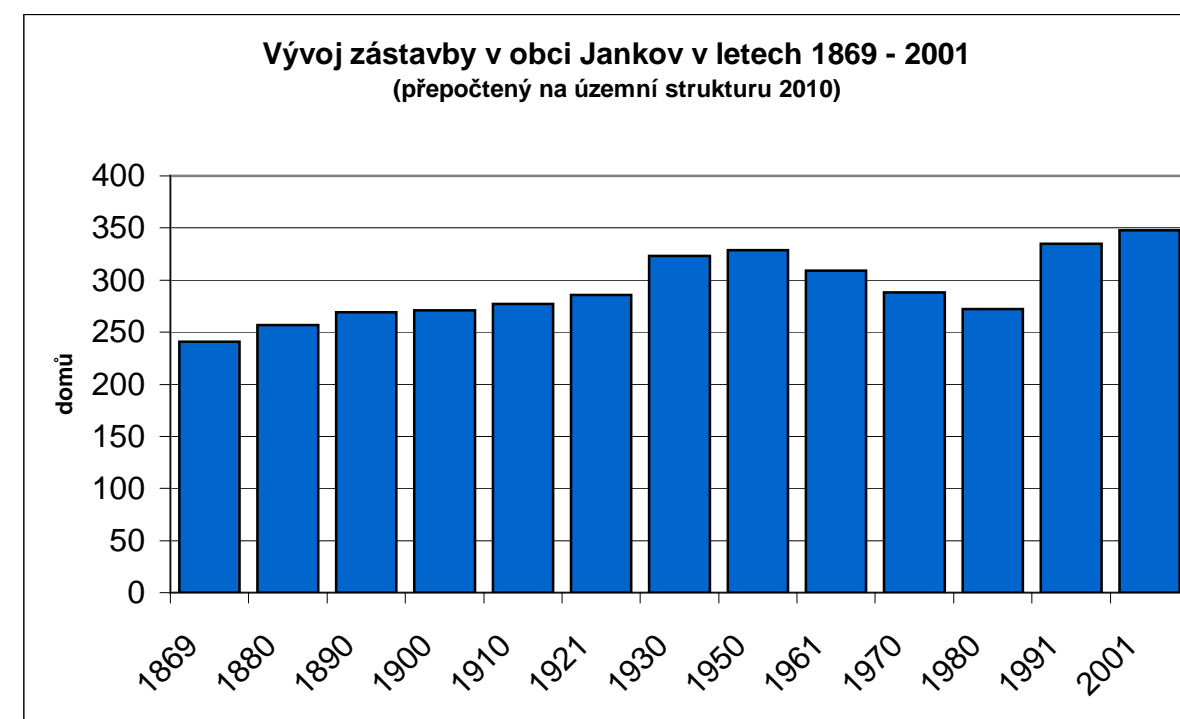
Sčítání v roce	Počet obyvatel (*)	Počet domů (**)
1869	2 076	241
1880	2 252	257
1890	2 322	269
1900	2 157	271
1910	1 983	277
1921	1 885	286
1930	1 738	323
1950	1 305	329
1961	1 294	309
1970	1 130	288
1980	943	272
1991	891	335
2001	893	348

Poznámky:

- (*) 1869 - obyvatelstvo přítomné civilní
- 1880 až 1950 - obyvatelstvo přítomné
- 1961 až 1991 - obyvatelstvo bydlící (tj. hlášené v obci k trvalému pobytu)
- 2001 - obyvatelstvo bydlící (osoby s trvalým nebo dlouhodobým pobytem)
- (**) 1869 až 1950 - celkový počet domů
- 1961 až 1980 - počet domů trvale obydlených
- 1991 a 2001 - celkový počet domů

Graf 4.: Vývoj počtu obyvatel správní obce Jankov v letech 1969 – 2006 přepočtený na územní strukturu 2010 (ČSÚ, 2009)

Graf 5.: Vývoj zástavby ve správním území obce Jankov v letech 1969 – 2006 přepočtený na územní strukturu 2010 (ČSÚ, 2009)

5.4 Jankov a okolí v současnosti

5.4.1 Občanská vybavenost

V roce 2006 měla samotná obec Jankov 443 obyvatel. Obec má vlastní obecní úřad, poštu, knihovnu, základní i mateřskou školu a domov seniorů. Rovněž zde působí spolek dobrovolných hasičů a tělovýchovná jednota Sokol. ze zdravotnictví mohou obyvatelé využívat ordinaci praktického lékaře pro dospělé a děti a ordinaci stomatologa. Služby v Jankově poskytuje prodejna potravin, trafika a restaurace, dále podnikatelské subjekty, jakými jsou rybí sádky, pila a firma na zpracování odpadů. Významným hospodářským subjektem je zemědělské družstvo Jitra s.r.o. Jankov má vlastní vodovod, čistírnu odpadních vod, od roku 1999 je do obce zaveden plyn. na východním okraji Jankova je od roku 2003 vybudována benzínová čerpací stanice.

5.4.2 Doprava a cestní síť

Nejdůležitější komunikací v Jankově je silnice II.třídy č. II/150 (původně silnice I. třídy I/18) procházející Jankovem a Janovskými Otradovicemi, spojující Votice s Louňovicemi pod Blaníkem. (viz příloha č. 15) Dopravní zátěž není velká, celoroční průměr podle sčítání dopravy v roce 1995 činil v Jankově 847 vozidel, z toho 210 nákladních a 21 motocyklů. Ve Voticích je pak celá oblast napojena na silnici I.třídy č I/3 z Prahy do Českých Budějovic. Dále územím probíhá síť silnic III. třídy (III/1114, III/1123, III/01812, III/01813, III/01814) a zpevněné místní komunikace propojující Jankov s okolními obcemi. Dopravní zátěž odpovídá jejich významu silnic III. třídy. Veřejnou dopravu zajišťují pravidelné autobusové linky do Votic, Benešova nebo Vlašimi. Nejbližší železniční trať je ve Voticích.

Všechny silnice mají charakter obousměrné směrově nedělené vozovky se dvěma jízdními pruhy, v zastavených územích obcí plní funkci sběrných komunikací. Část účelových komunikací a polních cest má povrch zpevněný živíci nebo je zpevněna částečně štěrkem. Méně využívané polní cesty se naopak ztrácí, patrně jsou často jen úseky v blízkosti intravilánu sloužící jako vjezd na obhospodařované pozemky. Trasování všech cest je však patrné již na mapě III. vojenského mapování. (viz příloha č. 8) Podle územního plánu obec usiluje o obnovení původních polních cest a zpevnění jejich povrchů tak, aby bylo možno vyloučit zemědělskou dopravu mimo silnice pro motorová vozidla. (viz příloha č. 16) Stejná možnost by se tak naskytla i pro cyklisty a chodce.

5.4.2.1 Cestní síť v širších vztazích

V širších souvislostech je krajina v okolí Jankova protkána sítí silnic většinou III. třídy nebo jen místních komunikací lokálního významu, které propojují jednotlivé obce a osady. Ve většině sídel jsou více či

méně patrné pozůstatky středověké tvrze, která byla ve větších obcích v průběhu let postupně upravována a přestavována na zámek nebo panské sídlo. Právě v množství těchto historických památek je uložen historický potenciál místní krajiny vypovídající mnohé o vývoji osídlení místní oblasti. Bohužel je v současnosti většina historických budov opuštěná a zpustlá, zámky jsou v soukromém vlastnictví. Zámek v Odlochovicích slouží ústavu sociální péče, kterému připadají také některé budovy bývalého zlatodolu Roudný a pavilón v parku zámku v Ratměřicích. (viz příloha č. 15)

5.4.3 Sport a rekreace

Ke sportovním a rekreačním účelům mohou obyvatelé Jankova využít travnatého fotbalového hřiště v severní části obce nebo několik značených turistických tras. (viz. přílohy č. 15 a 17B) První z nich vede po částečně zpevněných polních cestách okolo rybníků přes vrch Džbány, odkud se nabízí širší výhled do kraje východně od Votic. na Džbánech je možné zvolit mezi turistickou trasou do Votic nebo severním směrem na Ouběnice. Ve Voticích je možnost navázat některou ze značených stezek procházející oblastí jižněji od Jankova. Druhá značená stezka přímo z Jankova vede po silnici severním směrem do Bedřichovic. Další turistickou stezkou je cesta polními cestami do Ratměřic a Zvěstova, kde se napojí na síť turistických tras procházejících CHKO Blaník. Než tato cesta sestoupí k Ratměřicím, nabídne výhled na kopcovitou krajinu v západní části blanické chráněné oblasti. Obdobnou vyhlídku poskytuje též vrchol kopce Skryšov ve východní části katastrálního území Jankov, přes něj však v současnosti nevede žádná z cest.

Krajinou v okolí Jankova procházejí také značené cyklistické trasy propojující významné obce mikroregionu. Cyklostezky většinou kopírují silnice pro motorová vozidla. Jedinou trasou pro cyklisty, která nevede po silnici je stezka z Jankova směrem na jih do Vlčkovice po živíci a štěrkem zpevněné místní komunikaci. Tato cesta je však značně poškozená a její stav neodpovídá požadavkům pro cyklistiku. (viz přílohy č. 15 a 17B)

V obci jsou rovněž vybudovány dvě naučné stezky.(viz příloha č. 17B) První z nich nese název „Po stopách bitvy u Jankova“ a vede z Jankova po štěrkem zpevněné polní cestě k pomníku bitvy u Jankova, po většinu trasy souběžně se značenou turistickou stezkou na Ratměřice. Stezka má tři zastavení mapující vznik a průběh bitvy za třicetileté války. Informační panely jsou zasazeny v robustním podstavci z kamenů a přes letní sezónu jsou doplněny dřevěnou odpočinkovou lavičkou. Druhá stezka, s názvem „Okolo rybníků k vyhlídkovému altánu“, seznamuje s místní faunou a flórou. Kopíruje úsek turistické trasy na Džbány, kde je na okraji lesa zakončena dřevěným altánem. Nedostatkem obou naučných stezek je, že jejich trasování je pouze jednosměrné. od pomníku bitvy je

sice možno uzavřít okruh a vrátit se do Jankova po silnici, avšak silnice II. třídy není pro pěší turistiku příliš vhodná. Od altánu je jediná možnost návratu zpět do Jankova po stejné cestě.

5.4.4 Přírodní podmínky

5.4.4.1 Reliéf

Reliéf okolí Jankova má převážně ráz členité pahorkatiny, na západ přechází až k vrchovině. Samo městečko Jankov leží v dolině mezi okolními kopci na návrší nad Chotýšankou (neboli Jankovským potokem) ve výšce 512 metrů nad mořem. na západě se nad ním tyčí vrch Chrastišov (584 m.n.m.), za Chrastišovem vyčnívají lesnaté svahy a vrcholy pohoříčka Džbány (688 m.n.m.). Jižně leží zalesněný kopec Hartmany se svými dvěma vrcholy (575 a 577 metrů), naopak východně položený Skrýšov se svou výškou 548 metrů nabízí dobrou vyhlídku po okolí. Jihovýchodním směrem krajina od Jankova stoupá mírněji až k samotě Habrovce do nadmořské výšky 537 metrů, odtud zase pozvolna klesá k Ratměřicím (498 m.n.m.).

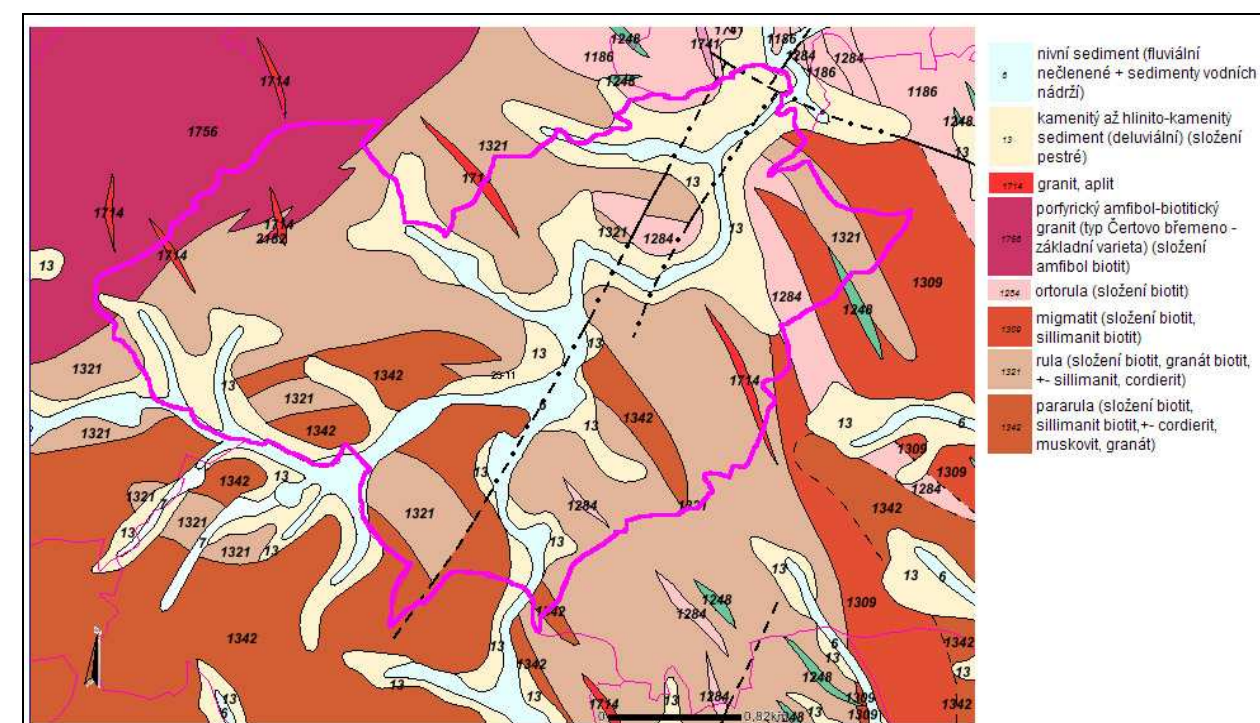
5.4.4.2 Klimatická charakteristika

Oblast Jankova klimaticky spadá do mírně teplého klimatického regionu MT4, kde je průměrná roční teplota 6 – 7 °C a průměrný roční úhrn srážek 650 až 750 mm. Suma teplot nad 10 °C čítá 2200 – 2400 °C. Pravděpodobnost suchých vegetačních období je 5 – 15 %, vláhová jistina je větší než 10. Průměrná délka vegetační doby v oblasti je okolo 182 dnů.

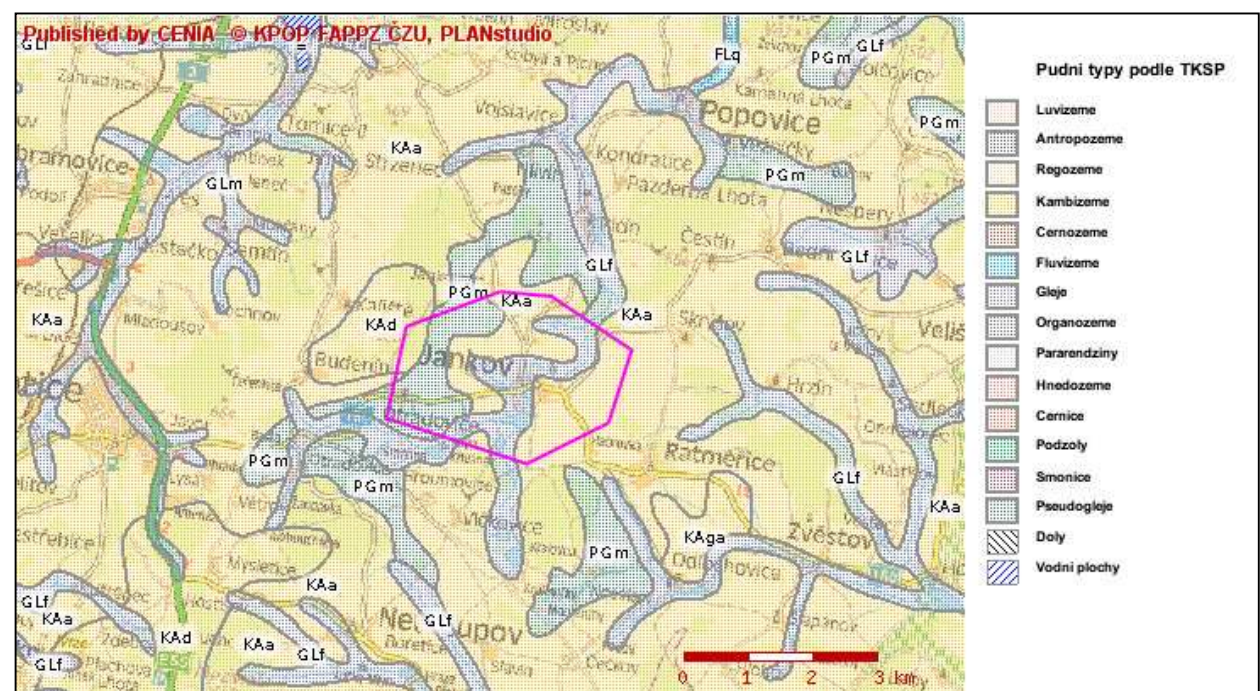
5.4.4.3 Geologie a pedologie

Geologický substrát řešeného území tvoří přemístěné zvětraliny matečných hornin krystalinika, vyvřelých a přeměněných, místy i svahoviny (obr. 17.).

Půdy převažují lehčí písčitohlinité až hlinitopísčité, s větší či menší šterkovitostí. Pedogeneticky se jedná o hluboké až středně hluboké hnědé půdy, hnědé půdy kyselé a hnědé půdy oglejené. Vyskytují se i drnové půdy a na svahovinách půdy oglejené. Typologicky se jedná o půdní typy kambizemí, glejů a pseudoglejových půd. (obr. 18.)

Obr.17.: Geologická mapa s vyznačeným k.ú. Jankov (www.geology.cz)

Obr 18.: Pedologická mapa půdních typů podle taxonomického klasifikačního systému půd (geoportal.cenia.cz)

Na základě těchto podmínek se zde vytvořilo pět hlavních půdních jednotek (HPJ):

HPJ 29 - Hnědé půdy a hnědé půdy kyselé a jejich slabě oglejené formy převážně na rulách, žulách a svorech a na výlevných kyselých horninách. Středně těžké až lehčí, mírně šterkovité, většinou s dobrými vláhovými poměry.

HPJ 32 - Hnědé půdy a hnědé půdy kyselé na žulách, rulách, svorech a jim podobných horninách a výlevných kyselých horninách. Lehké, většinou slabě až středně šterkovité s vyšším obsahem hrubšího písku. Značně vodopropustné, vláhové poměry jsou velmi závislé na vodních srážkách.

HPJ 47 - Oglejené půdy na svahových hlínách. Středně těžké až středně nebo slabě kamenité, náchylné k dočasnému zamokření.

HPJ 64 - Glejové půdy a oglejené půdy zbažínělé, avšak zkulturněné, na různých horninách. Středně těžké až velmi těžké, příznivé pro trvalé travní porosty. Odvodněné i pro ornou půdu.

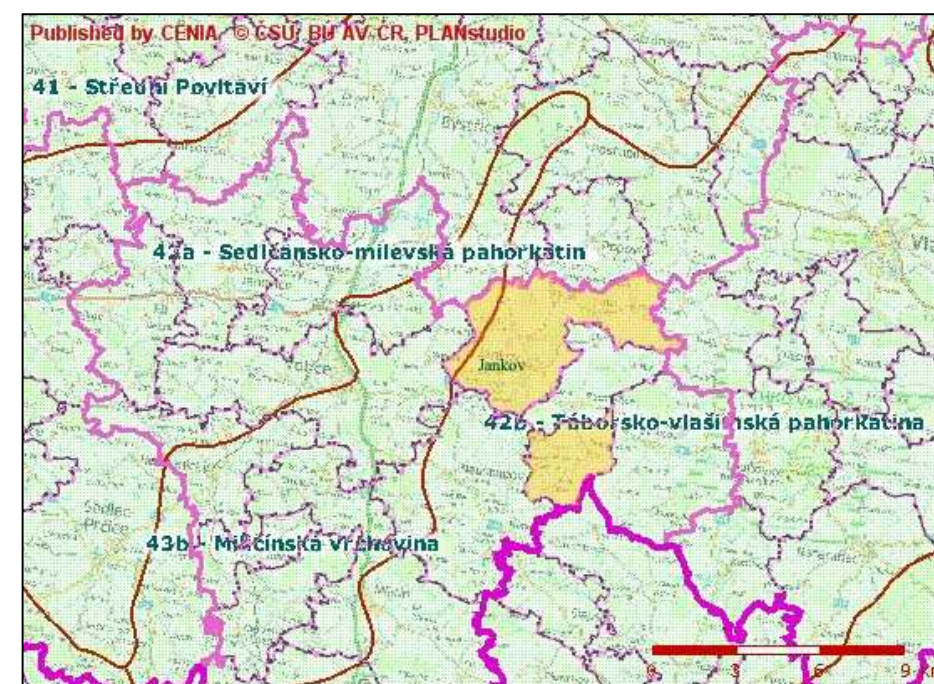
HPJ 68 - Glejové půdy zrašeliněné a glejové půdy úzkých údolí včetně svahů, obvykle lemující malé vodní toky. Středně těžké až velmi těžké, zamokřené, po odvodnění vhodné pouze pro louky.

5.4.4.4 Biogeografické členění

Biogeograficky spadá oblast okolí Jankova do hercynské podprovincie (viz příloha č.12). Nachází se v přechodné zóně mezi Posázavským (1.22) a Votickým (1.45) bioregionem. Hranice regionů je nevýrazná, víceméně v souladu s pozvolným gradientem změn vegetace s nadmořskou výškou klesající od západu k východu.

Z posázavského bioregionu sem zasahují charakteristické acidofilní doubravy a podružně též květnaté bučiny či dubohabřiny. Západní část řešeného území ovlivňují acidofilní bikové bučiny (*Luzulo – Fagion*) Votického bioregionu, postupně často přeměňované na kulturní smrčiny s fragmenty listnatých lesů. Zásadní převahu má však orná půda. Při potocích je přítomna lužní vegetace svazu *Alnenion glutinoso-incanae* zejména asociace *Carici remotae – Fraxinetum*. Původní náhradní vegetací jsou společenstva vlhkých luk ze svazu *Calthion* a rašelinných luk svazu *Caricion fuscae*. Křovinaté pláště náležejí svazu *Prunion-spinosae*. Ve flóře je přítomná běžná středoevropská květena.

Většina území je součástí biochor čtvrtého vegetačního stupně, a to konkrétně biochory 4SS – svahy na kyselých metamorfitech, 4BS – rozřezané plošiny na kyselých metamorfitech, 4Do – podmačené sníženiny na kyselých horninách, okrajově také zasahuje biochora 4PS – pahorkatiny na kyselých metamorfitech.

Obr. 19: Území obce Jankov v rámci fyto geografického členění (<http://geoportal.cenia.cz>)

5.4.4.5 Vegetační charakteristiky

Podle geobotanické mapy (viz. příloha č. 13) na většině území v okolí Jankova převažují společenstva acidofilních doubrav svazu *Quercion robori-petraeae*. V nich převládá dub zimní (*Quercus petraea*) s příměsí břízy (*Betula pendula*), buku (*Fagus sylvatica*), osiky (*Populus tremula*) a lípy (*Tilia cordata*). V podrostu je významné zastoupení krušiny olšové (*Frangula alnus*), kručinky barvířské (*Genista tinctoria*), biky hajní (*Luzula luzuloides*), metličky křivolaké (*Deschampsia flexuosa*) a černýše lučního (*Melampyrum pratense*).

Podél vodních toků se podle geobotanické mapy (viz. příloha č. 13) vyskytují společenstva luhů a olšin svazu *Alno-Padion*, tříd *Alnetea glutinosae* a *Salicetea purpureae*. Ty zastupuje olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), vrba nachová (*Salix purpurea*) a vrba bílá (*Salix alba*), v podrostu se vyskytuje blatouch bahenní (*Clathra pallustris*), škarda bažinná (*Crepis paludosa*) a různé druhy ostřic (*Carex pendula*, *Carex remota*).

Na vrcholech kopců v okolí Jankova ostrůvkovitě zasahují druhově chudší acidofilní bikové bučiny svazu *Luzulo-Fagion*, charakterizované ve stromovém patře bukem (*Fagus sylvatica*) s příměsí dubu zimního (*Quercus petraea*), dubu letního (*Quercus robur*) či lípy srdčité (*Tilia cordata*). z bylin se vyskytuje bika hajní (*Luzula luzuloides*), metlička křivolaká (*Deschampsia flexuosa*), třtina rákosovitá

Fyto geografické členění (obr. 19.) řadí Jankov do obvodu Českomoravského mezofytika, do okresu Tábořsko-vlašské pahorkatiny (42b), charakteristické zastoupením těžších půd, vlhkých luk květenou tvořenou mezofyty a mozaikou lesnaté a zemědělsky využívané krajiny.

(*Calamagrostis arundinacea*), brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus*) a rozrazil lékařský (*Veronica officinalis*). Nejvyšší polohy na Džbánech pokrývají květnaté bučiny svazu *Eu-Fagion*.

Podle mapy potencionální přirozené vegetace (Neuhäuslová a kol, 1998) by se na území Jankova vyskytovaly tři typologické jednotky (viz příloha č. 14). Většinu území by zaujímal společenstva bikových a jedlových doubrav (*Luzulo albidae-Quercetum-petrae*, *Abieti-Quercetum*), které představují edafický klimax na živinami chudých substrátech. V nich dominuje dub zimní (*Quercus petraea*) se slabou příměsí břízy (*Betula pendula*), habru (*Carpinus betulus*), buku (*Fagus sylvatica*), jeřábu (*Sorbus aucuparia*) a lípy (*Tilia cordata*). Na sušších stanovištích může být přirozená příměs borovice (*Pinus sylvestris*). Zmlazené dřeviny stromového patra jsou hlavní složkou slabého patra keřového, kde se též častěji objevuje krušina olšová (*Frangula alnus*) a jalovec obecný (*Juniperus communis*). Bylinné patro určují acidofilní a mezofilní lesní druhy jako je lipnice hajní (*Poa nemoralis*), bika hajní (*Luzula luzuloides*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), kostřava ovčí (*Festuca ovina*), metlička křivolaká (*Deschampsia flexuosa*), třtina rákosovitá (*Calamagrostis arundinacea*) a černýš luční (*Melampyrum pratense*).

Do západní části území by zasahovala druhá jednotka, kterou je biková bučina (*Luzulo-Fagetum*). Ta je tvořena většinou jen stromovým a bylinným patrem, keřové patro vzniká jen zmlazením buku. Stromové patro bývá tvořeno často pouze bukem (*Fagus sylvatica*), jako příměs se uplatňuje dub zimní (*Quercus petraea*), dub letní (*Quercus robur*), případně lípa srdčitá (*Tilia cordata*). V bylinném patru se vyskytuje bika hajní (*Luzula luzuloides*), nebo metlička křivolaká (*Deschampsia flexuosa*), řidčeji třtina rákosovitá (*Calamagrostis arundinacea*), brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus*) nebo lipnice hajní (*Poa nemoralis*).

Na úplně západním okraji území na svazích pohoří džbány by ještě zasáhl typ lipové bučiny s lípou srdčitou (*Tilio cordatae-Fagetum*). Ten tvoří většinou jen stromové a bylinné patro, keře se vyskytnou jen nahodile a útržkovitě. Ve stromovém patru se jako dominantní uplatňuje buk (*Fagus sylvatica*), příměs tvoří habr (*Carpinus betulus*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*) a dub zimní (*Quercus petraea*). Ve složení bylinného patra se uplatňují náročnější druhy řádu *Fagetalia*.

Porovnáme-li biogeografické členění s mapou potencionální přirozené vegetace, je patrné, že na území Jankova se charakter vegetace příliš neliší. Rozhodujícím typem podle potenciální přirozené vegetace by byly doubravy na chudých substrátech, což odpovídá údajům z geobotanické mapy. V celé oblasti převažuje zemědělství, listnaté lesní porosty jsou často nahrazovány jehličnany.

5.4.4.6 Vlastní hodnocení nelesní vegetace

Nejvýznamnější nosné plochy nelesní zeleně tvoří doprovodná vegetace vodotečí a rybníků. V oblasti Jankova jsou tyto porosty vzrostlé, zapojené a v dobrém zdravotním stavu. Jedná se především o typická lužní a pobřežní společenstva tvořená ve stromovém patře převážně vrbou bílou (*Salix alba*), vrbou křehkou (*Salix fragilis*) a olší lepkavou (*Alnus glutinosa*), které doplňuje jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) a topoly (*Populus alba*, *Populus nigra*). Keřový doprovod tvoří převážně mohutné porosty keřových druhů vrb. Rybníční hráze jsou zpevněny jasanem (*Fraxinus excelsior*) a dubem letním (*Quercus petraea*). V bylinném podrostu se vyskytují četné bahenní druhy například blatouch bahenní (*Caltha palustris*), řeřišnice hořká (*Cardamine amara*), pomněnka bahenní (*Myosotis palustris*) či škarda bažinná (*Crepis paludosa*). Břehové pásmo doprovází rákos obecný (*Phragmites australis*), chrastice rákosovitá (*Phalaris arundinacea*) a sítina rozkladitá (*Juncus effusus*).

Vegetaci v okolí silnic a cest představují povětšinou alejové výsadby. V nich převažují ovocné druhy dřevin jako je jabloň (*Malus sp.*), hrušeň (*Pyrus communis*) a slivoň švestka (*Prunus domestica*). Ovocné stromy jsou většinou staršího věku, aleje jsou mezerovité. V některých místech jsou mezery doplňovány výsadbou jasanu (*Fraxinus excelsior*) či jeřábu (*Sorbus aucuparia*). u méně využívaných polních cest jejich okraje silněji zarůstají trnkou (*Prunus spinosa*), šípkem (*Rosa canina*) a bezem černým (*Sambucus nigra*). Odlišným od většiny je stromořadí u silnice směrem k osadě Jitra, které je tvořeno kvalitními vzrostlými topoly (*Populus alba*).

Tab. 14.: **Hodnocení rozptýlených vegetačních prvků v krajině:** (viz příloha č.17A)

označení vegetačního prvku v mapě	charakter vegetačního prvku	hodnocení stavu			
		A	B	C	D
1.	nesouvislá alej - <i>Malus sp.</i> , <i>Prunus domestica</i> , silně prorůstá <i>Rosa canina</i>			X	
2.	rozptýlený vegetační doprovod polní cesty - <i>Fraxinus excelsior</i> , <i>Sorbus aucuparia</i> , <i>Crataegus laevigata</i>		X		
3.	prořídla nesouvislá dvouřadá alej ovocných dřevin – <i>Malus sp.</i> , <i>Pyrus sp.</i> , místy nově dosazen <i>Fraxinus excelsior</i>		X		
4.	vegetační doprovod polní cesty - <i>Fraxinus excelsior</i> , <i>Sorbus aucuparia</i>	X			
5.	remízek - <i>Salix caprea</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> , <i>Sorbus aucuparia</i> , <i>Rosa canina</i> , <i>Prunus spinosa</i>	X			
6.	vegetační doprovod polní cesty - <i>Malus sp.</i> , <i>Prunus domestica</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> , silně prorůstá <i>Rosa canina</i> , <i>Prunus spinosa</i>			X	

7.	zvýraznění kříže u cesty - <i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'	X			
8.	jednořadá alej - <i>Malus sp.</i>		X		
9.	skupina stromů - <i>Fraxinus excelsior</i>	X			
10.	vegetace meze u nezřetelné polní cesty – <i>Fraxinus excelsior</i> , <i>Sambucus nigra</i>		X		
11.	remízek - <i>Salix caprea</i> , <i>Betula pendula</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> , prorůstá <i>Rosa canina</i>		X		
12.	prořídla nesouvislá dvouřadá alej ovocných dřevin – <i>Malus sp.</i> , <i>Pyrus sp.</i>			X	
13.	upravené okolí památníku bitvy u Jankova - soliterně <i>Tilia cordata</i> , podsadba <i>Genista germanica</i>	X			
14.	dvouřadá alej - <i>Populus nigra</i>	X			
15.	dvouřadá alej - <i>Sorbus aucuparia</i>	X			
16.	nová alejová výsadba - <i>Tilia cordata</i>	X			
17.	nově vysázený remízek - <i>Quercus robur</i>	X			
18.	skupina keřů - <i>Crataegus laevigata</i>		X		
19.	alej - <i>Fraxinus excelsior</i>	X			
20.	remízek, pozůstatky sadu - <i>Malus sp.</i> , <i>Prunus avium</i> , <i>Salix caprea</i> , <i>Betula pendula</i> , prorůstá <i>Prunus spinosa</i> , <i>Rosa canina</i>		X		
21.	nesouvislá alej - <i>Prunus domestica</i> , místy dosazen <i>Fraxinus excelsior</i>		X		
22.	jednořadá alej - <i>Quercus petraea</i>	X			
23.	vegetační doprovod polní cesty – <i>Quercus petraea</i> , <i>Fraxinus excelsior</i>		X		
24.	alej - <i>Populus alba</i>	X			
25.	dvouřadá alej - <i>Pyrus communis</i>		X		
26.	jednořadá alej - <i>Malus sp.</i> , prorůstá <i>Rosa canina</i>				X
27.	dvouřadá alej ovocných dřevin - <i>Prunus domestica</i> , <i>Malus sp.</i>			X	
celkem		12	10	4	1

Hodnocení stavu rozptýlených vegetačních prvků ve vztahu k jejich funkci:

A - Výborný stav, plné zachování porostu v současném stavu.

B - Méně vhodný stav – porost k dlouhodobému dožití s částečným plněním funkce, respektive k doplnění dalšími druhy.

C - Nevhodný stav, porosty určené ke krátkodobému dožití či k větším úpravám.

D - Nevhodný stav, porosty je třeba odstranit ihned.

Z uvedeného hodnocení vyplývá, že je rozptýlená vegetace zastoupena převážně v podobě alejových doprovodů cestní sítě. Zdravotní stav ovocných stromů je povětšinou mírně zhoršený, jedná se o straší stromy, které však ještě dlouhodoběji mohou plnit svou funkci. Doporučuje se doplnit mezery v alejích dalšími druhy. Pozitivní výsledek celkového hodnocení je ovlivněn novými výsadbami v okolí pomníku bitvy u Jankova. V remízcích převažuje jasan (*Fraxinus excelsior*), dub (*Quercus petraea*) a

jeřáb (*Sorbus aucuparia*) doplněný břízou (*Betula pendula*) a vrbou jívou (*Salix caprea*). V keřovém patře někde až příliš prorůstá šípek (*Rosa canina*) a trnka (*Prunus spinosa*). Tyto druhy odpovídají okolní vegetaci a dobře plní svou funkci.

5.4.4.7 Lesy

V současnosti zaujímají lesní masivy správní obce Jankova celkovou výměru 664,92 ha, lesy na samotném katastrálním území Jankov pokrývají plochu 138,17 ha. Mají charakter hospodářských lesů a spravuje je Revír Votice a lesní správa Kácov. Územní plán navrhuje zvýšit podíl zalesněných ploch na území Jankova o 3,24 hektaru. (viz příloha č. 16A) V severní části katastrálního území Jankova spadají lesy do dubobukového lesního vegetačního stupně, ostatní plochy připadají stupni bukovému, na svahy vrchu Džbány pak okrajově zasahuje stupeň jedlobukový. Jedná se většinou o lesy jehličnaté až smíšené. z jehličnanů je zde zastoupen hlavně smrk, ve více listnatých částech se prosazuje modřín, na sušších výchozech u vrcholů kopců borovice. z listnáčů jde většinou o dub zimní s přimíseným habrem, bukem, lípou a javorem. do okrajových lesních partií zasahuje i jasan, jeřáb a topol osika.

5.4.4.8 Vodní toky a plochy

Jankovem protéká potok, nazývaný Jankovský, v posledních letech častěji nazýván Chotýšanka. Potok pramení v blízkosti Větrova nad Voticemi, teče východním směrem přes Neustupovské Otradovice do Jankova. Na toku leží značné množství rybníků. Na samotné Chotýšance leží rybníky zvané Pílský, Roháč a Hrad, do rybníka Roháče přitéká od jihu potok z rybníku Tobolka. Ze západní části jankovského katastrálního území přitéká ještě potůček přivádějící vodu od východních svahů vrchu Džbány. Na něm nalezneme další kaskádu menších jankovských rybníků s názvy Komárov, Pytel a Čubka. Vodní plochy a jejich doprovodná vegetace vytváří hodnotné biotopy osidlované množstvím vlhkomilných druhů rostlin, vodním ptactvem a obojživelníky.

5.4.5 Územní systém ekologické stability

Území Jankova leží ve zvláště terénu oblasti Votické pahorkatiny. Hlavními plochami zeleně jsou hlavně svahy podél vodotečí a lesy v severozápadní, severní a jižní části katastrálního území obce. Proto se právě údolí Jankovského potoka, nazývaného též Chotýšanka stalo významným prvkem z hlediska ekologické stability území (svahy s lesy, doprovodná zeleň potoka, mokřady). S potokem souvisí i značné množství rybníků, z nichž největší jsou rybníky Pílský, Tobolka, Roháč, Hrad a Komárov. (viz příloha č. 16B)

V řešeném území se tedy vytvořily prvky územního systému ekologické stability lokálního významu. Nalezneme zde tři lokální biocentra. První z nich je pramenná oblast západně od obce na úpatí vrchu Džbány. Druhé lokální biocentrum je vytvořeno v údolí Chotýšanky severozápadně od Jankova, třetí biocentrum pak zahrnuje lesní oblast okolí rybníku Tobolka. Biocentra jsou vzájemně propojena lokálními biokoridory, které v podstatě probíhají právě podél vodních toků. Okolí rybníka Bychnovec je označeno jako významný krajinný prvek. Celý místní systém ekologické stability lze považovat za funkční, zpochybnit funkčnost lze při průchodu biokoridoru intravilánem Jankova. (viz příloha č. 16B)

5.4.5.1 Přírodní park Džbány- Žebrák

Západní část katastrálního území Jankova zasahuje do oblasti přírodního parku Džbány –Žebrák, zřízeného rozšířením přírodního parku Kaliště-Džbány (od 11.10. 1996). (viz příloha č. 15) na území přírodního parku se tak nachází celé Jankovské Otradovice a západní část zastavěného území Jankova. (viz příloha č.16B) Území přírodního parku je chráněno podle zákona 114/1992Sb. o ochraně přírody a krajiny.

5.4.5.2 Návrh úprav zeleně podle územního plánu

Územní plán usiluje o zlepšení propojenosti prvků systému ekologické stability. Navrhuje proto zvýšit plochy trvalých travních porostů i zalesněného území, zejména na lokalitách svahů ohrožených erozí a v místech, kde je rušen funkčně vymezený biokoridor. Propojenost přes intravilán je pak zajištěna doprovodnou zelení komunikací a zahradami. do krajiny má pak zeleň ze sídla přecházet v podobě pásů zeleně a alejí, nové navržené obytné plochy mají být od stávajících celků odděleny vysokou zelení. (viz příloha č. 16A)

5.4.6 Současný stav zemědělství

Soukromá zemědělská společnost Jitra s.r.o. spojuje od roku 1992 soukromé zemědělce. V roce 1997 hospodařila na 860 hektarech zemědělské půdy v katastrálních územích Jankova, Jankovské Lhoty a Pičína. Většina pozemků je soukromá, část pronajata od obecního úřadu Jankov a část od Pozemkového fondu ČR. (tab. 15., graf 6.) Společnost se zaměřuje především na pěstování obilovin, zejména pšenice ozimé i jarní, ječmene a ovsa. z živočišné produkce se zabývá chovem prasat (okolo 500 kusů), chovem dojníc (15 kusů) a pastevními odchovem dobytka (okolo 350 kusů jalovic a býků).

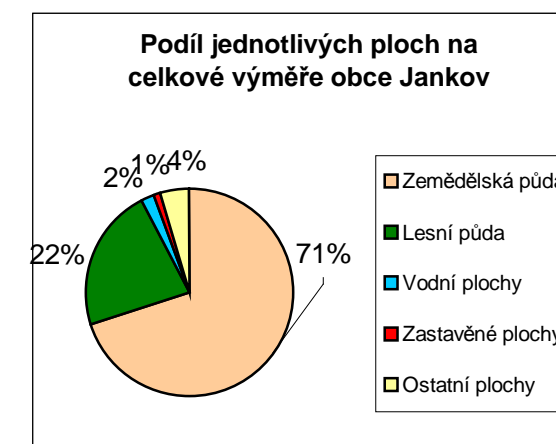
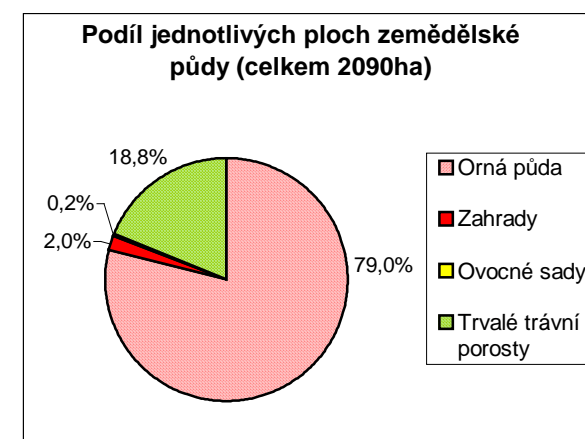
Dále v Jankově hospodaří drobní soukromí zemědělci, kteří se většinou věnují chovu koní a jejich pastvě na trvalých travních porostech. Pastva koní tak probíhá například na plochách západně od obce

mezi polní cestou směrem na Džbány a přilehlými rybníky. Proměnlivé ohrazení pastviny tak může znemožnit průchod po polní cestě přes hráz rybníku Komárov.

Tab. 15.: Výměra druhů pozemků na území obce Jankov (ČSÚ, 2008)

Charakter pozemku	výměra (ha)
Pozemek celkem	2 980
Orná půda	1 651
Zahrady	41
Ovocné sady	5
Trvalé travní porosty	393
Zemědělská půda	2 090

Charakter pozemku	výměra (ha)
Zem. půda celkem	2 090
Lesní půda	666
Vodní plochy	58
Zastavěné plochy	32
Ostatní plochy	134

Graf 6.: Podíly zastoupení jednotlivých ploch na celkové výměře pozemku obce Jankov (ČSÚ, 2008)

6 Návrh úprav krajiny v okolí obce Jankov

6.1 Návrh úprav cestní sítě

Návrh počítá s obnovením některých polních cest tak, aby se zvýšila prostupnost krajiny a umožnilo se tím lepší pěší či cyklistické spojení mezi jednotlivými sídly mimo silnice s motorovým provozem. (viz příloha č.18) Cestní síť je doplněna o vhodnou doprovodnou vegetaci (viz kapitola 6.3).

Naučná stezka, vedoucí z Jankova na západ okolo rybníků nemá v současnosti okružové trasování. Vychází z Jankova a pokračuje podél rybníků až k lesu pokrývajícím Džbány. Zde je poslední zastavení této stezky doplněno altánem a nabízí pohled na rybníky. Aby se nebylo třeba vracet stejnou cestou, je v návrhu obnovena trasa přes louku v lokalitě zvané na Dlouhých. Cesta je zde patrná

v mapě I. vojenského mapování (viz příloha č. 6), v následujících obdobích však ustoupila zemědělským plochám. Tato trasa je v návrhu vedena tak, aby se po překročení silnici k Otradovicím napojila na stávající polní cestu do údolí Chotýšanky k Pílskému rybníku. Údolím se lze vrátit zpět do Jankova a uzavřít tak okruh kolem rybníků. Naučnou stezku by tím bylo možno tematicky doplnit o další rybníky v okolí Jankova. (viz příloha č. 18B)

Východně od Jankova se návrh týká nových úseků stezek pro pěší, které by umožnily uzavřít okruh naučné stezky k pomníku bitvy u Jankova. (viz příloha č. 18) Trasování naučné stezky by bylo částečně shodné se současným stavem. Vychází z Jankova kolem hřbitova a stoupá směrem k jižní části návrší zvaného V hůrkách. Ohlédnutí zpět nabízí pěkný výhled na Jankov, je dobře zřetelná zelená linie stromů doprovázejících potok Chotýšanku, za městečkem se tyčí vrch Chrastišov a zalesněné vrcholy pohoříčka Džbány. V nejvyšším bodě stoupaní je umístěno zastavení naučné stezky doplněné odpočívadlem, odkud je možné přehlédnout zvlněný terén okolí Jankova, vrchy Chrastišov a Džbány, na opačnou stranu se nabízí výhled okolí Ratměřic se siluetou Blaníku na obzoru. Odtud je navržen nový úsek stezky umožňující odbočit přes louku přímo k pomníku bitvy u Jankova. Možnost pokračovat po turisticky značené trase do Ratměřic zůstává nezměněna. Aby bylo možné uzavřít okruh naučné stezky, je v lokalitě V Láskách navržena nová cesta pro pěší zpět do Jankova. Její průběh je zpočátku veden po vrstevnici, než začne klesat je možné ji vybavit lavičkou, případně dalším zastavením naučné stezky. Zároveň by toto odpočívadlo poskytovalo příjemný výhled do kraje severně od Jankova. Stezka se napojí na stávající polní cestu jižně od Jankova, historicky doloženou již na mapě III. vojenského mapování. (viz příloha č. 8)

Cyklistickou alternativou může být delší okruh vedoucí od samoty Habrovka po hranici katastrálního území k rybníku Jarkovec a podél lesa Hartmany, za nímž se napojí na stávající cyklistickou trasu mezi Jankovem a Vlčkoviciemi. (viz přílohy 18 a 19) Cesta od Habrovky k Jarkovci je zachována již od dob I. vojenského mapování. (viz příloha č. 6) V současnosti má charakter polní cesty, návrh počítá s jejím zpevněním stejně jako s opravou povrchu v úseku mezi Vlčkoviciemi a Jankovem.

Historickou stopou, která by neměla být opomenuta je spojení mezi Jankovem a Skřýšovem. Na historických mapách vojenského mapování je kromě silnice zakreslena cesta, která spojuje tato dvě sídla po východní hranici současného katastrálního území přes vrchol kopce Skřýšov. (viz přílohy č. 6 - 9) Zároveň z ní odbočuje stezka k osadě Hrzín. Do současnosti zůstaly tyto cesty zachovány pouze v náznamech jako hranice jednotlivých polí, do osady Skřýšov je možné dostat se pouze po silnici. Návrh předpokládá obnovu těchto cest, které umožní lepší pěší propojení Jankova, Skřýšova a Hrzína.

Trasování po východních svazích skřýšovského kopce navíc umožňuje výhled na Ratměřice a širé okolí až k Blaníku. (viz příloha č. 18)

Směrem na osadu Jitra vede polní cesta přímo z Jankova okolo rybníka Bychnovec, v současnosti není tato cesta příliš zřetelná. V návrhu je doporučeno ji obnovit a vést tudy turisticky značenou trasu směrem na Jitra a Bedřichovice, která v současnosti vede po silnici. (viz příloha č. 17B) Značená stezka dle návrhu vychází z Jankova okolo fotbalového hřiště a dál pokračuje podél náhonu k Dolejšímu Mlýnu, kde se spojí s již zmiňovanou cestou k Jitrům. Trasování kolem historicky dochovaného mlýna zároveň pozdvihne význam této kulturní památky. (viz příloha č. 18B)

V oblasti vrchu Chrastišova návrh počítá s obnovením cesty od silnice na Jankovskou Lhotu. Tato cesta zanikla nejspíš v poměrně nedávné době, v současnosti ji naznačují pouze pozůstatky stromořadí ovocných dřevin. Na okraji lesa by bylo vhodné umístění odpočívadla s lavičkou, které poskytne výhled na Jankov, vrch Skřýšov a silnici vedoucí k Ratměřicím a pomníku jankovské bitvy. Zároveň je možné přehlédnout vesničku Jankovská Lhota a údolí Chotýšanky zvýrazněné porosty vrb a olší. z Chrastišova lze pokračovat po stávajících stezkách až k lesu na úpatí Džbánů, nebo po úseku nově navržené cesty lesem k rybníku Komárovo a podél potoka s rybníky zpět do Jankova. Obnovena je také možnost přechodu po hrázi Komárova. (viz příloha č. 18)

6.1.1 Cestní síť v návaznosti na okolní obce

V širším okolí návrh počítá s obnovením sítě polních cest a místních komunikací. (viz příloha č. 19) Větší část z nich je v současnosti stále užívaná, některé cesty nebo jejich úseky zanikly v důsledku intenzivního zemědělského hospodaření v druhé polovině 20. století. To se týká hlavně oblastí severně od Jankova, kde menším sídlům chybí komunikační návaznost na okolí. Obnovou cest dojde ke zlepšení prostupnosti krajiny a otevřou se možnosti pěšího spojení mezi jednotlivými sídly.

V návrhu jsou zaneseny také nové zpevněné komunikace. (viz příloha č. 19) Je navržena zpevněná místní komunikace mezi osadami Hlivín a Pičín, což umožní snadnější propojení těchto sídel a zároveň spojení stávající cyklistické trasy z Jankova do Jankovské Lhoty a Stržence s trasou Jankov – Pičín. Vznikne tím asi desetakilometrový cyklistický okruh z Jankova přes Jankovskou Lhotu do Stržence a Hlivína přes Pičín zpět do Jankova. Obdobně je navržena zpevněná místní komunikace mezi Pičínem a Bedřichovicemi s využitím stávajících lesních cest. Tím bude umožněno přímé spojení mezi těmito osadami, které bylo dosud realizovatelné pouze okruhem přes Jankov, také se značně zvýší dopravní dostupnost Bedřichovic.

6.2 Návrh změn ve funkčním využití ploch v katastrálním území Jankova

Většina ploch na katastrálním území Jankova je zemědělsky využívána, což je v návrhu zohledněno. Změny jsou provedeny v těch místech, kde velkým plochám polí hrozí negativní působení eroze nebo tam, kde rozlehlé jednolitě plochy potlačují členitý ráz krajiny. Návrh změn ve využití ploch je odvozen od změn ve vedení cestní sítě a úzce s nimi souvisí. (viz příloha č 18)

Od Otradovic k Pilskému rybníku je v ploše pole navržen travnatý průleh, který zamezí eroznímu působení vody, zároveň opticky rozčlení příliš velkou rozlohu pole. S tímto průlehem je počítáno i v územním plánu obce. (viz příloha č. 16) Východně od rybníku Křivánek je navrženo zalesnění svahů nízkého kopce Žerábek, který v současnosti již zarůstá náletovými dřevinami.

Větší změny se dotknou okolí rybníku Roháče. Stávající zemědělský objekt v současnosti přestává sloužit svému účelu, proto je v návrhu zrušen, jeho plocha není vhodná k jinému využití a bude zalesněna. Tento les navazuje na zastavěné území obce, a bude sloužit ke sportovně- rekreačním účelům s možností plynulého přechodu do okolní volné krajiny.

Jižně od Jankova, v lokalitě zvané V láskách je navržen remízek, který opticky rozčlení příliš velkou jednolitou plochu pole, poskytne úkryt mnohým druhům ptactva a zvěře a zároveň omezí možné působení eroze. Částí remízku je veden nově navržený úsek naučné stezky od pomníku Bitvy u Jankova. Lesík na vršku V Hůrkách je v návrhu propojen s blízkým remízkem, současná část pole mezi lesem a remízkem je špatně dostupná technice a prudší svah se hůř hospodářsky využívá.

Rozlehlé polní plochy na svazích vrchu Skrýšov je třeba rovněž rozčlenit. V návrhu je zakreslen úzký pás dřevin, tvořící polní mez, která může být doplněna příkopem. Její hlavní funkcí je přerušit délku svahu pole a zamezit tak eroznímu působení. Dále je na menším ze skrýšovských vrcholů navržen remízek. Jeho působení je ve větší míře estetické, jako rozrušení široké polní plochy, zároveň tvoří vegetační doprovod navrhované cesty. V části pole mezi silnicí a lesem na Buškově hůrce je v návrhu přeměněno na luční porost, pěstování plodin se na lesem zastíněné svažité ploše nevyplácí.

Další změny jsou navrženy v údolí Chotýšanky, kde je doplněna a rozšířena doprovodná vegetace toku. Lužní společenstva jsou v krajině v okolí Jankova významným a nosným prvkem ekologické stability. Rozšíření se týká části údolí od Dolejšího mlýna, kde polní plochy v současnosti zasahují do těsné blízkosti vodoteče, a úseku toku mezi lesními porosty v severní části katastrálního území Jankova.

Obdobně je doprovodná vegetace doplněna u rybníka Bychnovce, který je v rámci územního systému ekologické stability uváděn jako významný krajinný prvek.

6.3 Návrh úprav rozptýlených vegetačních prvků

Kromě zmíněných změn porostů na jednotlivých plochách je třeba doplnit rozptýlenou vegetaci. To se týká zejména doprovodu cestní sítě nově navržené i stávající, kde v současnosti na mnohých místech nevyhovuje. (viz příloha č. 19)

Tab. 16: Navrhované úpravy rozptýlených vegetačních prvků (viz příloha č. 19)

označení vegetačního prvku	Doporučené druhy	Charakter prvku
1.	<i>Fraxinus excelsior, Sorbus aucuparia</i>	doplnění alejového stromořadí podél polní cesty
2.	<i>Fraxinus excelsior</i> , na dožití ponechány stávající <i>Malus sp., Pyrus sp.</i>	doplnění a obnova jednořadého stromořadí ze severní strany, jižně ponechán otevřený výhled do krajiny
3.	<i>Prunus domestica, Malus sp.</i>	obnova stromořadí, odstranění prorůstajících křovin
4.	<i>Fraxinus excelsior, Sorbus aucuparia</i>	nově navržené nepravidelné stromořadí podél polní cesty
5.	<i>Quercus robur, Sorbus aucuparia, Betula pendula</i>	nově navržené stromořadí podél zpevněné místní komunikace
6.	<i>Betula pendula, Salix caprea, Rosa canina, Prunus spinosa</i>	osázení meze navazující na stávající remízek
7.	<i>Quercus robur, Fraxinus excelsior, Sorbus aucuparia, Betula pendula, Salix caprea, Crataegus laevigata, Rosa canina</i>	nově navržený remízek
8.	<i>Quercus robur, Betula pendula</i>	nově navržená jednořadá alej, směrem k Jankovu ponechán otevřený výhled
9.	<i>Sorbus aucuparia</i> , na dožití ponechány stávající <i>Malus sp., Pyrus sp.</i>	doplnění a obnova stromořadí, souvisle ze západní strany - větrolam
10.	<i>Tilia cordata</i>	zvýraznění pomníku bitvy u Jankova
11.	<i>Quercus robur</i>	nově navržená skupina dřevin podél polní cesty
12.	<i>Betula pendula</i>	nově navržené stromořadí, nepravidelné, řídké, umožňuje výhled na obě strany
13.	<i>Cerasus avium</i>	řídké nepravidelné stromořadí
14.	<i>Sorbus aucuparia, Fraxinus excelsior</i>	stromořadí, postupně přechází do jednořadého, východním směrem ponechány výhledy

15.	<i>Salix caprea, Fraxinus excelsior, Rosa canina, Prunus spinosa</i>	osázení meze
16.	<i>Quercus robur, Fraxinus excelsior, Sorbus aucuparia, Betula pendula keře</i>	remízek
17.	<i>Sorbus aucuparia, Fraxinus excelsior</i>	jednořadé stromořadí, východním směrem ponechány výhledy
18.	<i>Prunus domestica</i> , ponechání stávajících <i>Prunus domestica, Fraxinus excelsior</i>	doplnění a obnova dvouřadého stromořadí
19.	<i>Betula pendula</i>	nově navržené stromořadí podél polní cesty
20.	<i>Malus sp., Pyrus sp.</i>	obnova stromořadí, odstranění stávajících dřevin
21.	<i>Fraxinus excelsior, Populus alba, Betula pendula</i>	nově navržené stromořadí podél polní cesty
22.	<i>Malus sp., Prunus domestica</i>	doplnění a obnova stromořadí
23.	<i>Malus sp., Prunus domestica</i>	nově navržené nepravidelné stromořadí
24.	<i>Quercus robur, Sorbus aucuparia</i>	doplnění stromořadí podél polní cesty
25.	<i>Quercus robur</i>	obnova stromořadí podél polní cesty

Při úpravách rozptýlené vegetace je počítáno s ponecháním dřevin, jejichž stávající stav odpovídá jejich funkci (podle tab. 14). V případech ovocných alejí je počítáno s ponecháním starších dřevin na dožití a současným doplněním stromořadí. Odstranit stávající dřeviny je navrženo tam, kde je jejich zdravotní stav natolik špatný, že ohrožuje bezpečnost na dané komunikaci. V případech stromořadí, do kterého v současnosti příliš prorůstají keřové nálety šípku či výmladky trnky, je třeba tyto keře zredukovat či zcela odstranit.

7 Diskuse

Z historického pohledu vývoj krajiny v okolí Jankova odpovídá v celkovém hodnocení tomu, jak probíhal vývoj na většině území České republiky doložený v přehledu literatury.

Podle Škabradý (2003) se sídla vzniklá ve středověku na našem území vystavěla natolik úspěšně, že struktura a půdorysy vesnic přetrvaly až do současnosti. Sýkora (2002) dále uvádí, že jedním z nejběžnějších půdorysných útvarů uspořádání je návesní typ. Při zkoumání půdorysu obce Jankova z historických map a z map zachycujících současný stav je patrné, že se také Jankov utvořil jako návesní sídelní typ s návší trojúhelníkovitého tvaru. Přes rozvoj výstavby v dalších obdobích je tento útvar patrný v současném uspořádání obce.

Podle Sýkory (1998a) rostla v 19. století snaha hospodářsky využívat venkov. V Jankově se to projevilo přestavbou pozůstatků tvrze na škrobárnu, která se podle kronikáře Pavlovského (2006) na počátku 20. století řadila k předním škrobárnám v Čechách. V následujícím období se ale průmysl v Jankově nadále nevyvíjel, což podle Habarta (1994) zapříčinil rozvoj obchodu a průmyslu v nedalekých Voticích. Škrobárna byla ve 20. letech 20. století přestavěna na parní pilu, jinak nové průmyslové objekty nevznikaly a nadále zde převažovalo zemědělství. To je patrné i z analýzy současného stavu, kdy v Jankově kromě pily a rybích sádek není větších podnikatelských subjektů.

V krajině v okolí Jankova leží množství rybníků. Kdy přesně byly založeny nelze s přesností určit. Sádlo a kol. (2005) řadí počátky vodního hospodářství již ke konci 14. století, Sýkora (1998a) datuje rozvoj rybníkářství až na přelom století patnáctého a šestnáctého. Nejpozději v té době byly rybníky u Jankova založeny, neboť záznamy o bitvě u Jankova z období třicetileté války již tyto rybníky zmiňují. Po třicetileté válce se pak rozšířilo využívání vodní energie pro pohon mlýnů a pil, jak zmiňuje Sýkora (1998a) i další autoři. Podle Pavlovského (2006) byl téměř u každého rybníka v Jankově zřízen vodní mlýn a část těchto mlýnů fungovala ještě do konce druhé světové války. Průzkum současného stavu ukazuje, že na místech bývalých mlýnů přetrvává zástavba, většinou však již zcela přestavěná a adaptovaná k rekreačnímu využití. Částečnou výjimkou je tzv. Dolejší mlýn, jehož budova sice slouží pouze k rekreaci, ale zůstala zachována v původním stavu jako památkově chráněný objekt. Mlecí zařízení se však nedochovalo.

Zemědělská půda byla podle Říhy (1948) a dalších autorů na počátku 20. století značně rozdrobená mezi velké množství vlastníků. To se týkalo také Jankova, jak je patrné z leteckého snímku z třicátých let 20. století. Období od 50. do konce 80. let 20. století je obdobím kolektivizace zemědělství. Gojda (2000) uvádí, že scelování pozemků znamenalo zničení tradiční podoby kulturní krajiny, Hadač (1982) doplňuje, že tím došlo k zániku rozptýlené zeleně. Terénní průzkum a rozbor současného stavu ploch a zeleně v porovnání s historickým leteckým snímkem ukazují, že se kolektivizační proces nevyhnul ani Jankovu, projevilo se zejména vytvořením souvislých ploch polí. Přesto nenabyla devastace krajinného rázu v Jankově takových rozměrů, jaké jsou patrné v jiných částech České republiky. Největší vliv na to měl nejspíš členitý reliéf v okolí Jankova, ve kterém zůstaly alespoň částečně zachovány prvky rozptýlené zeleně. Nejvýznamnější nelesní porosty tvoří doprovodná vegetace podél říčky Chotýšanky. (viz příloha č. 17).

Kolektivizace s sebou kromě scelování pozemků přinesla také novou výstavbu zemědělských velkokapacitních staveb. (Hájek, 2008) Podle Valterové (1983) jim většinou chybí architektonický výraz

a jsou v rozporu s historickou zástavbou sídel. V Jankově také vznikla nová zástavba hospodářských objektů, a to severně od Jankova na křižovatce silnic na Jankovskou Lhotu a Pičín. Tato zástavba stále slouží svému účelu. Provedený terénní průzkum však ukazuje, že je od okolní krajiny odcloněna pásem vzrostlých stromů, tudíž ji esteticky tolik nenarušuje. Jako velký zásah do krajiny se jeví až při pohledu z blízkého vrchu Chrastišova.

Z hlediska lesních porostů uvádí Míchal (1994) největší úbytky v 18. století. V následujícím období se řízeně zalesňuje a počíná se pěstováním jehličnatých monokultur. Němec a kol. (2007) udává, že s nástupem průmyslové revoluce v 19. století byla krajina na našem území holá, plně sloužila hospodářskému využití. Jak je patrné z historických map vojenského mapování přinesl nástup průmyslové revoluce v 19. století úbytek lesů a rozmach ploch orné půdy také do krajiny v okolí Jankova, avšak v mnohem menší míře. Při porovnání historických map jsou patrné větší úbytky lesních ploch v západní části řešeného území. Z provedeného terénního průzkumu vyplývá, že v současnosti lesních porostů přibýlo, původní listnaté porosty jsou však doplněny a místy zcela nahrazeny jehličnany.

Biogeografické členění (Culek, 1996) charakterizuje oblast Jankova jako přechodné území ovlivněné dvěma bioregiony. Z vegetace sem mají zasahovat převážně acidofilní doubravy a bučiny, doplněné lužními společenstvy podél vodotečí. Doubravy na chudých kyselých substrátech na daném území zaznamenává také geobotanická mapa (Mikyška, 1968) a mapa potenciální přirozené vegetace (Neuhäuslová a kol., 1998). Terénní průzkum provedený v rámci diplomové práce potvrdil převažující charakteristiky těchto rostlinných společenstev. Rozhodujícím typem vegetace jsou doubravy na chudých kyselých substrátech, v údolí podél toku Chotýšanky doplněné lužními společenstvy. Pouze v západní části řešené oblasti ve vyšších polohách zasahují společenstva bučin. V lesních porostech jsou listnaté dřeviny často doplňovány či nahrazovány jehličnany, na většině území však převažují plochy orné půdy.

Cestní síť zaznamenala v české krajině výraznější změny budováním císařských silnic v 18. století. (Květ 2003) Pavlovský (2006) datuje zbudování silnice od Votic přes Jankov na Ratměřice do roku 1834, Habart (1994) uvádí, že ještě na počátku 20. století tato cesta vedla bažinatými loukami a byla, stejně jako ostatní stezky v okolí Jankova, ve špatném stavu. Z porovnání historických map se současným stavem je zřejmé, že trasování cestní sítě se oproti minulosti nezměnilo, u mnohých stezek se však snížil jejich význam. Terénní průzkum ukázal, že některé z polních cest zanikly a ustoupily zemědělským plochám. Mnohé jsou ještě v krajině patrné, avšak nejsou využívány, a proto se pomalu ztrácí. Cestní síť na většině území Jankova je doprovázena liniemi ovocných stromů.

Návrhová část se zabývá zejména obnovou cestní sítě s přihlédnutím na její historické trasování a doplněním vhodné vegetace. Při dalším zpracování tématu Jankova a okolí se naskýtají další dílčí problémy, kterými je třeba se zabývat. Vhodné by bylo podrobnější řešení zastavěné části obce a její návaznost na krajinu a navrhovanou cestní síť. V současnosti je pěší prostupnost sídlem umožněna po silnicích, s výjimkou úseku chodníku v centrální části Jankova. Přechod z obce polními cestami do okolní krajiny je většinou nezřetelný, málo plynulý či zcela chybí návaznost. Dále by bylo vhodné detailněji zpracovat úpravu okolí pomníku bitvy u Jankova, který je nejvýznamnějším historickým prvkem v krajině. V současnosti je místo pomníku pojato jako otevřená travnatá plocha s pamětní deskou, mohylou a soliterně vysazeným stromem. Tato úprava však spolu s pozicí pomníku poněkud stranou od cest působí neurčitě a často většina návštěvníků toto významné místo mine bez povšimnutí. Vhodná sadová úprava by spolu s navrhovanou změnou trasování cest mohla dostatečně zvýraznit význam tohoto historického prvku. Z hlediska turistiky a návštěvnosti krajiny v okolí Jankova je třeba podrobně tématicky zpracovat nově navržené úseky naučných stezek, navrhnout obsahové i estetické řešení jednotlivých zastavení a odpočívadel. U nově navrhovaných úprav zeleně, které mají plnit funkci protierozních opatření, je třeba podle hydrologických, geologických, geomorfologických a pedologických charakteristik propočítat míru erozního působení. Na základě toho pak navrhnout plošné rozměry daného prvku, druhy vegetace a případná další technická opatření potřebná pro plnění dané funkce.

8 Závěr

Krajina v okolí Jankova prošla historickým vývojem v podstatě obdobně jako většina obcí na našem území. Nejvýznamnějším mezníkem v dějinách Jankova je období třicetileté války, kdy se Jankov proslavil tzv. bitvou u Jankova. Tato událost byla pro historii natolik významná, že Jankov dodnes přitahuje návštěvníky z celé Evropy. Následující vývoj odráží společenské, politické a hospodářské změny, které se v našem státě v průběhu dějin odehrály. Projev těchto změn v krajině Jankova je přibližně srovnatelný s jinými částmi venkova České republiky. Posledním nejvýraznějším zásahem do české krajiny byl proces kolektivizace zemědělství probíhající v období od počátku 50. do konce 80. let 20. století. Protože v celé oblasti okolí Jankova převažuje zemědělství, kolektivizační úpravy a s nimi i proměna do té doby typického rázu krajiny se nevyhnuly ani jankovské krajině. Oproti původnímu předpokladu se však zdaleka neprojevíly v takové míře, jak bylo očekáváno. To je pravděpodobně zapříčiněno značně členitým terénem okolní krajiny. Přesto, že byla historická stopa v krajině Jankova novými úpravami překryta, je ve zdejší krajině stále patrná a provedením menších úprav je možné ji znovu obnovit. Tím se zvýší obytný potenciál krajiny, který umožní jejím návštěvníkům a obyvatelům poznávat nejen zajímavou přírodu ale i bohatou historii tohoto kraje.

9 Seznam použité literatury a zdrojů

- Augustin, J. 2001. Velká encyklopedie měst a obcí ČR. Arbor, Sokolov, 991 s.
- Barták, M. 2002. Ekologie řízených autotrofních ekosystémů. ČZU, Praha, 366 s.
- Blažek, B. 2004. Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie. ERA, Šlapanice, 184 s.
- Cílek, V. 2002. Krajiny vnitřní a vnější. Dokořán, Praha, 231s.
- Culek, M. (ed.) 1996. Biogeografické členění České republiky. Ministerstvo životního prostředí České republiky; Enigma, Praha, 347 s.
- Český úřad zeměměřičský a katastrální. 2006. Základní mapa ČR 1:10 000. Mapový list č. 23-11-06.
- Český úřad zeměměřičský a katastrální. 2006. Základní mapa ČR 1:10 000. Mapový list č. 23-11-07.
- Dejmal, I. 2008. Prostor k úvaze. Studio JB, Lomnice nad Popelkou, 273 s.
- Dejmalová, K. (ed.) 2001. Tvář naší země - krajina domova. Studio JB, Lomnice nad Popelkou, 366 s.
- Fidler, J. 1995. Bitva u Jankova – Záměry a realizace, in, K 350. výročí bitvy u Jankova, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka, 35. Muzeum okresu Benešov, Benešov, s. 37-59.
- Gojda, M. 2000. Archeologie krajiny (vývoj archetypů kulturní krajiny). Academia, Praha, 238s.
- Graus, F. 1957. Dějiny venkovského lidu v Čechách v době předhusitské II, Dějiny venkovského lidu od poloviny 13.stol. do roku 1419. Nakladatelství československé akademie věd, Praha, 632s.
- Habart, Č. 1994. Sedlčansko, Sedlecko a Voticko, díl 4. Alfa print, Sedlčany, 756 s.
- Hadač, E. 1982. Krajina a lidé. Academia, Praha, 156 s.
- Hájek, P. 2003. Česká krajina a baroko (Urbanismus českého baroka na příkladu města Jičína a jeho okolí). Malá skála, Praha, 66s.
- Hájek, P. 2008. Jde pevně kupředu naše zem, Krajina českých zemí v období socialismu 1948-1989. Malá skála, Praha, 164 s.
- Hauner, M. 1986. Česká krajina. Západočeské nakladatelství, Plzeň, 250 s.
- Hendrych, J. 2005. Tvorba krajiny a zahrad, Historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny; jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana. ČVUT, Praha, 199 s.
- Hendrych, R. 1984. Fytogeografie. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 220 s.
- Jellicoe, G. and S. 1991. The Landscape of Man. (Shaping the environment from prehistory to the present day). Thames and Hudson, London. 400p.
- Klub českých turistů. 1995. Soubor turistických map 1:50 000. Benešovsko a dolní Posázaví. č.40. 1. vyd. Praha.
- Klub českých turistů. 1999. Soubor turistických map 1:50 000. Česká Sibiř a Táborsko sever. č.41.2. vyd. Praha.
- Kolektiv. 1993. Encyklopedický slovník. Odeon, Praha, 1253 s.
- Kolektiv. 1995. Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 35. K 350. výročí bitvy u Jankova. Muzeum okresu Benešov, Benešov. 182 s.
- Kuča, K. 1997. Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, II. díl: H – Kole. Libri, Praha, 938 s.
- Květ, R. 2003. Duše krajiny, staré stezky v proměnách věků. Academia, Praha, 195 s.
- Lexikografický kolektiv Ústavu pro jazyk český AV ČR. 2003. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Academia, Praha, 647 s.

- Librová, H. 1988. Láska ke krajině? Blok, Brno, 168 s.
- Mareček, J. 2004. Zeleň ve venkovských sídlech a v jejich krajinném prostředí. ČZU, Praha 164s.
- Míchal, I. 1994. Ekologická stabilita. Veronica, Brno, 276 s.
- Mikyška, R. a kol. 1968. Geobotanická mapa ČSSR 1. Academia, Praha. 204 s.
- Mleziva, Š., Kuča, K. 2006. Historický lexikon městysů a měst. Miloš Uhlíř – BASET, Praha, 935s.
- Němec, J. a kolektiv. 2007. Krajina v České republice. Consult, Praha, 399 s.
- Neuhäuslová, Z. a kolektiv. 1998. Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky. Academia, Praha, 450 s.
- Pavlovský, P. 2006. Jankov, z jankovských kronik. Maroli, Praha, 145 s.
- Petráň, J. 1995. Bitva u Jankova – Čtoucím pozdrav, in, K 350. výročí bitvy u Jankova, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka, 35. Muzeum okresu Benešov, Benešov, s. 5-6.
- Říha, J.K. 1948. Země krásná. Ant. Dědourek, Třebechovice pod Orebem, 374s.
- Sádlo, J., Pokorný, P., Hájek, P., Dreslerová, D., Cílek, V. 2005. Krajina a revoluce, významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí. Malá skála, Praha, 248s.
- Sedláček, A. 1998. Hrady zámky a tvrze Království českého, díl XV. Argo, Praha, 340 s.
- Schama, S. 1995. Landscape and Memory. Knopf, New York, 652p.
- Svobodová, H. 1996. Krajina jako domov. Okresní knihovna M. J. Sychry ve Žďáře nad Sázavou, Žďár nad Sázavou, 110 s.
- Sýkora, J. 1998a. Venkovský prostor 1.díl, Historický vývoj vesnice a krajiny. ČVUT, Praha, 62 s.
- Sýkora, J. 1998b. Venkovský prostor 2.díl, Územní plánování vesnice a krajiny. ČVUT, Praha, 156 s.
- Sýkora, J. 2002. Územní plánování vesnic a krajiny, urbanismus 2. ČVUT, Praha, 226 s.
- Škabrada, J. 2003. Lidové stavby, architektura českého venkova. Argo, Praha, 245 s.
- Škabrada, J., Voděra, S. 1975. Vesnické stavby a jejich úprava. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 253 s.
- Šmajš, J., Květ, R. 1996. Člověk a kulturní krajina, in Svobodová H. (ed.), Krajina jako domov. Okresní knihovna M. J. Sychry ve Žďáře nad Sázavou, Žďár nad Sázavou, s. 75 – 84.
- Toufar, P. 2002. Česká Sibiř, Tajemnou českou krajinou. Start, Benešov, 335s.
- Valtr V., Valterová R., Kotalík J.T. 1983. Česká krajina. Národní galerie v Praze ve spolupráci s Alšovou jihočeskou galerií v Hluboké nad Vltavou a Ústavem krajinné ekologie ČSAV. Praha.
- Vařeka, J., Frolec, V. 2007. Lidová architektura. Grada Publishing, Praha, 428 s.
- Weber, M. 2002. Krajinné plánování jako mezioborová disciplína, in Trvale udržitelný rozvoj české krajiny, sborník příspěvků z konference. Česká společnost krajinných inženýrů, Český svaz stavebních inženýrů, Pardubice, s.14-19.

Internetové zdroje

Český statistický úřad. Retrospektivní lexikon obcí Středočeského kraje 1869 až 2001 (Díl II). Krajská reprezentace pro Středočeský kraj. 2005. Dostupné také na: <<http://notes2.czso.cz/xs/ediciplan.nsf/publ/13-2106-05->>

Český statistický úřad. 2005. Sčítání lidu, domů a bytů 2001 [online]. ČSÚ, [cit. 2009-10-12] Dostupné z <<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/obce/529842?OpenDocument>>

Český statistický úřad. Historický lexikon obcí České republiky 1869 – 2005. [online]. ČSÚ, Praha. 2008. [cit. 2009-10-12] Dostupné také z <[http://notes2.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/\\$File/13n106cd1.pdf](http://notes2.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/$File/13n106cd1.pdf)>

Český statistický úřad. Statistická ročenka středočeského kraje 2009 [online]. ČSÚ, 2009 [cit. 2010-15-02] Dostupné z <<http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xs>>

Český úřad zeměměřičský a katastrální. Archivní mapy. [online]. [cit. 2010-01-20]. Dostupné z <<http://archivnimapy.cuzk.cz/>>

Historický ústav AV ČR. Müllerova mapa Čech z roku 1720. [online]. [cit. 2009-11-18]. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=330&lang=cs&z_width=700&z_newwin=1&map_root=mul>

Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně. 1st Military Survey, Section No. 178. Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. [online]. [cit. 2009-11-13]. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=330&lang=cs&z_width=700&z_newwin=1&map_root=1vm>

Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně. 2nd Military Survey, Section No. O_11_III. Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. [online]. [cit. 2009-11-13]. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=330&lang=cs&z_width=700&z_newwin=1&map_root=2vm>

Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně. 3rd Military Survey, Section No. 4153_2. Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. [online]. [cit. 2009-11-13]. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=330&lang=cs&z_width=700&z_newwin=1&map_root=3vm>

Mapový portál ČÚZK. [online]. 2010. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z <<http://geoportal.cuzk.cz/wmsportal/>>

Mapový server. Česká geologická služba. [online]. 2010. [cit. 2010-04-08]. Dostupné z: <<http://www.geology.cz/extranet/geodata/mapserver>>

Obec Jankov. [online]. 2010. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.obecjankov.cz/jankov6.htm>>

Portál veřejné správy České republiky. Geoportal CENIA. [online]. 2010. [cit. 2010-02-06]. Dostupné z: <http://geoportal.cenia.cz/mapmaker/MapWin.aspx?M_Site=cenia&M_Lang=cs>

Seznam.cz. Fotomapa. [online]. [cit. 2010-03-25]. Dostupné z: <http://www.mapy.cz/#mm=FP@sa=s@st=s@ssq=jankov@sss=1@ssp=132811776_134044672_134128640_13515878@x=133815615@y=134382365@z=12>

Stanovy mikroregionu Džbány. 1996. [online] [cit. 2006-03-20] Dostupné také z <http://www.mikroregiondzbany.cz/downloads_list.php>

Stejskalová, H. 2009. History revue 3. . [online] 2009. [cit. 2009-09-15] Dostupné také z <<http://www.obecjankov.cz/jankov6.htm>>

T-mapy. Centrum pro regionální rozvoj české Republiky. [online]. 2010. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z <http://mapy.crr.cz/tms/crr_a/mikro/index.php?lg=cz_win#c=3485977%252C5495760&z=4&l=ajax_mikro,ajax_mikro_plochy&p=&>

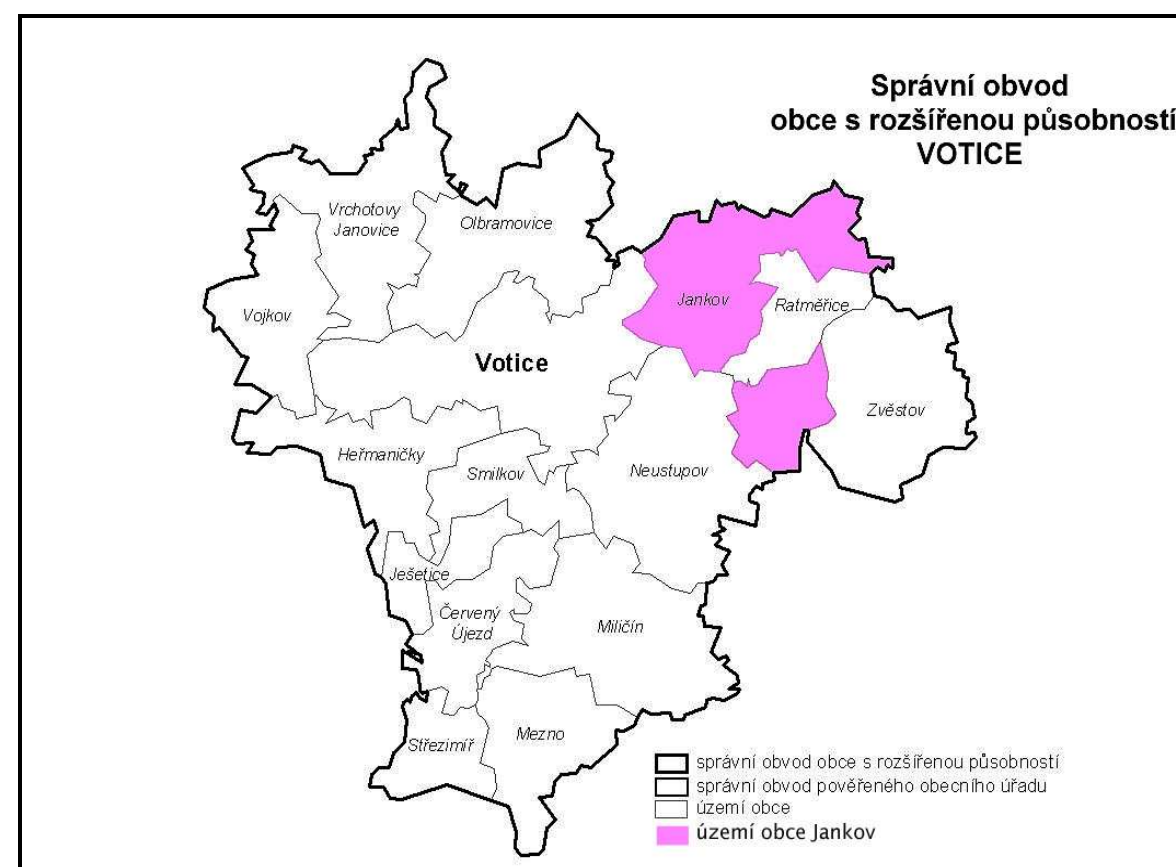
Učebnice krajinné ekologie. Metodika krajinně ekologického plánování LANDEP [online]. Ústav krajinné a aplikované ekologie. 2007 [cit. 2010-03-05]. Dostupné z <http://www.uake.cz/frvs1269/kapitola8.html#metodika_krajinne_ekologickeho_planovani_landep>

Zákon č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny. [online] ČNR. 1992. [cit. 2010-03-25]. Dostupné z <<http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589e7dc0591c125654b004e91c1?OpenDocument>>

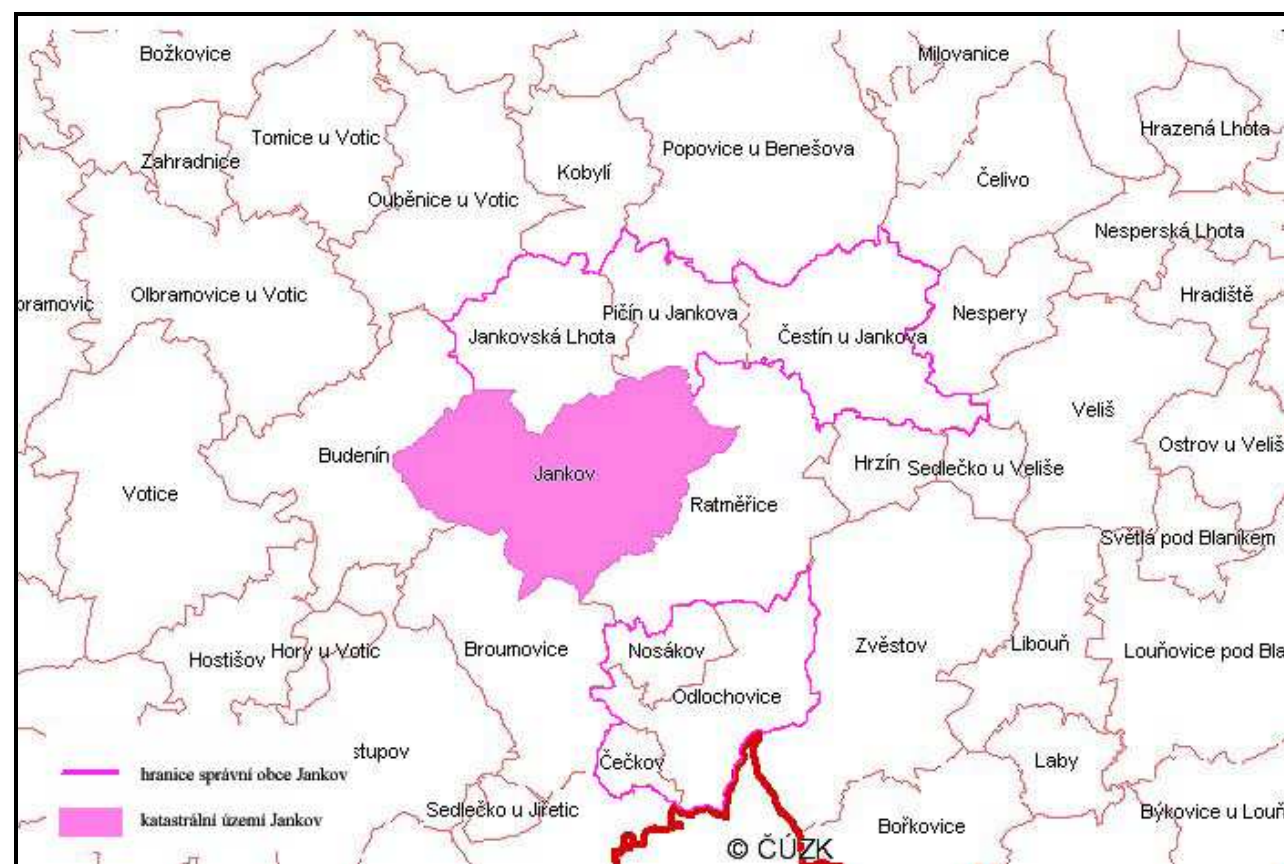
10 Samostatné přílohy

Správní území obce Jankov ve vztahu k bývalému okresu Benešov

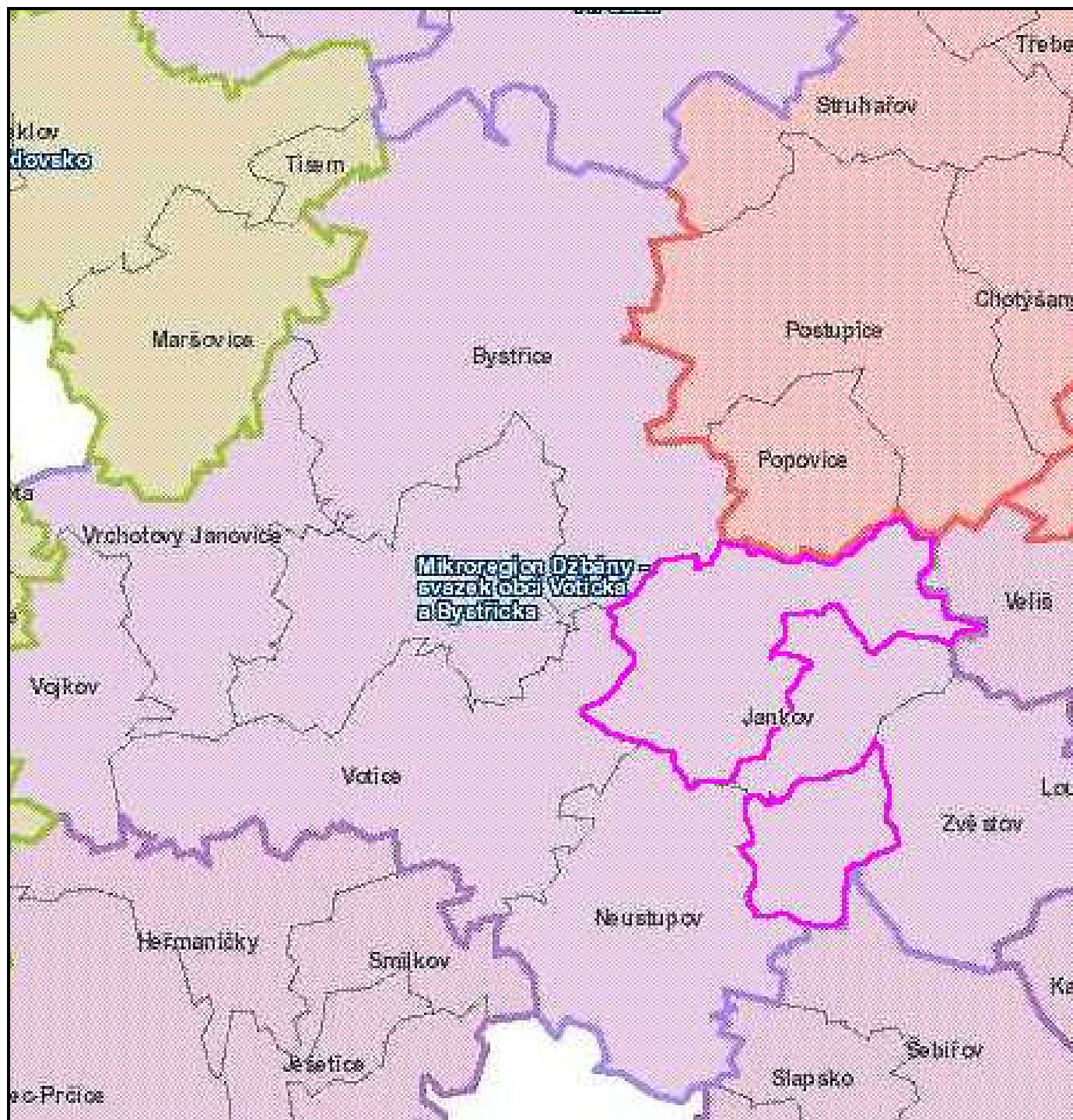

Správní území obce Jankov v rámci správního obvodu

Katastrální území Jankova ve vztahu k okolním obcím

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE 			
FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ		
ZDROJ	http://geoportal.cuzk.cz/ ; http://czso.cz/	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	JANKOV V ŠIRŠÍCH ÚZEMNÍCH VZTAZÍCH	Č. PŘÍLOHY	1

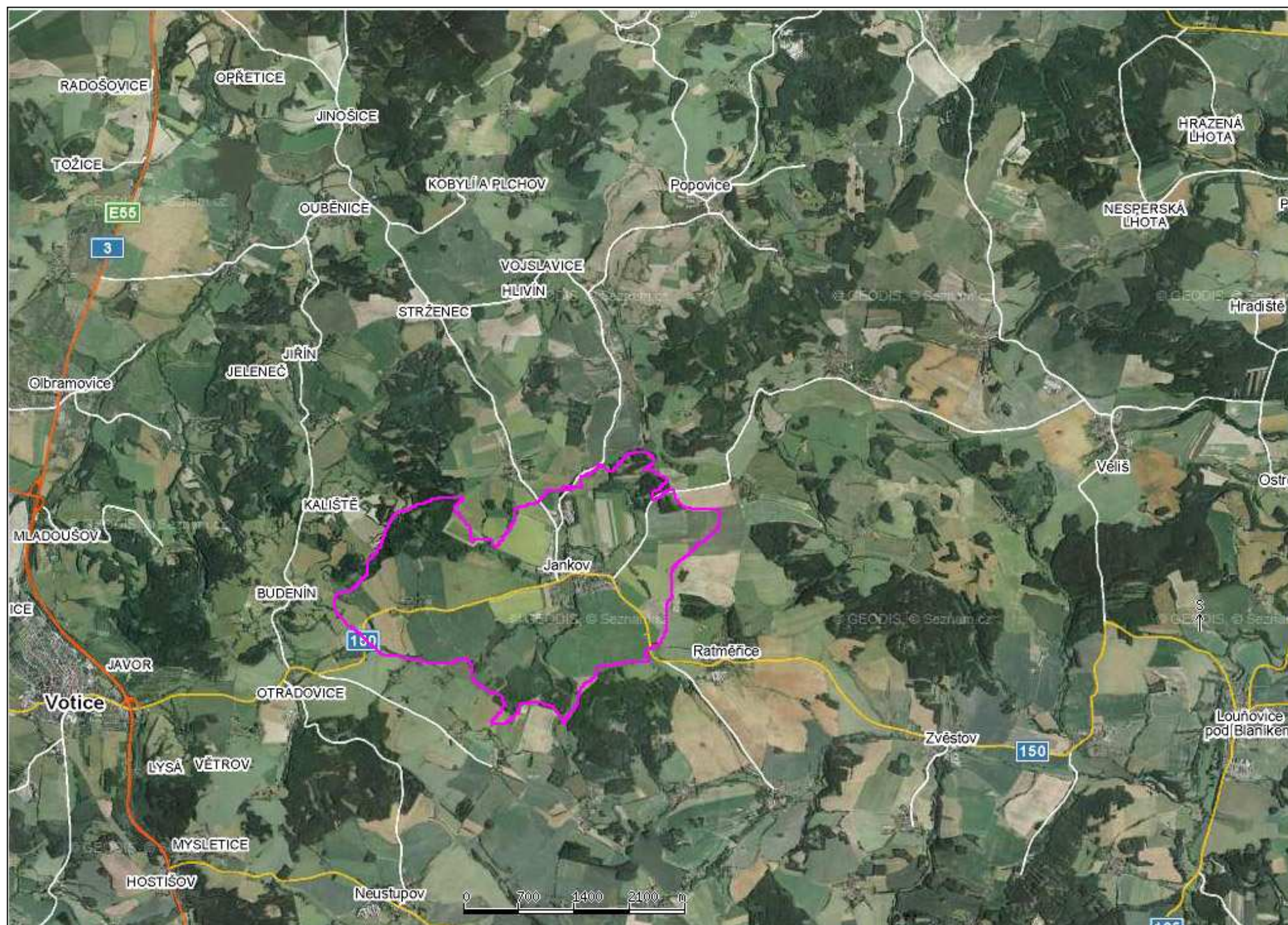

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
 KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY
 OBOR ZAHRADNÍ TVORBA

DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ		
ZDROJ	http://mapy.crr.cz	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	ÚZEMNÍ VAZBY VRÁMCI MIKROREGIONU	Č. PŘÍLOHY	2

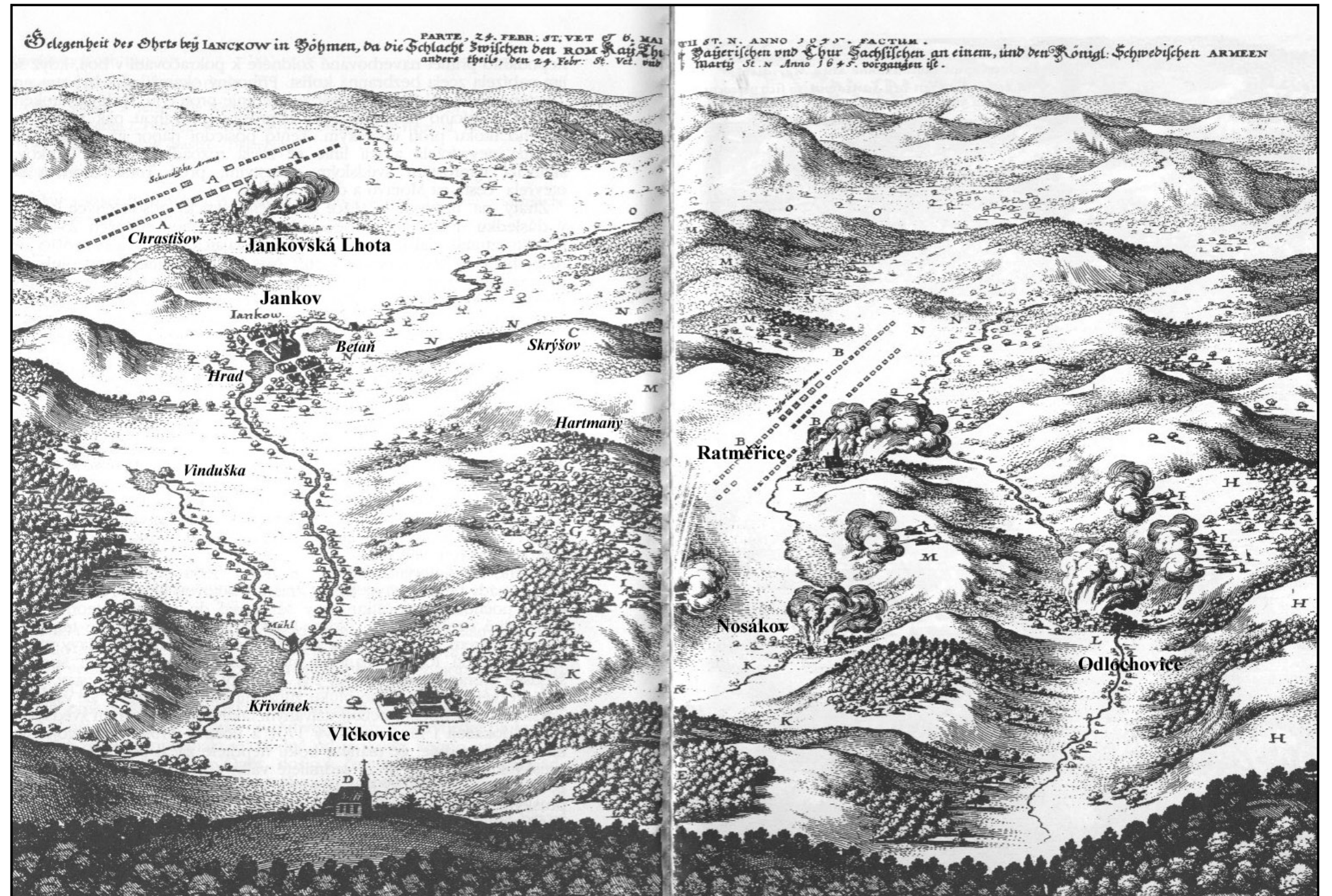
ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE			
FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ			
KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY			
OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ		
ZDROJ	http://www.mapy.cz/	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ JANKOVA V ŠÍŘŠÍCH KRAJINNÝCH SOUVISLOSTECH	Č. PŘÍLOHY	3

Jankov a okolí za třicetileté války na mědirytině podle kresby C. Mandefeldta, generálního ubytovatele švédského štábu, zaznamenává postavení vojsk ve východí části bitvy. Rytina také zachycuje sídla, kterých se bitva u Jankova přímo dotýkala. V Jankově je vyznačena tvrz a rybníky Hrad a Betaň. Na potoce je již znázorněn mlýn, později nazývaný Dolejší.

Severně od Jankova za zalesněným vrchem Chrastišov leží Jankovská Lhota s kostelem. Naopak jižněji od Jankova je situován dvůr ve Vlčkovcích a kaple sv. Marka, která stávala nad Vlčkovicemi a později zanikla. Rybník s mlýnem u Vlčkovic je nejspíš Křivánek, dříve dlouhou dobu zvaný Broumovický rybník. Do něj přitéká druhý potok z menšího rybníčku, který by pravděpodobně mohl být dnešním rybníkem Vinduška.

Východně od Jankova je znázorněn bezlesý vrch Skrýšov a les Hartmany, za nimiž leží Ratměřice. Na potoce jižně od Ratměřic jde nejspíš o vesničku Nosákov, východněji jsou zakresleny Odlochovice.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY
OBOR ZAHRADNÍ TVORBA

DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ		
ZDROJ	SBORNÍK VLASTIVĚDNÝCH PRACÍ Z PODBLANICKA 35/1995	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	JANKOV A OKOLÍ NA MĚDIRYTINĚ Z DOB TŘICETILETÉ VÁLKY	Č. PŘÍLOHY	4

© Historický ústav AV ČR - <http://www.hiu.cas.cz>

<p>ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE</p> <p>FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ</p> <p>KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY</p> <p>OBOR ZAHRADNÍ TVORBA</p>			
DIPLOMOVÁ PRÁCE		HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE	
VYPRACOVALA		BC. MARTINA PALEČKOVÁ	
KONZULTOVALA		ING. DANA PROKOPOVÁ	
ZDROJ	http://oldmaps.geolab.cz/	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	JANKOV NA MÜLLEROVĚ MAPĚ ČECH Z ROKU 1720	Č. PŘÍLOHY	5

Na mapách prvního vojenského mapování jsou zakreslena sídla, která se do současnosti příliš nezměnila, Jankovské Otradovice jsou zde pod názvem Roth Ottratowitz, tedy Rothovy Otradovice. Již je zde zakreslena samota Habrovka. Cestní síť hustě prochází celou oblast a spojuje jednotlivá sídla.

Jankovská síť rybníků byla již víceméně založena tak, jak přetrvala do současnosti. Vyznačen je Broumovský rybník s mlýnem a na něj navazující Pilský rybník s mlýnem a pilou. Jak je patrné, název rybníku Roháč – Rohatých (rovněž s mlýnem) by mohl vycházet z jeho tvaru se dvěma „rohy“. Na něj navazující rybníky se zachovaly do současnosti, vyjma rybníku severně od Jankova (později nazývaného Betaň), který byl zrušen po povodni v roce 1908.

Lesů bylo v době prvního mapování v okolí Jankova více. Les pokrývající vrch Džbány přecházel východním směrem podél rybníků a dosahoval téměř až k Jankovu. Rovněž rozloha lesa Hartmany jižně od Jankova zaujímala větší plochu než je tomu v současnosti. Drobné lesní plochy jsou patrné také nedaleko Habrovky a v místě, kde za třicetileté války probíhala bitva u Jankova, v lokalitě tehdy nazývané Slafkow.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE			
FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ			
KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY			
OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ		
ZDROJ	http://oldmaps.geolab.cz/	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	JANKOV NA MAPĚ I. VOJENSKÉHO (JOSEFSKÉHO) MAPOVÁNÍ	Č. PŘÍLOHY	6

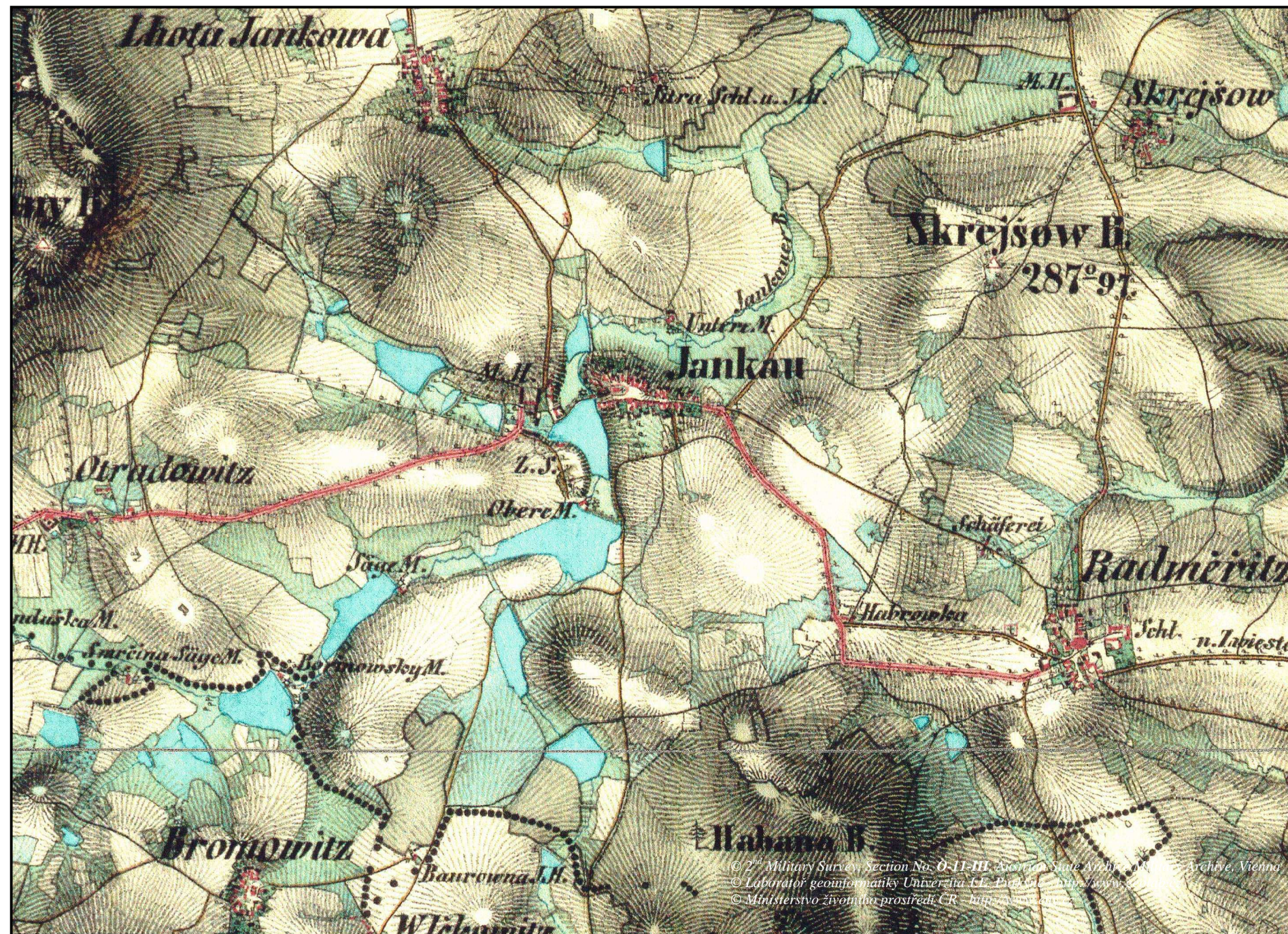

Oproti 1. vojenskému mapování, které bylo kresleno „od oka“, mapa druhého vojenského mapování už vychází z vojenských trigonometrických bodů. Cestní síť byla rozlišena podle významu, nejdůležitější z nich byla silnice od Otradovic přes Jankov do Ratměřic. Její průběh se od dob prvního mapování trochu změnil vybudováním nového úseku okolo samoty Habrovka, kdy byla silnice položena jižněji oproti původní cestě. I ta však zůstala zachována. Obdobně na tom byla cesta od Jankova k Jankovské Lhotě, která se posunula o něco západněji a nevedla tak přes hráz rybníka severně od Jankova. Z lokálnějších tras ubyla cesta probíhající od vrchu Džbány okolo Otradovic k nynějšímu Pilskému rybníku (Säge) a dále k Vlčkovcím. Rovněž nenalezneme cestu vedoucí od Pilského rybníka přes hráz Roháče a dále na jih do lesa Hartmany (zde na zývaného Habana Busch). Naopak přibyla jakási záhumní cesta obcházející Jankov z jihu a nová je také další cesta kolem vrchu Skryšov (Skrejšow). Naznačena byla cesta vedoucí od Jankova k Otradovicím jižněji okolo rybníků.

Sídla se oproti dobám prvního mapování příliš nezměnila, do kraje přibyla pouze samota západně od Boroumovic, nazývaná Baurowna (dnes Pajrovna) a ovčín - Schäferei u cesty mezi Jankovem a Ratměřicemi.

Celá rybníční síť nezaznamenala žádnou větší změnu. Mlýnu u dnešního Pilského rybníka pravděpodobně přibyla pila, proto zde byl označován jako Säge Mühl – Pilský mlýn. U rybníka Roháče došlo nejspíš k částečnému zanesení a jeho plocha se tak zmenšila o jeden charakteristický „roh“. Mlýn u Roháče byl označován jako Horní mlýn – Obere Mühl na rozdíl od dalšího mlýna na Jankovském potoce (Jankauer Bach) označovaného jako Dolejší – Untere Mühl. Ke zvětšení vodní plochy došlo u rybníka západně od Jankova, dnes nazývaného Komárov.

Lesní plochy zaznamenaly v důsledku nastupující průmyslové revoluce a rozvoje zemědělství úbytek. Les pokrývající vrch Džbány končil na úpatí kopce a dál kolem rybníků již nezasahoval. Obdobně z části lesa Hartmany okolo Bedřichovic zůstaly jen fragmenty, jeho západnější část si ale stále zachovala celistvost.

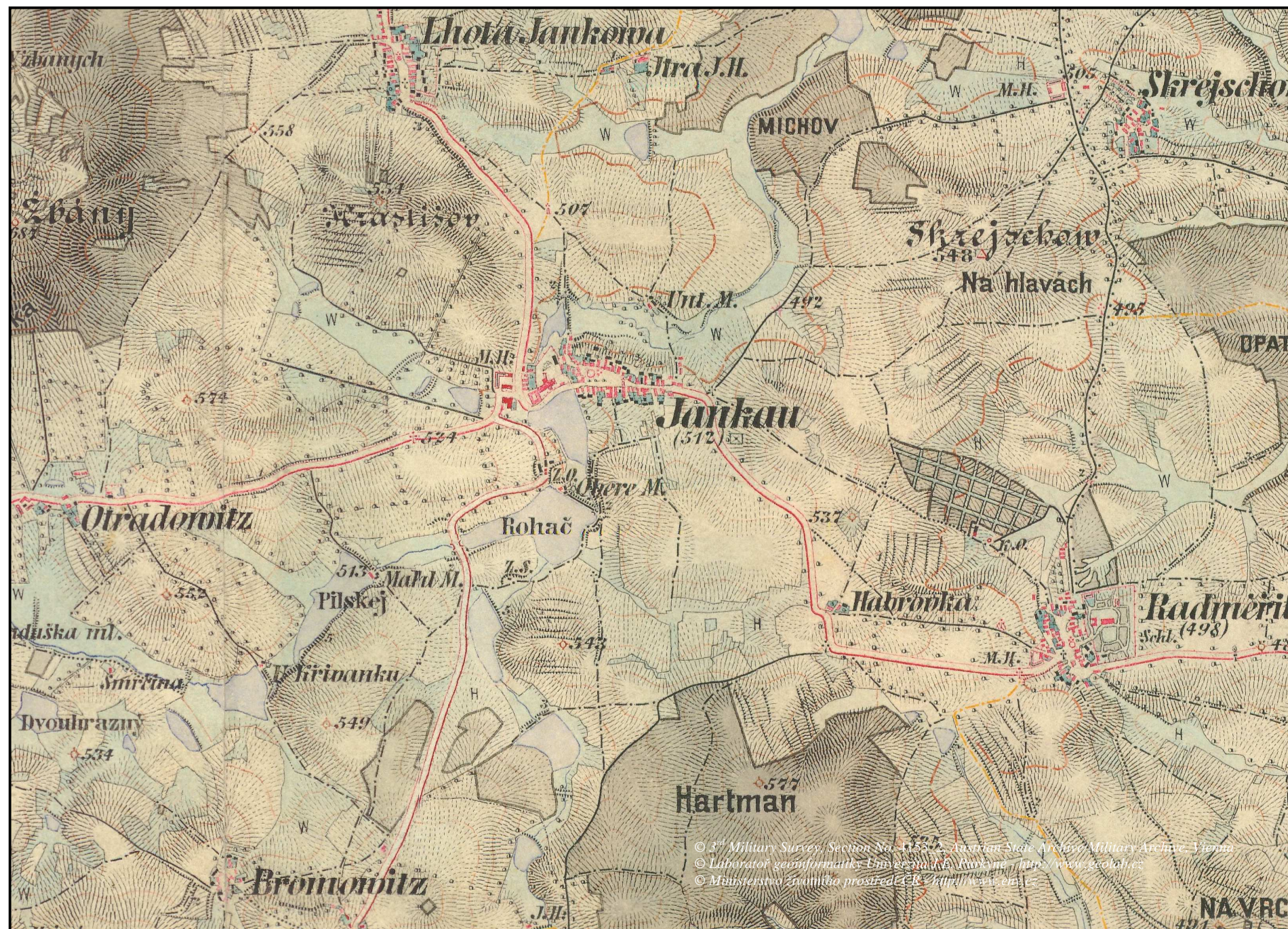
ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE			
FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE		HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE	
VYPRACOVALA		BC. MARTINA PALEČKOVÁ	
KONZULTOVALA		ING. DANA PROKOPOVÁ	
ZDROJ		http://oldmaps.geolab.cz/	DATUM 3/2010
PŘÍLOHA		JANKOV NA MAPĚ II. VOJENSKÉHO (FRANTIŠKOVA) MAPOVÁNÍ	Č. PŘÍLOHY 7

Na mapě třetího vojenského mapování jsou ještě lépe rozlišeny silnice a menší cesty procházející krajem. Nalezneme zde také více místních a pomístních jmen. Kromě názvů sídel, jsou pojmenovány vrchy a kopce, jako jsou Džbány (Žbány), Chrastišov a Skřejšov (Skrejšow). Také rybníkům přibyla česká jména. Mlýn u původního Broumovského rybníka byl nejspíš podle majitelů nazýván U Křivánku, což postupně přešlo do názvu celého rybníka – Křivánek. U dalšího rybníka se již objevil český název Pilskej, odvozený od původního mlýna s pilou – Säge Mühl. Větší změnou prošly rybníky pod vrchem Džbány západně od Jankova. Zde došlo k vysušení největšího z rybníků (nynější Komárov) a přeměně plochy na louku, na mapě třetího vojenského mapování je naznačena pouze jeho hráz.

Cestní síť se o trochu rozrostla, změny však nastaly ve významu jednotlivých tras. Cesta vedoucí od Jankova jižně směrem na Broumovice a Vlčkovice byla rozšířena a doplněna o úsek okolo rybníku Roháče. Rovněž došlo k obnově cesty vedoucí přes hráz Pilského rybníka k silnici na Otradovice. Zvýšil se také počet cest procházejících lesem Hartmany.

Lesní plochy opět o něco ubyly, hlavně o úsek na úpatí Džbánů. U Hartmanů v podstatě nezaznamenáme žádnou změnu. Přírůstek o pěstovaný les je naopak patrný u ovčína nad Ratměřicemi.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE		HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE	
VYPRACOVALA		BC. MARTINA PALEČKOVÁ	
KONZULTOVALA		ING. DANA PROKOPOVÁ	
ZDROJ		http://oldmaps.geolab.cz/	DATUM 3/2010
PŘÍLOHA		JANKOV NA MAPĚ III. VOJENSKÉHO (FRANTIŠKO-JOSEFSKÉHO) MAPOVÁNÍ	Č. PŘÍLOHY 8

Na císařském otisku mapy Stabilního katastru z roku 1841 jsou zřetelněji vyznačeny druhy pozemků a charakter jednotlivých ploch. Z porovnání vyplývá, že rozsah ploch se v podstatě neliší od stavu zachyceného na mapě 2. vojenského mapování. Katastrální území Jankov zahrnuje tři sídelní jednotky, k samotnému Jankovu náležely ještě osady Otradovice a Jitra.

Většinu plochy katastrálního území Jankova zaujímá orná půda. Ta je ve východní části území rozdělena na úzké lány polí patřící jednotlivým hospodářstvím. Oproti tomu v západní části katastrálního území leží jednodušší plochy, které pravděpodobně připadají statku na západním okraji Jankova. Zeleně jsou na mapě Stabilního katastru vyznačeny louky, tmavěji zbarvené plochy vyznačují louky mokré, zde se patrně projevil vliv Jankovského potoka. Na vyvýšených polohách jsou louky suší.

Z rybníční soustavy je zde zachycen rybník Komárov, který na mapě 3. vojenského mapování již chybí, v současnosti je tento rybník opět funkční.

Lesů je v okolí Jankova málo, největší masiv se utvořil v západní části území na svazích pod vrchem Džbány. Z jihu sem zasahuje velká plocha lesa Hartmany, jejíž většina však spadá na jiné katastrální území.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE			
FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ			
KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY			
OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ		
ZDROJ	http://archivnimapy.cuzk.cz	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	KAT. ÚZEMÍ JANKOV NA CÍSAŘSKÉM OTISKU STABILNÍHO KATASTRU	Č. PŘÍLOHY	9

Na leteckém snímku ze třicátých let 20. století je dobře patrná struktura pozemkové držby. Zemědělská půda je roztržštěna na velké množství malých ploch jednotlivých políček. Krajina je charakterizována mozaikou velkého množství drobných polí připadajících jednotlivým majitelům. Z leteckého snímku je patrné, že se také lišila možnost přístupu k jednotlivým pozemkům. Políčka byla uspořádána většinou kolmo na polní cestu tak, aby k ní byl umožněn přístup.

Síť rybníků se ve srovnání s třetím vojenským mapováním ve třicátých letech 20. století změnila. Opět se objevila vodní plocha rybníka Komárova západně od Jankova. První rybník na Chotýšance historicky Broumovský nesl název Mlýnský, později se přejmenoval podle přilehlého mlýna na Křivánek. Nové názvy získaly další rybníky jako je Jarkovec, Tobolka, Pytelka a Čubka. Severně od Jankova došlo ke zrušení rybníka zvaného Betaň, který byl zrušen po povodni v roce 1908.

Zástavba Jankova se rozrůstá o nové domky podél silnice směrem na Jankovskou Lhotu. Cestní síť nezaznamenává oproti mapě třetího vojenského mapování výraznější změnu.

Lesní plochy se rozrostly opět o porosty na úpatí vrchu Džbány, celistvější porost vznikl opětovným propojením dříve roztržštěných ploch jižně od Jankova směrem k Vlčkovcům. Les Hartmany sice na svých okrajích řídne, ale v podstatě si zachoval svou původní rozlohu a celistvost.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
			
DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ		
ZDROJ	OBEC JANKOV	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	JANKOV NA LETECKÉ FOTOGRAFII Z TŘICÁTÝCH LET 20. STOLETÍ	Č. PŘÍLOHY	10

Porovnáváme-li současnou situaci v okolí Jankova s historickými mapami vojenských mapování nalézáme rozdíly poněkud více. Celá obec se v průběhu dvacátého století rozrůstala o ulice paralelně s hlavní silnicí, další vlna výstavby po druhé světové válce obsáhla oblast za rybníkem Hrad. Nejnovější výstavba obsadila plochy podél silnice k Jankovské Lhotě. Rovněž přibyly do kraje stavby pro zemědělské a hospodářské provozy, konkrétně na křižovatku silnic na Jankovskou Lhotu a směrem k Jitřům.

Většina ploch rybníků zůstala zachována bez změn. Došlo však ke zrušení rybníka na severním okraji Jankova, zvaného Betaň, poškozeného povodní v roce 1908. Rybník se již neobnovil, v současnosti je v jeho místech sportovní hřiště. Opětovně byl obnoven rybník Komárov.

Lesních ploch oproti třetímu vojenskému mapování přibývá, opět je zalesněna oblast na úpatí vrchu Džbány, fragmenty lesa nad Broumovicemi a Vlčkovicemi opět začínají tvořit celistvější plochu.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE		HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE	
VYPRACOVALA		BC. MARTINA PALEČKOVÁ	
KONZULTOVALA		ING. DANA PROKOPOVÁ	
ZDROJ		http://www.mapy.cz/	DATUM 3/2010
PŘÍLOHA		SOUČASNÝ STAV KRAJINY V OKOLÍ JANKOVA NA LETECKÉM SNÍMKU	Č. PŘÍLOHY 11

I. PODPROVINCIE HERCYNŠKÁ

1.22 POSÁZAVSKÝ BIOREGION

1.45 VOTICKÝ BIOREGION

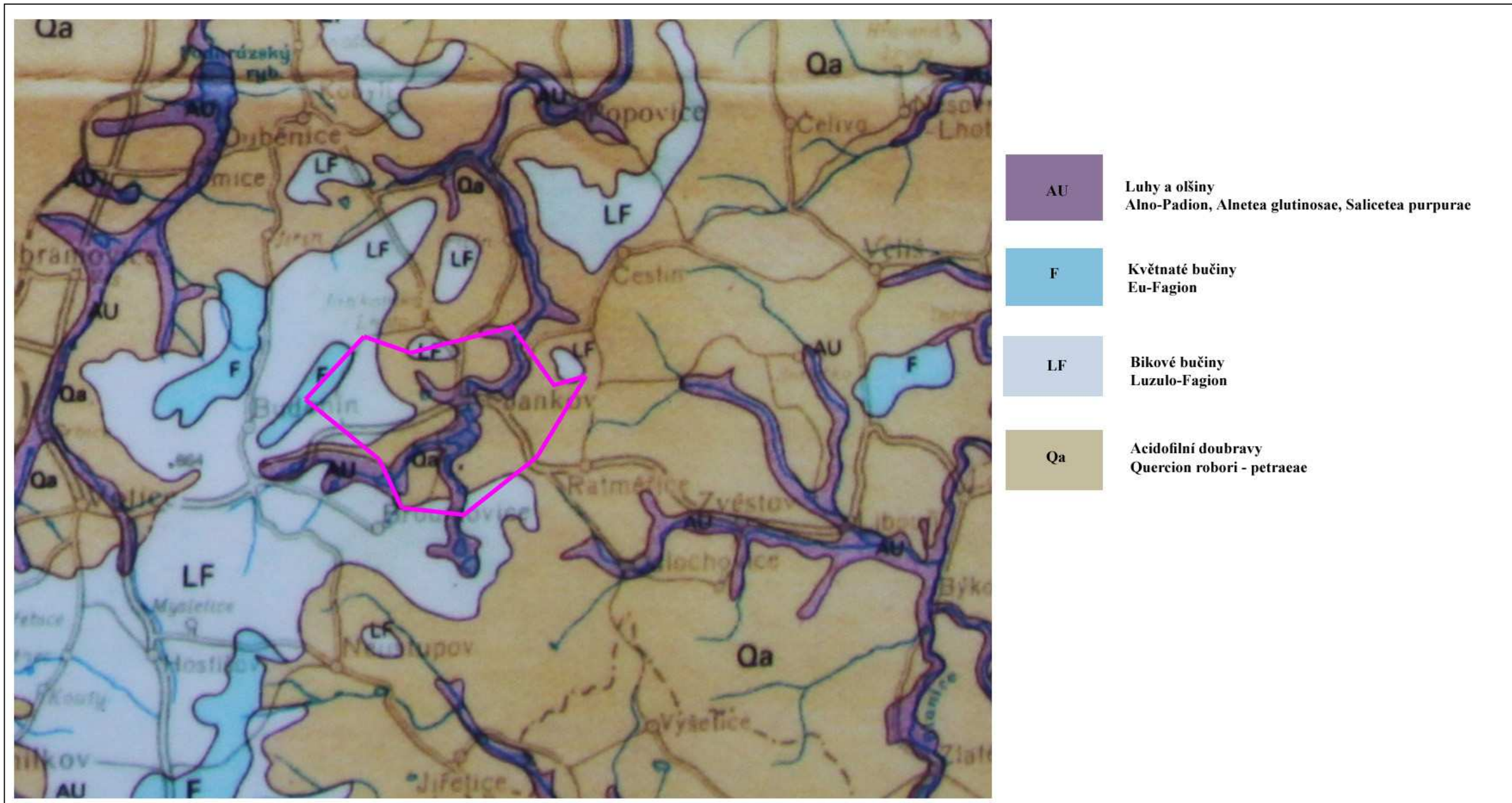
- Výrazná hranice bioregionu
- Nevýrazná hranice bioregionu
- Hranice kraje
- Přechodné a nerepresentativní zóny
- Hranice katastrálního území Jankov

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

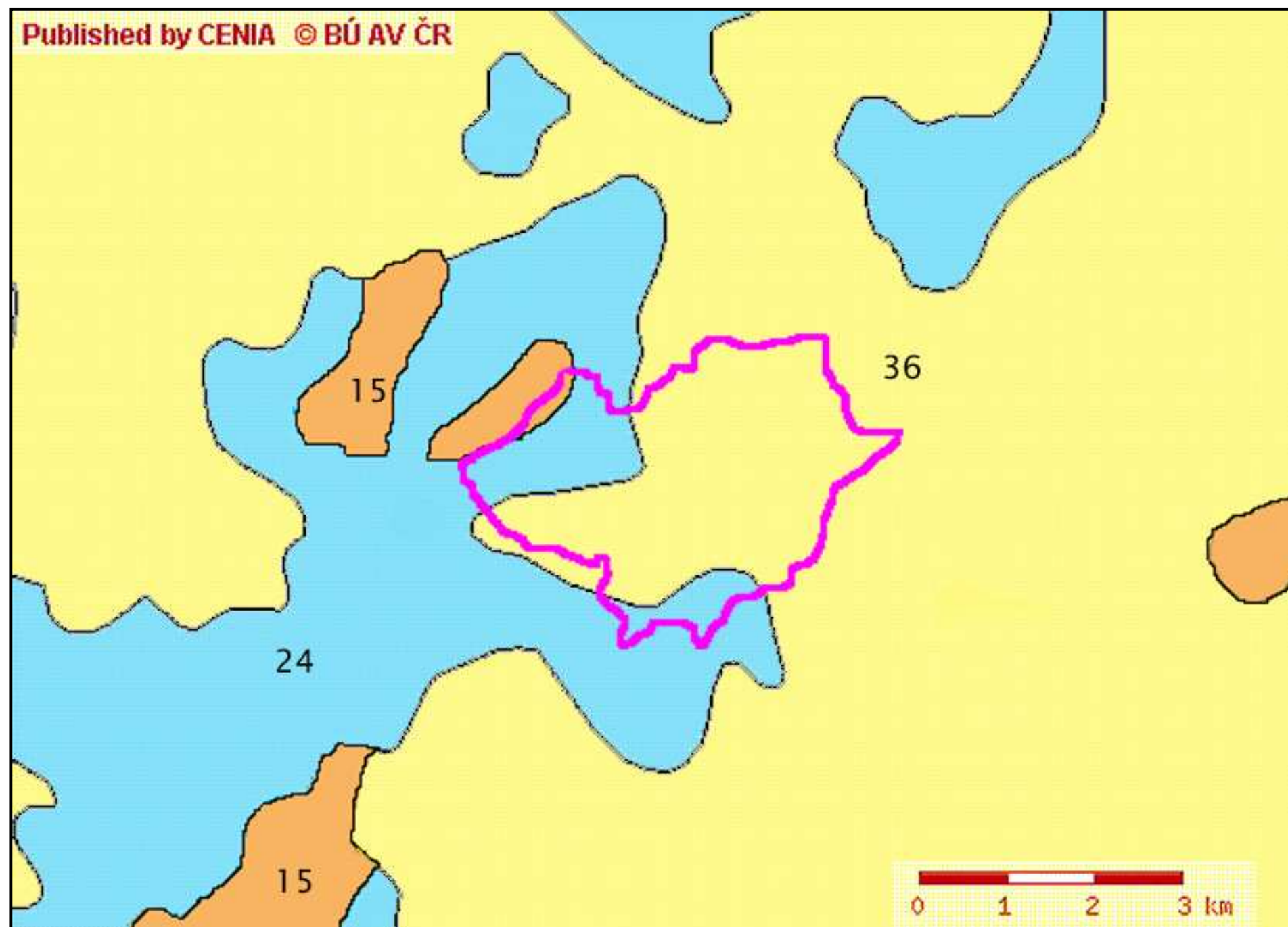
FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY
OBOR ZAHRADNÍ TVORBA

DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ		
ZDROJ	CULEK A KOL, 1996	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	ÚZEMÍ JANKOVA NA MAPĚ BIOGEOGRAFICKÉHO ČLENĚNÍ ČR	Č. PŘÍLOHY	12

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE		HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE	
VYPRACOVALA		BC. MARTINA PALEČKOVÁ	
KONZULTOVALA		ING. DANA PROKOPOVÁ	
ZDROJ	MIKYŠKA, 1968	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	ÚZEMÍ JANKOVA NA GEOBOTANICKÉ MAPĚ	Č. PŘÍLOHY	13

15-Lipová bučina s lípou srdčitou
(*Tilio cordatae-Fagetum*)

24- Biková bučina (*Luzulo-Fagetum*)

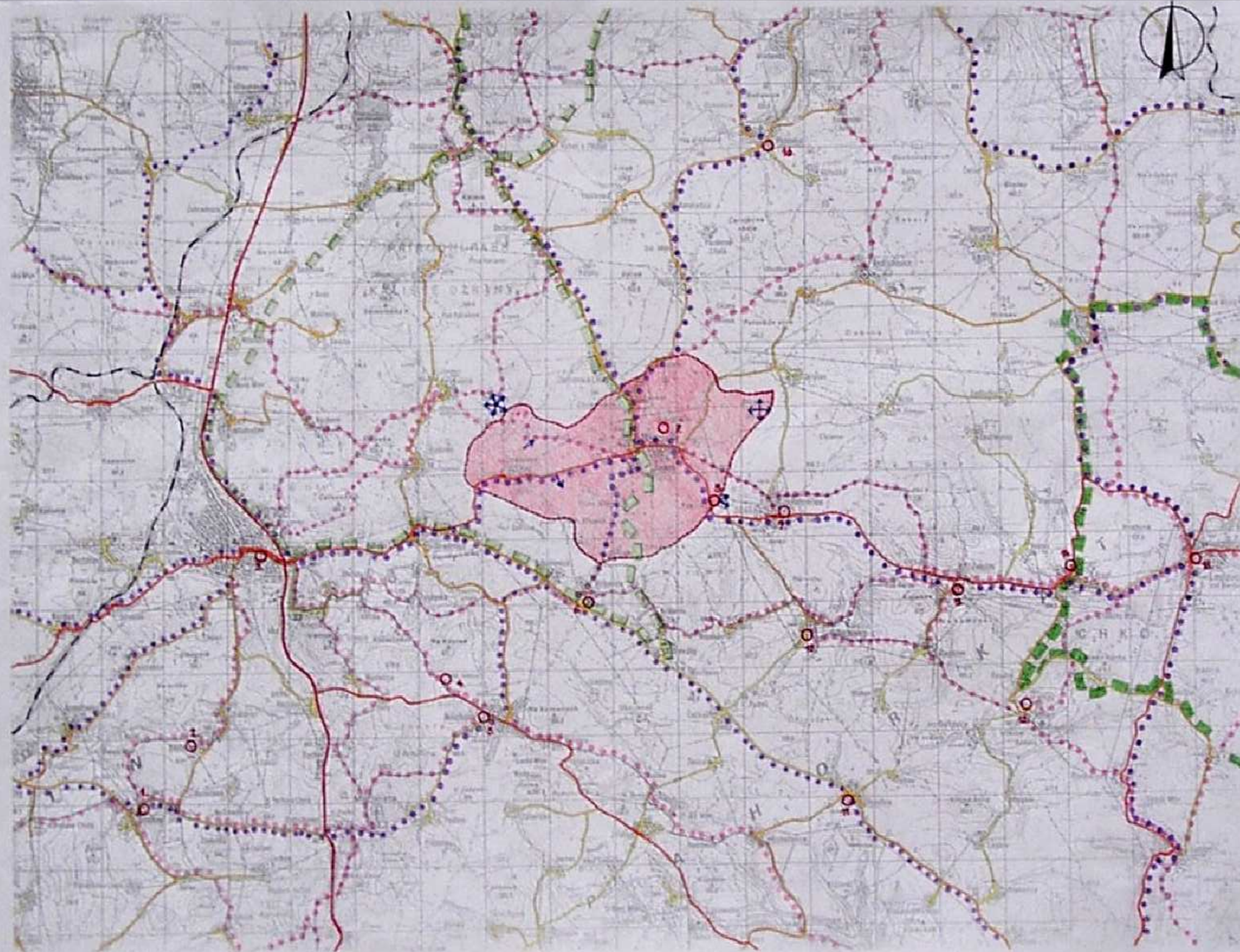
36 – Biková a/ nebo jedlová doubrava
(*Luzulo albidae-Quercetum-petrae, Abieti-Quercetum*)

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY
OBOR ZAHRADNÍ TVORBA

DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ		
ZDROJ	http://geoportal.cenia.cz; NEUHÁUZLOVÁ 1998	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	ÚZEMÍ JANKOVA NA MAPĚ POTENCIÁLNÍ PŘIROZENÉ VEGETACE	Č. PŘÍLOHY	14

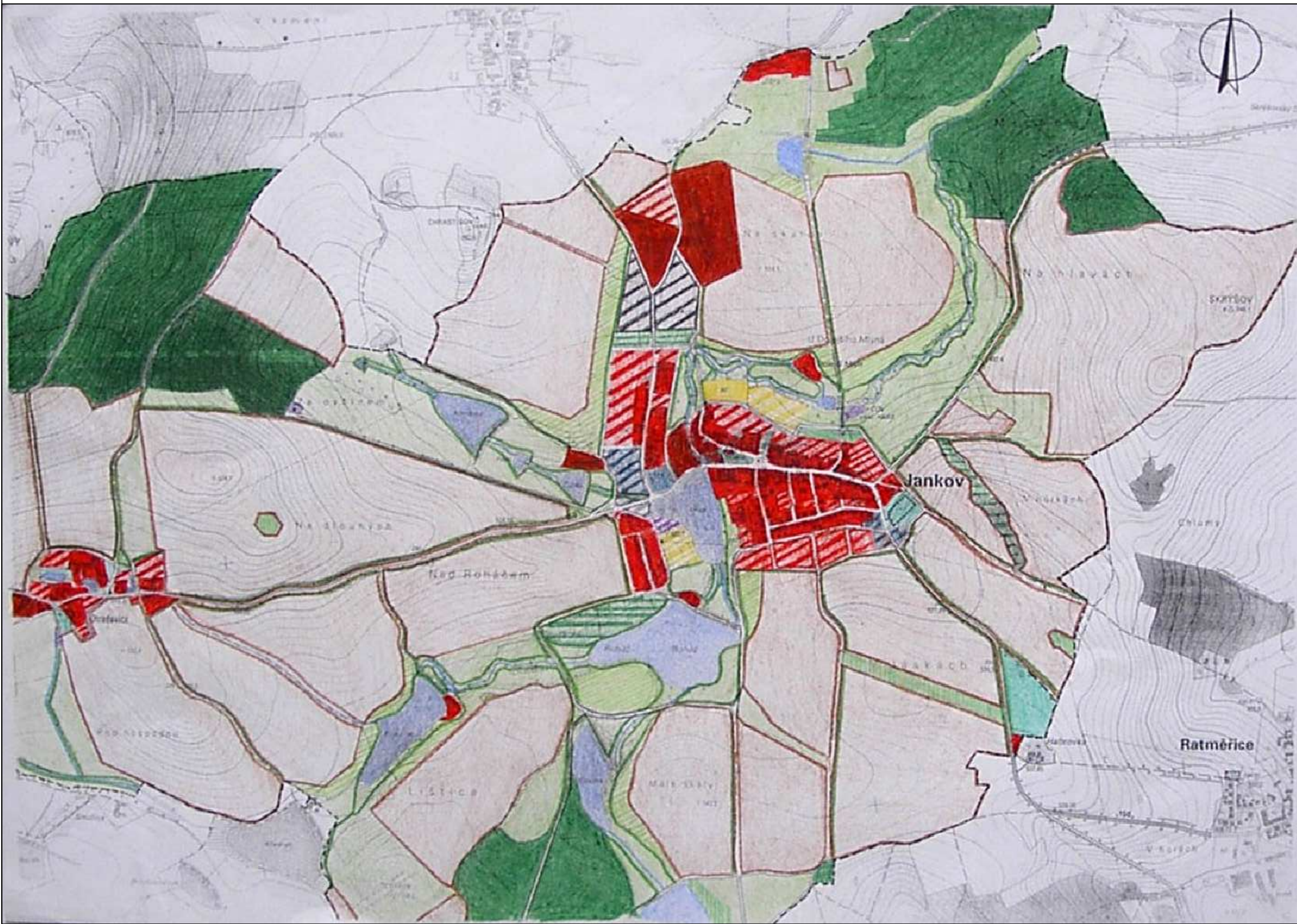

- SILNICE I. TŘÍDY
- SILNICE II. TŘÍDY
- SILNICE III. TŘÍDY
- MÍSTNÍ KOMUNIKACE
- ŽELEZNICE
- - - ZNAČENÉ TURISTICKÉ TRASY
- - - ZNAČENÉ CYKLISTICKÉ TRASY
- HRANICE CHIKO BLANĚK
- HRANICE PŘÍRODNÍHO PARKU DŽBANY – ŽEBRAK
- KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ OBCE JANKOV

↗ MÍSTO A SMĚR ROZHLÉDU

- HISTORICKY VÝZNAMNÉ MÍSTO
1. Smilkov – barokně upravený zámek, v soukromém vlastnictví, nepřístupný
 2. Kouzy – pozůstatky tvrze z 15. století
 3. Votice – barokní zámek, nepřístupný
 4. Žakovský Mlýnský a Neustupov
 5. Neustupov – renesanční zámek, nepřístupný
 6. Včelavice – zámek upravený v 18. a 19. století, ve špatném stavu, nepřístupný
 7. Jankov, Dolní Sýtna – zachovalá památkově chráněná budova, v soukromém vlastnictví
 8. Památník bitvy u Jankova zvedané za třicetileté války v roce 1645
 9. Kamenice – novorenesančně upravený zámek, v soukromém vlastnictví, nepřístupný
 10. Odlobovice – novorenesančně upravený zámek, intav. soc. péče, přístupný park
 11. Vyletice – zámek z 19. století, rekreační objekt
 12. Rosický – bývalý zlatý důl, budovy slouží odlobovickému útvaru soc. péče a jako škola v přírodě
 13. Zvěstov – zřícenina novogoticky upraveného zámku, nepřístupná
 14. Libouň – chátrající barokní zámek, nepřístupný
 15. Loučovice pod Blaníkem – barokně upravený zámek, muzeum
 16. Pápevice – pozůstatky vodní tvrze z 15. století

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE			
FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ			
KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURE			
OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE		HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE	
VYPRACOVALA		BC. MARTINA PALEČKOVÁ	
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ	MĚRÍTKO	1:50 000
MAPOVÝ PODKLAD	TURISTICKÁ MAPA KČT 40 A 41	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	PROSTUPNOST KRAJINY V ŠIRŠÍCH SOUVISLOSTECH	Č. PŘÍLOHY	15

- Každá číselná hodnota / vzorová hodnota
		SMĚŠENÁ VENKOVSKÁ ZÁSTAVBA
		TECHNICKÉ VYBAVENÍ OBCE
		SPORT A REKREACE
		KOMERČNÍ VYUŽITÍ
		PRŮMYŠLOVÁ VÝROBA
		ZEMĚDĚLSKO HOSPODÁŘSKÉ PROVOZY
		VEŘEJNÁ ZELEN
		LESY
		LOUKY A PASTVINY
		PLOCHY ORNĚ PŮDY
		SMĚŠENÁ ZELEN
		DOPROVOZNÁ ZELEN
		VODNÍ PLOCHY
		VODOTEČE
		KOMUNIKACE
		HRANICE KATASTRÁLNÍHO ÚZEMÍ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
 FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
 KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURE
 OBOR ZAHRADNÍ TVORBA

DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ	MĚŘITKO	1:10 000
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ	DATUM	3/2010
ZDROJ	OBEC JANKOV	C. PŘÍLOHY	16A
PŘÍLOHA	ÚZEMNÍ PLÁN OBCE JANKOV		

- LOKÁLNÍ BIOCENTRUM
- LOKÁLNÍ BIOKORIDOR
- VÝZNAMNÝ KRAJINNÝ PRVEK
- HRANICE PŘÍRODNÍHO PARKU DŽBÁNY - ŽEBRÁK
- HRANICE KATASTRÁLNÍHO ÚZEMÍ JANKOV

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE FAKULTA AGRONOMIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE		HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE	
VYPRACOVALA		Bc. MARTINA PALEČKOVÁ	
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ	MĚŘÍTKO	1:10 000
POKLAD	územní plán obce Jankov	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	ÚZEMNÍ SYSTÉM EKOLOGICKÉ STABILITY	Č. PŘÍLOHY	16B

- HRANICE KATASTRÁLNÍHO ÚZEMÍ JANKOV
- == SILNICE II. TŘÍDY
- == SILNICE III. TŘÍDY
- ZPEVNĚNÁ MÍSTNÍ KOMUNIKACE
- POLNÍ CESTA
- NEZŘETELNÁ POLNÍ CESTA
- ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ SÍDEL
- HŘBITOV
- ZEMĚDĚLSKÉ PŘEVODOVY
- TECHNICKÁ ZAŘÍZENÍ
- A - ČIŠTĚNÁ ODPADNÍCH VOD
- B - VODOEM
- BENZÍNOVÁ ČERPAČÍ STANICE
- DEVASTOVANÉ PLOCHY
- VODOTEČE
- VODNÍ PLOCHY
- LESY
- NELESNÍ POROSTY DŘEVIN
- LOUKY A PASTVINY
- ORNÁ PŮDA
- STROMOŘADÍ OVOCNÝCH DŘEVIN
- STROMOŘADÍ NEOVOCNÝCH DŘEVIN
- KRŠ. BOŽÍ MUKA
- POMNÍK HÍVY U JANKOVA
- ALTÁN
- 1-28. OZNAČENÍ VEGETAČNÍCH PRVKŮ A JERCH SOUSTAVY
- 9. STANOVISŤE FOTOGRAFICKÉHO SNÍMKU

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
 FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
 KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY
 OBOR ZAHRADNÍ TVORBA

DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE	MĚRITKO	1:10 000
VYPRACOVALA	Bc. MARTINA PALEČKOVÁ	DATUM	3/2010
KONZULTOVALA	Ing. DANA PROKOPOVÁ	Č. PŘÍLOHY	17A
MAPOVÝ POKLAD	ZÁKLADNÍ MAPA - CUIZK		
PŘÍLOHA	SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ		

- ZNAČENÉ TURISTICKÉ TRASY
- o o o o ZNAČENÉ CYKLISTICKÉ STEZKY
- □ □ □ NAUČNÁ STEZKA
- ↗ VÝZNAMNÉ VÝHLÉDKOVÉ MÍSTO
- ↘ VÝZNAMNÁ VÝHLÉDKOVÁ TRASA
- ⊙ HISTORICKY VÝZNAMNÉ MÍSTO
- - - - - HRANICE ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ SÍDEL

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY OBOR ZAHRADNÍ TVORBA			
DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ	MĚŘÍTKO	1:10 000
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ	DATUM	3/2010
MAPOVÝ PODKLAD	ZÁKLADNÍ MAPA - CUIZK	Č. PŘÍLOHY	17B
PŘÍLOHA	OBYTNÉ HODNOTY SOUČASNĚHO STAVU		

FOTODOKUMENTACE:

1. Obec Jankov leží v dolině mezi okolními kopci. Hlavní příjezdovou komunikací je silnice II. třídy lemovaná prořídrou alejí starších ovocných dřevin.

2. Silnice od Otradovic poskytuje výhled do krajiny v okolí Jankova členěné údolím Chotýšanky a na ní ležícími rybníky. Na snímku je také patrný alejový doprovod silnice od Vlčkovic.

3. Na okraji Jankova u silnice směrem na Ratměřice byla v roce 2006 vybudována benzínová čerpací stanice. Její umístění však nebylo zvoleno příliš vhodně, protože její provoz vytváří kontrast vzhledem ke klidové oblasti v okolí místního hřbitova. Provedená nová výsadba by však mohla tyto negativní vlivy alespoň částečně eliminovat.

4. a 5. Při turisticky značené cestě směrem k pomníku bitvy u Jankova bylo nedaleko hřbitova zřízeno jednoduché etapové odpočívadlo s lavičkou. Odtud je možné přehlédnout nejen celé městečko, ale i zvlněnou krajinu v okolí Jankova členěnou liniemi stromů podél říčky Chotýšanky i podél cest.

6. Pomník bitvy u Jankova je nejvýznamnějším historickým místem v krajině a je zvýrazněn uměle navrženým kopcem. Je vidět již v pohledu od prvního zastavení naučné stezky, avšak cesta k němu vede velkým obloukem. V budoucnu by bylo vhodné doplnit novou cestu, která přivede návštěvníky k pomníku přímějí, její vegetační doprovod zároveň rozčlení příliš velkou rozlohu pole.

7. a 8. Křižovatka cest nad Ratměřicemi bylo již od pradávna značeno křížem. Ten současný je nový dřevěný, jasně však rozcestí. Stezka je doplněna o novou výsadbu jednořadého lipového stromoradií. Druhá strana cesty je otevřena poskytuje poutníkům výhled na Ratměřice i vrcholy Malého a Velkého Blaníku.

9. Pomník bitvy u Jankova je tvořen kamennou pamětní deskou a uměle navršenou mohylou, na jejímž vrchu je vysazena lípa. Pamětní deska je doplněna do půlkruhu uspořádanými lavičkami a závěrečnou tabulí naučné stezky. Právě robustní pojetí laviček však poněkud narušuje dojem a stírá význam pamětní desky.

10. a 11. Pomník bitvy u Jankova je situován na návrší poblíž samoty Habrovka. Okolí je pojato jako celistvá travnatá plocha, k samotnému pomníku vede jen pěšina mezi štěrkovou cestou a silnicí. Pozice pomníku mimo všech cest působí neurčitě, při příjezdu autem od Ratměřic toto významné místo většina návštěvníků mine bez povšimnutí, proto by bylo vhodné při budoucích úpravách věnovat okolí pomníku větší pozornost.

12. I při průchodu samotným Jankovem se naskytne příjemné průhledy do okolní krajiny, kde na zeleň zahrad postupně navazuje vegetace doprovázející říčku Chotýšanku.

13. Budova tzv. Dolejšího mlýna. Mlýn byl zrušen po povodni v roce 1905, jeho budova však zůstala zachována, v současnosti je památkově chráněným objektem.

15. a 16. Vrch Chrastišov nabízí široký výhled na Jankov i do okolní krajiny. Polní cesta od silnice na Jankovskou Lhotu však byla zrušena, zůstalo pouze stromořadí ovocných stromů, které jsou povětšinou ve velmi špatném stavu. V budoucnu by bylo vhodné tuto cestu obnovit.

14. Hospodářské stavby zemědělského družstva u silnice severně od Jankova jsou lemovány vzrostlými stromy, takže přestože zaujímají větší plochu příliš nenarušují vzhled okolní krajiny.

17. a 18. Na vrcholu Chrastišova se v současné době tyčí telekomunikační vysílač. Přesto lesík na vrcholu působí přívětivě a nabízí ideální místo pro cíl vycházkových okruhů.

19. Na úpatí vrchů Džbány vyvěrá několik pramenů. Některé z nich tvoří zdroj pitné vody pro Jankov, ostatní se stékají a vytváří potok, který přes kaskádu rybníků protéká až do Jankova, kde se vlévá do Chotýšanky. I na jeho březích se vytvořila typická linie doprovodné vegetace tvořené vrbami a olšemi.

20. Po značené turistické stezce z Jankova do Votic je současně vedena i naučná stezka, která je zakončena vyhlídkovým altánem. V tomto místě je také zbudován zemní vodojem pro jankovský vodovod.

21. a 22. Altán poskytuje výhled na vrch Chrastišov, pod kterým se vine linie vrb a olší podél potoka mělkým údolíčkem k jankovským rybníkům a samotnému Jankovu. V době vegetace však přes vzrostlé olistěné stromy samotný Jankov téměř vidět není.

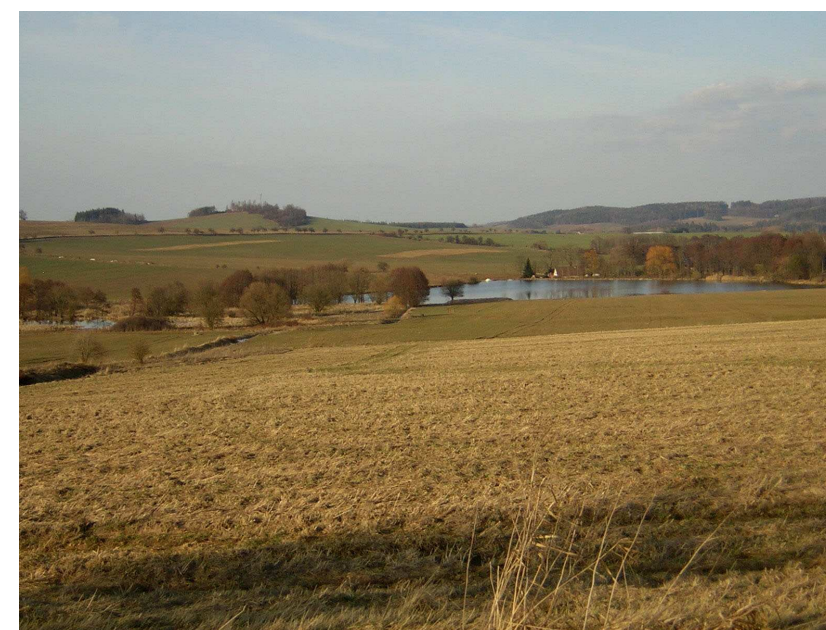
23. Cesta od Jankova ke svahům Džbánů je lemována řadou ovocných stromů, převažují slivoně a jabloně. Po levé straně je od roku 2004 vybudován nový zemní vodojem, který lépe nahradil předchozí věžový vodojem.

24. a 25. Rybníky v Jankově jsou doprovázeny bujnou vegetací, která poskytuje úkryt i hnízdiště pro mnohé druhy vodního ptactva. Ze stromů převažují vrby, hráze jsou zpevněny vzrostlými jasany a duby.

26. Zpevněná cesta jižně od Jankova nabízí výhled do mělkého údolí Chotýšanky před Jankovem, na němž leží Pilský rybník. Nad ním se na úpatí zalesněných Džbánů rozkládají Otradovice.

27. Pohled na Pilský rybník s bývalým mlýnem od jihu. Horizontem probíhá silnice mezi Jankovem a Otradovicemi, na obzoru je patrný lesík na vrchu Chrastišov.

- HRANICE KATASTRÁLNÍHO ÚZEMÍ JANKOV
- SILNICE II. TŘÍDY
- SILNICE III. TŘÍDY
- ZPEVNĚNÁ MÍSTNÍ KOMUNIKACE
- - - - - POZNÍ CESTA
- ▨ ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ SÍDEL STÁVAJÍCÍ / NAVRHOVANÉ
- ▨ HRŠŤOV
- ▨ ZEMĚDĚLSKÉ PROVOZY
- ▨ TECHNICKÁ ZAŘÍZENÍ
A - ČIŠTĚNA ODPADNÍCH VOD
B - VODOJEM
- ▨ BENZINOVÁ ČERPAČÍ STANICE
- VODOTEČ
- ▨ VODNÍ PLOCHY
- ▨ LESY STÁVAJÍCÍ / NAVRHOVANÉ
- ▨ NELESNÉ POROSTY DŘEVIN STÁVAJÍCÍ / NAVRHOVANÉ
- ▨ LOUKY A PASTVINY STÁVAJÍCÍ / NAVRHOVANÉ
- ▨ ORNÁ PŮDA
- STROMOŘADÍ OVOCNÝCH DŘEVIN STÁVAJÍCÍ / NAVRHOVANÉ
- STROMOŘADÍ NEOVOCNÝCH DŘEVIN STÁVAJÍCÍ / NAVRHOVANÉ
- † KŘÍŽ, DOŽI MŮKA
- ▲ POMNÍK BĚTVY U JANKOVA
- ▨ ALTÁN
- 1-25 - OZNAČENÍ NAVRHOVANÝCH SOUSTAV VEGETAČNÍCH PRVKŮ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
 FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
 KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINĚ ARCHITEKTURY
 OBOR ZAHRADNÍ TVORBA

DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	BC. MARTINA PALEČKOVÁ	MĚRÍTKO	1:10 000
KONZULTOVALA	ING. DANA PROKOPOVÁ	DATUM	3/2010
MAPOVÝ PODKLAD	ZÁKLADNÍ MAPA - ČUZK	Č. PŘÍLOHY	15A
PŘÍLOHA	NÁVRH ÚPRAV ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ		

- SILNICE II. TŘÍDY
- SILNICE III. TŘÍDY
- ZPEVNĚNÁ MÍSTNÍ KOMUNIKACE STÁVAJÍCÍ
- ZPEVNĚNÁ MÍSTNÍ KOMUNIKACE NAVRHOVANÁ
- - - POLEŇ CESTA STÁVAJÍCÍ
- - - POLEŇ CESTA NAVRHOVANÁ
- ZNAČENÉ TURISTICKÉ TRASY STÁVAJÍCÍ
- ZNAČENÉ TURISTICKÉ TRASY NAVRHOVANÉ
- ○ ○ ○ ZNAČENÉ CYKLISTICKÉ STEZKY STÁVAJÍCÍ
- ○ ○ ○ ZNAČENÉ CYKLISTICKÉ STEZKY NAVRHOVANÉ
- == == == NAUČNÁ STEZKA STÁVAJÍCÍ
- == == == NAUČNÁ STEZKA NAVRHOVANÁ
- ↗ VÝZNAMNÉ VYHLÉDKOVÉ MÍSTO
- ↗ VÝZNAMNÁ VYHLÉDKOVÁ TRASA
- ⊙ HISTORICKY VÝZNAMNÉ MÍSTO
- - - - - HRANICE ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ SÍDEL

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
 FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
 KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITECTURY
 OBOR ZAHRADNÍ TVORBA

DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	Bc. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	Ing. DANA PROKOPOVÁ	MĚŘÍTKO	1:10 000
MAPOVÝ PODKLAD	ZÁKLADNÍ MAPA - CUIZK	DATUM	3/2010
PŘÍLOHA	NÁVRH ÚPRAV CESTNÍ SÍTĚ	Č. PŘÍLOHY	188

- SILNICE II. A III. TŘÍDY
- ZPĚVNĚNÁ MÍSTNÍ KOMUNIKACE STÁVAJÍCÍ
- ZPĚVNĚNÁ MÍSTNÍ KOMUNIKACE NAVRHOVANÁ
- - - - - POLNÍ CESTA STÁVAJÍCÍ
- - - - - POLNÍ CESTA NAVRHOVANÁ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ KATEDRA ZAHŘADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY OBOR ZAHŘADNÍ TVORBA			
			
DIPLOMOVÁ PRÁCE	HISTORICKÝ VÝVOJ KRAJINY OBCE JANKOV A NÁVRH DALŠÍHO ROZVOJE		
VYPRACOVALA	Bc. MARTINA PALEČKOVÁ		
KONZULTOVALA	Ing. DANA PROKOPOVÁ		
PODPLAD	http://www.mapy.cz	DATUM	3/2010
PRÍLOHA	NÁVRH ÚPRAV CESTNÍ SÍTĚ V ŠIRŠÍCH KRAJINNÝCH SOUVISLOSTECH	Č. PRÍLOHY	19